

सत्यमेव जयते
गुजरात सरकार

गुजरातना राज्‍यपाल
श्री आचार्य देवप्रतनुं
गुजरात विधानसभा समक्ष
प्रवचन

गांधीनगर
गुरुवार, १ली फ़ेब्रुआरी, २०२४

માનનીય અધ્યક્ષ મહોદય તથા વિધાનસભા ગૃહના માનનીય સદસ્યશ્રીઓ,

પંદરમી ગુજરાત વિધાનસભાના ચોથા સત્રના મંગળ પ્રારંભે આપ સૌનું ઉષ્માસભર સ્વાગત કરું છું. આ સત્રના શુભારંભે સૌ પ્રથમ અહિંસાના પૂજારી અને સત્યના સાધક રાષ્ટ્રપિતાશ્રી મહાત્મા ગાંધીજી, અખંડ ભારતના શિલ્પીશ્રી સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ, ગુજરાતના મહાન સપૂત એવા મૂક સેવક પૂજ્યશ્રી રવિશંકર મહારાજ, રાજ્યના પનોતા પુત્રશ્રી ઈન્દુલાલ યાજ્ઞિક તથા દેશની આઝાદીમાં અમૂલ્ય ફાળો આપનાર તમામ સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓનું સ્મરણ કરીને તેઓને શ્રદ્ધાપૂર્વક વંદન કરું છું.

ભારતને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે અનેક બાબતોમાં પોતાની છબી ઉજાગર કરવા માટે તથા વૈશ્વિક સમસ્યાઓમાં પોતાનો મત મજબૂત રીતે રાખવા માટે ગત વર્ષે **G-૨૦ સમૂહની યજમાની** મળી હતી. જેનું ગુજરાત સહિત ભારતમાં સફળ રીતે આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. G-૨૦ ની ગુજરાતમાં યોજાયેલી વિવિધ ૧૭ બેઠકોની જ્વલંત સફળતાનો યશ “ટીમ ગુજરાત”ને જાય છે. આપણે G-૨૦ ની બેઠકો ખૂબ સારા આયોજન સાથે પૂર્ણ કરીને ગુજરાતની એક આગવી ઇમેજ ઊભી કરી છે. સમયસર અને સમયબદ્ધ પ્લાનિંગ સાથે આવી મોટી ઇવેન્ટ સંપન્ન કરવા હવે ગુજરાત પર પસંદગી ઉતારવામાં આવશે. વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના નેતૃત્વમાં ભારતને G-૨૦ ની પ્રેસિડેન્સીની જે તક મળી હતી, તેમાં વિવિધ ૨૦૦ જેટલી બેઠકો દેશમાં ૬૧ સ્થળોએ યોજવામાં આવી હતી. ગુજરાતને સૌથી વધુ ૧૭ બેઠકોના આયોજનનું સૌભાગ્ય મળ્યું તેને આપણે ખૂબ ચીવટ, ચોકસાઈ અને ખંતથી પૂર્ણ કર્યું છે.

ગુજરાત એ માત્ર ચાર અક્ષરનો બનેલો શબ્દ નથી પરંતુ લાખો-કરોડો લોકોના સપના સાકાર કરવાનું સ્થળ છે. ગુજરાતની આ છબી રાતોરાત બની નથી. બે દાયકા પૂર્વે ગુજરાતના તત્કાલિન મુખ્યમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ સૌનો સાથ, સૌનો વિકાસ સાથે શરૂ કરેલી વિકાસયાત્રાનું પરિણામ છે. વર્ષ ૨૦૦૩માં બે દાયકા પહેલાં **વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત સ્વરૂપે** વાવેલું નાનકડું બીજ આજે વિશાળ અને વાઈબ્રન્ટ વટવૃક્ષ બની ગયું છે. માનનીય વડાપ્રધાનશ્રીના વિઝનથી પ્રેરિત **વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત ગ્લોબલ સમિટ**ની દસમી આવૃત્તિ મહાત્મા મંદિર, ગાંધીનગર ખાતે ૧૦મી જાન્યુઆરીથી ૧૨મી જાન્યુઆરી, ૨૦૨૪ દરમિયાન લોકોના અભૂતપૂર્વ પ્રતિસાદ સાથે સફળતાપૂર્વક યોજાયેલ છે. આ ગ્લોબલ સમિટની મુખ્ય થીમ **“ગેટ વે ટુ ઘ ફ્યુચર”** હતી. સમિટની વાઈબ્રન્ટ રાજ્યના તમામ જિલ્લાઓ સુધી પહોંચાડવાના પ્રયાસ અંતર્ગત એક નવતર પહેલ તરીકે **“વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત વાઈબ્રન્ટ ડિસ્ટ્રીક્ટ”** કાર્યક્રમનું રાજ્યભરમાં આયોજન કરવામાં આવેલ હતું. અમૃતકાળની આ પ્રથમ વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત સમિટ હોવાના કારણે, આ સમિટ **વિકસિત ભારત@2047** માટે રાજ્યના રોડમેપના લક્ષ્યાંકોને સિદ્ધ કરવામાં સીમાચિન્હ રૂપ બની રહેશે. આ સમિટમાં ચાર દેશો (યુ.એ.ઇ., મોઝામ્બિક, તિમોર-લેસ્ટે અને ચેક રિપબ્લિક)ના વડાઓ, વિવિધ દેશોના મંત્રીશ્રીઓ, વૈશ્વિક સી.ઈ.ઓ., બહુપક્ષીય સંસ્થાઓના પ્રતિનિધિઓ અને બુદ્ધિજીવીઓ ઉપસ્થિત રહેલ હતા. આ આવૃત્તિમાં અત્યાર સુધીના સૌથી વધુ ૩૫ જેટલા દેશો ભાગીદાર દેશો તરીકે જોડાયા હતા. પ્રી-સમિટ તેમજ મુખ્ય સમિટના ભાગરૂપે ૧૫૦ થી વધુ સેમિનાર અને ઇવેન્ટ્સનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ સમિટ દરમિયાન B2B, B2G, One-to-One meetings, Country Seminars ઉપરાંત સસ્ટેનેબલ ગ્રોથને ધ્યાને રાખીને Fututre Ready MoUs ને વધુ પ્રાધાન્ય આપવામાં આવેલ છે.

સમિટના ભાગ રૂપે **વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત ગ્લોબલ ટ્રેડ શો** નું ભવ્ય આયોજન કરવામાં આવેલ હતું. વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત સમિટના ઝળહળતા ૨૦ વર્ષ જે અન્ય રાજ્યો માટે પણ રોલ મોડલ સાબિત થયેલ છે તેની યાદગીરી માટે માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી દ્વારા સંસ્મરણીય કોઈન અને સ્ટેમ્પ, ઈ-કોફી ટેબલ બુક અને રીસર્ચ રિપોર્ટ **“વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત: એ રોલ મોડલ ફોર ઘ કન્ટ્રી”**નું વિમોચન કરવામાં આવ્યું હતું.

यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवता: आ पंडित **‘नारीशक्ति पंडन अधिनियम’** थी परा अर्थमां चरितार्थ थई छे. राज्य सरकारे हंमेशां महिला केन्द्रित विकासने प्रोत्साहन आप्युं छे. ‘नारीशक्ति पंडन अधिनियम’ना ऐतिहासिक कायदाथी महिला सशक्तीकरणे वधु वेग मणशे. राजकीय क्षेत्रे महिलाओ वधु मोटी जवाबदारी निभावपा सक्षम बनशे. जेना थकी महिलाओ स्त्री सशक्तीकरण अंगेनी नीतिओ घडवामां योगदान आपशे.

राज्य सरकार द्वारा करछमां वर्ष २००५थी शरु करवामां आवेल घोरडो रणोत्सव करछना ग्रामीण जवनमां सामाजिक, आर्थिक-पर्यावरणीय उन्नतिनो मोटो आधार बन्यो छे. आजे ‘घोरडो’ प्रवासननी वैश्विक ओणम बन्युं छे. युनाईटेड नेशन्सनी अेजन्सी वर्ल्ड टूरिज्म द्वारा विश्वना श्रेष्ठ टूरिज्म विलेजनी यादीमां **घोरडो**नो समावेश करवामां आव्यो छे उज्जैकिस्तानना समरकंद जाते UNWTOना उपक्रमे योजायेली **‘नेस्ट टूरिज्म विलेज-२०२३’** अेवॉर्ड सेरेमनी कार्यक्रम दरमियान भारतमांथी अेकमात्र घोरडोने ‘नेस्ट टूरिज्म विलेज’नो अेवॉर्ड अेनायत थयेल छे. विश्वमां प्रवासनना तोरण करछनां सङ्के रण घोरडोने आ अेवॉर्डथी गुजरातनी गौरव सिद्धिमां वधु अेक सीमायिह अंकित थयुं छे.

उपरांत आ वर्षे **गुजरातनी ओणम समा गरव**ने युनेस्को द्वारा **‘अमूर्त सांस्कृतिक धरोहर’** तरीके जाहेर करातां गुजरातना गरवने वैश्विक ओणम मणी छे.

संकल्प अे सङ्गता माटेनुं प्रथम पगथियुं छे. कोई पण काम करवानो ढ्रढ संकल्प करवामां आवे अने तेनुं सुचारु आयोजन करवामां आवे तो सङ्गतानी साथे समृद्धिना द्वार पण पूले छे. भारतवासीओ माटे समृद्धिनां द्वार उघाडनारुं कदम अेटले **विकसित भारत संकल्पयात्रा**. आ यात्राना आयोजननो मुप्य उदेशे छेवाडाना मानवी के जे विविध योजनाओनो लाल लेवा पात्र छे परंतु लाल मज्यो नथी तेमना सुधी पहोचवानो छे. उपरांत योजनाओनी माहितीनो प्रचार-प्रसार करी नागरिकोमां जागृति लावपा, सरकारी योजनाओना लाभार्थीओ साथे वार्तालाप करी तेमना अनुभव जाणवा तेमज यात्रा दरमियान निश्चित विगतो द्वारा संलपित लाभार्थीओनी नोँघणी करावी तेमने पण सरकारी योजनाओनो लाल अपावी १०० टका लक्ष्य हांसल करवाना उद्देशे पण छे.

विकसित भारत संकल्पयात्रा दरमियान आयुष्मान भारत योजना, प्रधानमंत्री गरीब कल्याण अन्न योजना, प्रधानमंत्री आवास योजना, उज्जवला योजना, प्रधानमंत्री विश्वकर्मा योजना, किसान सम्मान योजना, अटल पेन्शन योजना तथा प्राकृतिक कृषिने प्रोत्साहन अने रासायणिक जातरनो वपराश ओछो करवा सहितनी १७ योजनाओने आपरी लेवामां आवी छे.

माननीय वडाप्रधानश्रीना ड्रीम प्रोजेक्ट **‘पी.अेम. मित्र** (मेगा एन्टिग्रेटेड टेस्टाईल रिजियन अेन्ड अेपेरल-PM MITRA) पार्क’ देशना सात राज्योमां स्थपाशे, जेना भागरूपे गुजरातमां **नवसारीना वांसीनोरसी** जाते ११४१ अेकरमां पी.अेम. मित्र पार्कना निर्माण माटे राज्य अने केन्द्र सरकार वर्ये अेम.ओ.यु. थया छे. आ पार्कमां अेक ज स्थण, अेक ज छत्र नीचे स्विनिंग, विपिंग, प्रोसेसिंग/डाईंग अने प्रिन्टिंगथी लईने गार्मेन्ट मेन्यूफैक्चरिंग सुधीनी एन्टिग्रेटेड टेस्टाईल वेल्थु येईन उभी थशे अने विश्व कक्षानुं ‘प्लग अेन्ड प्ले’ एन्क्वास्ट्रकर उपलब्ध थशे.

जथथाबंध दवाओना उत्पादन अर्थमां नोँघपात्र घटाडो करवा अने ते रीते प्रमाणावुत परीक्षण अने माणजाडीय सुविधाओनी सरण अेक्सेस प्रदान करीने स्थानिक बल्क दवा उद्योगनी स्पर्धात्मकता वधारवाना हेतुथी, **बल्क ड्रग पार्क** महत्वपूर्ण छे. आ ज बाबतने ध्यानमां राषीने गुजरात सरकारे दरभास्त रजु करी छे अने **“प्रमोशन ओइ बल्क ड्रग पार्क”** योजना हेठण **बड्य छदाना जंबुसरमां** ८१५.४४ हेक्टर विस्तारमां बल्क ड्रग पार्क स्थापवा माटे भारत सरकार पासेथी सैध्यांतिक मंजूरी मेणवी छे.

“એક ભારત-શ્રેષ્ઠ ભારત” ના મંત્ર સાથે દેશના દરેક રાજ્યના સાંસ્કૃતિક વારસાને સન્માન આપવા ગુજરાત સરકારે સોમનાથ મહાદેવના પવિત્ર સાંનિઘ્યમાં ઐતિહાસિક **સૌરાષ્ટ્ર-તમિલ સંગમ** કાર્યક્રમનું ભવ્ય આયોજન કર્યું હતું. આ કાર્યક્રમ દક્ષિણ ભારત અને પશ્ચિમ ભારતની સંસ્કૃતિઓનો સંગમ છે. લગભગ બારસો વર્ષના લાંબા સમયગાળા પછી આટલી ભવ્યતા સાથે આ પ્રકારનો કાર્યક્રમ આયોજિત કરવામાં આવ્યો હતો.

કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ ગુજરાત રાજ્ય સમગ્ર દેશમાં એક એવું રાજ્ય છે જ્યાં કૃષિ અને ઉદ્યોગનો વિકાસદર એકસાથે તાલ મેળવી રહ્યાં છે. રાજ્યની વિવિધ કૃષિ વિકાસલક્ષી યોજનાઓ અને તેનો અસરકારક અમલ, સિંચાઈની સુવિધા વધારવી, પાણીના કચકચર તેમજ સમજૂતીકરના ઉપયોગ માટે કુવારા અને ટપકસિંચાઈ વિસ્તાર વધારવાની યોજનાઓ, કૃષિ સંશોધનોના પરિણામો તેમજ વ્યવહારુ તકનીકી અને તજજ્ઞતા ખૂબ જ ટૂંકા ગાળામાં ખેડૂતોના ખેતર સુધી પહોંચાડવાનો રાજ્ય સરકારશ્રીનો સર્વગ્રાહી અભિગમ રહ્યો છે.

પ્રાકૃતિક કૃષિ

- પ્રાકૃતિક કૃષિને રાજ્યમાં વેગ મળે તે માટે દેશી ગાય આધારિત સંપૂર્ણ પ્રાકૃતિક ખેતી કરતા ખેડૂત કુટુંબને એક ગાય માટે નિભાવ ખર્ચમાં સહાય આપવાની યોજના, સંપૂર્ણ રસાયણ મુક્ત ડાંગ જિલ્લા અંતર્ગત પ્રાકૃતિક કૃષિ કરતા ખેડૂતો માટે નાણાકીય સહાયની યોજના તેમજ પ્રાકૃતિક કૃષિના અમલ માટે **ગુજરાત પ્રાકૃતિક કૃષિ વિકાસ બોર્ડ**ની રચના કરવામાં આવેલ છે.
- રાજ્યમાં પ્રાકૃતિક કૃષિ પદ્ધતિમાં વિશેષ સંસાધનો, શિક્ષણ અને વિસ્તરણ માટે **“ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ સાયન્સ યુનિવર્સિટી”**ની સ્થાપના કરવામાં આવેલ છે.
- રાજ્યમાં પ્રાકૃતિક કૃષિ પદ્ધતિની જાણકારી ગ્રામ્ય કક્ષાએ દરેક ખેડૂતો સુધી પહોંચે તે માટે રાજ્યના સ્થાપન દિન ૧ મે, ૨૦૨૩ થી ૧૦-૧૦ ગ્રામ પંચાયતના ૧૪૬૬ કલસ્ટરની રચના કરવામાં આવેલ છે. દરેક કલસ્ટરમાં એક ટેકનીકલ અધિકારી અથવા કર્મચારી (ટેકનિકલ માસ્ટર ટ્રેનર) તથા એક પ્રાકૃતિક કૃષિ અપનાવી ચુકેલ સફળ ખેડૂત (ફાર્મર માસ્ટર ટ્રેનર) દ્વારા કલસ્ટરના પ્રત્યેક ગામમાં પ્રાકૃતિક કૃષિ પદ્ધતિની તાલીમ કમ નિદર્શન દ્વારા જાણકારી આપવામાં આવી રહી છે. અત્યાર સુધીમાં ૨૩ લાખથી વધુ ખેડૂતોને પ્રાકૃતિક કૃષિની તાલીમ આપવામાં આવી છે.
- **કૃષિ રાહત પેકેજ** : વર્ષ ૨૦૨૩માં માર્ચ માસમાં થયેલ વિવિધ કુદરતી આપત્તિઓ કમોસમી વરસાદ, બિપરજોય વાવાઝોડુ, ભારે વરસાદ અને નદીઓના ઉપરવાસમાં થયેલ વરસાદને કારણે નદીઓમાં આવેલ પુર અને તેના કારણે થયેલ પાક નુકસાની સામે ૧૩ જિલ્લાઓમાં કુલ ૩૭,૦૪૫ ખેડૂત લાભાર્થીઓને રૂ.૮૫.૪૯ કરોડ, કચ્છ અને બનાસકાંઠા જિલ્લામાં કુલ ૫૦,૬૨૭ ખેડૂત લાભાર્થીઓને રૂ.૧૩૩.૧૯ કરોડ તથા ભરૂચ, નર્મદા અને વડોદરા જિલ્લામાં કુલ ૨૨,૧૪૬ ખેડૂત લાભાર્થીઓને રૂ.૬૨.૭૩ કરોડની સહાય કૃષિ રાહત પેકેજ સ્વરૂપે ચુકવવામાં આવેલ છે.
- **પ્રધાનમંત્રી કિસાન સન્માન નિધિ યોજના**: પ્રધાનમંત્રી કિસાન સન્માન નિધિ યોજના હેઠળ આજદિન સુધીમાં એક થી પંદર હમ્પાની કુલ રૂ.૧૫,૪૦૭.૮૨ કરોડની રકમ ૬૪.૧૩ લાખ લાભાર્થીના બેંક એકાઉન્ટમાં સીધી જમા કરવામાં આવેલ છે.

- **ટેકાના ભાવે ખરીદી:** રાજ્યના ખેડૂતોને ખેત પેદાશોના પોષણક્ષમ ભાવ મળી રહે, તે અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ દરમિયાન કુલ ૧,૯૩,૦૮૭ ખેડૂતો પાસેથી કુલ રૂ. ૨૨૧૨.૯૨ કરોડ મૂલ્યની ૪,૧૨,૯૬૦.૨૨ મેટ્રિક ટન જેટલી વિવિધ જાણસોની સરકારે ટેકાના ભાવે ખરીદી કરેલ છે.
- **કૃષિ યાંત્રિકીકરણ** માટે વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં કુલ ૫૩,૧૫૪ જેટલા લાભાર્થીઓને રૂ. ૨૪૩.૪૬ કરોડની સહાય ચુકવવામાં આવી છે.
- **કૃષિ ક્ષેત્રમાં અદ્યતન ડ્રોન ટેકનોલોજી (કૃષિ વિમાન) નાં ઉપયોગની યોજના:** વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ દરમિયાન અદ્યતન ડ્રોન ટેકનોલોજી (કૃષિ વિમાન) ના ઉપયોગથી રાજ્યમાં કુલ ૨૨,૪૮૯ એકર વિસ્તારમાં રૂ. ૪૧.૭૪ લાખની સહાય સાથે ૬૩૧૨ ખેડૂતોને લાભ આપવામાં આવેલ છે.
- **આંતરરાષ્ટ્રીય મિલેટ વર્ષ- ૨૦૨૩:** ભારત સરકારે વર્ષ-૨૦૨૩ ને આંતરરાષ્ટ્રીય મિલેટ વર્ષ તરીકે ઉજવવાનું નક્કી કર્યું હતું, જે અંતર્ગત ભારત સરકારના વિઝનને ધ્યાને લઈ ગુજરાત સરકાર દ્વારા “શ્રી અન્ન” નો ખાદ્યમાં રોજીંદા જીવનમાં ઉપયોગ થાય, રાજ્યમાં મિલેટ પાકોના ઉત્પાદનમાં વધારો થાય તથા પાકોનું મુલ્ય વર્ધન કરી ખેડૂતોની આવકમાં વધારો થાય તે હેતુથી રૂ. ૩૫ કરોડની મિલેટ ડેવલોપમેન્ટ યોજના અમલી કરેલ છે.

ગુજરાત એગ્રો ઈન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન લી.

- સરકારની ખેડૂતલક્ષી યોજનાઓ સાથે ખેડૂતોને વાજબી ભાવે ગુણવત્તાયુક્ત રાસાયણિક ખાતર પણ પુરું પાડવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં **૩.૩૧ લાખ મેટ્રિક ટન રાસાયણિક ખાતર** પુરું પાડવામાં આવેલ છે.

બાગાયત

રાજ્યના ખેડૂતોને બાગાયત પાક માટે અદ્યતન ટેકનોલોજી પ્રદાન કરવાના હેતુથી રાજ્યમાં સાત (૭) **સેન્ટર ઓફ એક્સેલેન્સ** (સાબરકાંઠા, ગીર સોમનાથ, કચ્છ, મહેસાણા, વલસાડ, ઈસરામા(આણંદ) અને મજીવાણા) કાર્યરત છે. વધુમાં, રાજ્યમાં અમદાવાદ, જામનગર અને ખેડા ખાતે તથા અલગ અલગ ત્રણ આદિજાતિ વિસ્તારો નર્મદા, પંચમહાલ અને અરવલ્લી ખાતે નવા સેન્ટર ઓફ એક્સેલેન્સ નિર્માણ પામી રહ્યાં છે.

પશુપાલન

- ગુજરાત રાજ્યના આર્થિક અને સામાજિક વિકાસમાં પશુપાલન અને ડેરી ક્ષેત્રનું આગવું યોગદાન છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં નવેમ્બર, ૨૦૨૩ સુધીમાં **પશુઆરોગ્ય ક્ષેત્રે** ૩૯.૧૩ લાખ પશુઓને સારવાર આપવામાં આવી છે અને ૩,૧૦૨ **પશુ આરોગ્ય મેળાની** કામગીરી કરવામાં આવી છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં અત્યાર સુધીમાં રાજ્યમાં ૧ કરોડ ૪૫ લાખ પશુઓમાં ખરવા મોવાસા રસીકરણ હાથ ધરવામાં આવ્યું છે.

મુખ્યમંત્રી ગૌમાતા પોષણ યોજના

- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં મુખ્યમંત્રી ગૌમાતા પોષણ યોજના હેઠળ પબ્લિક ટ્રસ્ટ એક્ટ હેઠળ નોંધાયેલ ગૌશાળા અને પાંજરાપોળ ખાતે રાખવામાં આવતા ગાય અને ભેંસ વર્ગના પશુઓના નિભાવ માટે પશુ દીઠ પ્રતિ દિન રૂ.૩૦ લેખે રોકડ સહાય આપવામાં આવે છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં મુખ્યમંત્રી ગૌમાતા પોષણ યોજના હેઠળ અંદાજે આજ દિન સુધી ૩.૬૬ લાખ પશુઓ માટે રૂ.૧૪૮.૫૭ કરોડની નિભાવ સહાય આપવામાં આવેલ છે.

ડેરી સહાય

- સૌરાષ્ટ્ર-કચ્છ વિસ્તારના દૂધ સંઘોને માળખાકીય સુવિધા માટે સહાયની યોજના અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં જૂનાગઢ જિલ્લા સહકારી દૂધ ઉત્પાદક સંઘ, મોરબી જિલ્લા સહકારી દૂધ ઉત્પાદક સંઘ અને જામનગર જિલ્લા સહકારી દૂધ ઉત્પાદક સંઘના કુલ રૂ. ૩૦ કરોડના પ્રોજેક્ટ્સ માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા રૂ.૧૬.૮૯ કરોડની સહાય મંજૂર કરવામાં આવી છે અને પ્રથમ તબક્કે કુલ રૂ. ૮ કરોડની ફાળવણી કરવામાં આવી છે.

મત્સ્યોદ્યોગ

- સાગરખેડૂઓને હાઈસ્પીડ ડિઝલ વેટ રાહત યોજના હેઠળ વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માટે કુલ રૂ. ૪૪૩.૪૪ કરોડની જોગવાઈ સામે ડિસેમ્બર અંતિત રૂ.૩૩૨.૫૮ કરોડની સહાય આપવામાં આવી છે તેમજ સહાયની રકમનું પારદર્શક રીતે ઓનલાઈન પદ્ધતિ દ્વારા ચુકવણું કરવામાં આવે છે.
- સરકાર દ્વારા નોટીફાઈ કરવામાં આવેલ ૧૦૭ મત્સ્ય કેંદ્રો ખાતે જરૂરીયાત મુજબ માળખાકીય સુવિધાઓ પુરી પાડવા, આધુનિકરણ/અપગ્રેડેશનની કામગીરી કરવા તથા ડ્રેજિંગની કામગીરી કરવા જેવી બાબતો માટે ૧૦૦% રાજ્ય પુરસ્કૃત યોજના તરીકે વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માટે રૂ. ૨૨૫.૭૯ કરોડની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.
- વધુમાં નાબાર્ડ દ્વારા લોન સહાયથી ચાર નવા મત્સ્યબંદર માઢવાડ, સુત્રાપાડા, નવાબંદર અને વેરાવળ ફેઝ-૨ વિકસાવવા માટે વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં રૂ. ૩૩૭.૫૦ કરોડની જોગવાઈ કરેલ તેમજ કેન્દ્ર પુરસ્કૃત યોજના તરીકે માંગરોળ ફેઝ-૩ મત્સ્યબંદર વિકસાવવા માટે વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માટે રૂ. ૭૭.૫૦ કરોડની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. ઉપરોક્ત તમામ માળખાકીય કામો માટે ડિસેમ્બર સુધીમાં કુલ રૂ. ૧૯૮.૩૮ કરોડનો ખર્ચ થયેલ છે.

સહકાર

બજાર સમિતિની વ્યવસ્થા

- ખેડૂતોને ખેત ઉત્પન્નના પોષણક્ષમ ભાવો મળી રહે એ માટે સુદ્રઢ બજાર વ્યવસ્થા જરૂરી છે. રાજ્યમાં ખેડૂતોને તેમના ખેતરની નજીક જ ચાર્જની સવલત મળી રહે તેવી રાજ્ય સરકારની નીતિ રહેલ છે. હાલમાં રાજ્યમાં ૨૧૨ મુખ્યચાર્જ, ૧૯૨ સબચાર્જ સહિત કુલ ૪૦૪ બજાર આવેલ છે. ખેડૂતોને વધુમાં વધુ માર્કેટચાર્જની સુવિધા મળી રહે તે માટે પ્રાઈવેટ માર્કેટોને પણ રાજ્ય સરકારે મંજૂરી આપેલ છે. હાલમાં, રાજ્યમાં ૩૦ પ્રાઈવેટ માર્કેટ માટે લાઈસન્સ આપવામાં આવેલ છે.

જળ વ્યવસ્થાપન

પ્રકૃતિના પંચમહાભૂતો પૈકી પાણી એ અસ્તિત્વનો આધાર છે. જીવસૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ, સંવર્ધન અને વિકાસના પાયામાં રહેલી પાણીની ઉપલબ્ધતા જે તે સંસ્કૃતિ કે સમાજનું ગુણવત્તાયુક્ત જીવનઘોરણ અને સમૃદ્ધિનો માપદંડ છે. જનસામાન્યની પર્યાપ્ત અને શુદ્ધ પીવાના પાણીની પ્રાથમિક જરૂરિયાતોને પરિપૂર્ણ કરી મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના નેતૃત્વવાળી રાજ્ય સરકાર પેયજળ વ્યવસ્થાપનમાં સમગ્ર દેશ માટે પથદર્શક બની છે.

- સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તારના ૧૧ જિલ્લાના ૧૧૫ જળાશયો ભરવાની મહત્વાકાંક્ષી **સૌરાષ્ટ્ર નર્મદા અવતરણ (સૌની) યોજનાની** ચાર લીંક પાઈપલાઈન અંતર્ગત ૩૨ પેકેજોના કામ પૂર્ણ થયા છે. અને ૪ પેકેજોના કામ પ્રગતિ હેઠળ છે. પૂર્ણ થયેલ કામગીરી દ્વારા અત્યાર સુધીમાં ૮૫ જળાશયો, ૧૪૬ ગામ તળાવો અને ૯૨૭ ચેકડેમોમાં આશરે ૭૫,૦૬૦ મિલીયન ઘનફૂટ નર્મદાના નીર ભરવામાં આવેલ છે. જેના દ્વારા આશરે ૬,૫૦,૦૦૦ એકરમાં સિંચાઈ સુવિધા સુદૃઢ થયેલ છે તેમજ રાજકોટ, ગોંડલ, જામનગર, ભાવનગર, બોટાદ, રાણપુર અને મોરબી જેવા શહેરોમાં પીવાના પાણીની સુવિધા સુદૃઢ થયેલ છે.
- સમગ્ર રાજ્યમાં જળસ્ત્રોતના સંગ્રહનો વ્યાપ વધારવા **સુજલામ સુફલામ જળ અભિયાન** અંતર્ગત છેલ્લા છ વર્ષમાં કુલ ૯૮,૨૩૪ કામો પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે. જે પૈકી તળાવો ઉંડા કરવાના કુલ ૩૫,૩૦૩ કામો કરવામાં આવેલ છે તથા કુલ ૨૧,૩૮૯ ચેકડેમોનું ડીસીલ્ટીંગ કરવામાં આવેલ છે. જેના થકી ૧,૦૭,૬૨૧ લાખ ઘન ફૂટ જેટલો જળ સંગ્રહ ક્ષમતામાં વધારો થયેલ છે.
- સિંચાઈ યોજનાઓના જળવ્યવસ્થાપનમાં રાજ્ય સરકારે ખેડૂતોને સામેલ કર્યા છે. **સહભાગી સિંચાઈ** વ્યવસ્થાની કામગીરી વધુને વધુ ખેડૂત પિયત મંડળીઓને સોંપવામાં આવે તે માટે સરકાર સતત પ્રયત્નશીલ છે. સપ્ટેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં સહભાગી સિંચાઈ હેઠળ ૨૮૩૭ મંડળીઓ દ્વારા ૮,૫૦,૫૬૧ હેક્ટર વિસ્તાર આવરી લેવામાં આવ્યો છે.
- ચાલુ વર્ષે નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં વિવિધ યોજનાઓ થકી રાજ્યમાં ૧૨૪ નાના ચેકડેમો અને ૧૦૯ મોટા ચેકડેમો મળી **કુલ ૨૩૩ ચેકડેમો** પૂર્ણ થયા છે. આ ઉપરાંત, ૧૧૬ નાના ચેકડેમો તથા ૬૩ મોટા ચેકડેમના કામો પ્રગતિ હેઠળ છે, જે પૂર્ણ થતાં આગામી વર્ષે ૭૦૦૦ હેક્ટર વિસ્તારને સિંચાઈના લાભ મળશે. નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં કુલ ૧,૮૭,૧૪૫ થી વધુ ચેકડેમોથી આશરે ૪,૫૧,૯૯૮ હેક્ટર વિસ્તારને સીધી અને આડકતરી સિંચાઈના લાભ મળી રહ્યાં છે.
- જળસંચય ક્ષેત્રે રાજ્યએ કરેલી કામગીરીને દેશમાં નમૂનારૂપ કામગીરી તરીકે બિરદાવવામાં આવી છે. હજારો ચેકડેમ, ખેત તલાવડીઓ, બોરીબંધ, જલમંદિરો, તળાવો ઊંડાં કરવાનું અભિયાન, જૂની કેનાલોનું મરામત અને આધુનિકરણ, ટપક અને સૂક્ષ્મ સિંચાઈ પદ્ધતિ, સુજલામ્ સુફલામ્ યોજના, ક્ષાર પ્રવેશ નિયંત્રણ યોજના વગેરે યોજનાઓનાં નોંધપાત્ર અને અપેક્ષિત પરિણામ મળ્યાં છે. જળસંચય અભિયાનને લીધે ગુજરાતમાં પાણીનાં તળ ઊંચાં આવવા માંડ્યાં છે અને ખેત ઉત્પાદનમાં મોટા પાયે વૃદ્ધિ થયેલ છે.

- ઉત્તર ગુજરાત વિસ્તારના નર્મદાના પાણીના લાભથી વંચિત રહેલ બનાસકાંઠા જિલ્લાના થરાદ, ઘાનેરા, ડીસા, દિયોદર, અને કાંકરેજ તાલુકાઓના ગામો માટે સરકાર દ્વારા ૦૨ નવીન પાઈપલાઈન યોજનાઓની સૈદ્ધાંતિક મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે. આ યોજનાઓ થકી ૧૫,૦૦૦ હેક્ટર કરતાં વધુ વિસ્તારને સિંચાઈનો પ્રત્યક્ષ/પરોક્ષ લાભ થશે.
- નવસારી જિલ્લાના વિરાવળ- કસ્બાપાર ગામ ખાતે પૂર્ણા નદી પર અંદાજે ૩ ૧૧૦ કરોડના ખર્ચે **પૂર્ણા ટાઈડલ રેગ્યુલેટરના** બાંધકામની કામગીરી પ્રગતિમાં છે. આ યોજના થકી નવસારી શહેર અને આસપાસના ૨૧ ગામોને પીવાનું પાણી ઉપલબ્ધ થશે. વધુમાં, દરિયાઈ પાણીથી થતી ખારાશ આગળ વધતી અટકશે અને ભૂગર્ભ જળની ગુણવત્તામાં સુધારો થશે.

આદિવાસી વિસ્તાર જ્યાં અંતરિયાળ/પર્વતીય વિસ્તારોમાં પાણી પહોંચાડવું મુશ્કેલ હતું ત્યાં **ઉદ્ધવહન પાઈપલાઈન યોજનાઓ**નું સફળતાપૂર્વક આયોજન/અમલીકરણ કરવામાં આવેલ છે.

- પાનમ હાઈ લેવલ કેનાલ આધારિત પંચમહાલ જિલ્લાના શહેરા અને ગોધરા તાલુકાના કુલ ૩૮ ગામોના ૫૩ તળાવો તથા મહિસાગર જિલ્લાના લુણાવાડા તાલુકાના ૦૮ તળાવો મળી કુલ ૬૨ તળાવો ભરવાની યોજનાના રૂ. ૧૩૭ કરોડની રકમના કામો પ્રગતિમાં છે. જેનો લાભિત વિસ્તાર ૮૫૦૦ હેક્ટર છે.
- સુરત જિલ્લાના ઉમરપાડા તથા નર્મદા જિલ્લાના ડેડીયાપાડા તાલુકાના આદિજાતિ વિસ્તારના કુલ ૭૩ ગામોના ૨૧,૭૩૨ હેક્ટર વિસ્તારમાં સિંચાઈ સુવિધાનો લાભ આપવા માટે કુલ રૂ. ૭૧૧ કરોડની અંદાજિત રકમની **તાપી-કરજણ લીંક પાઈપલાઈન યોજના**ની કામગીરી પ્રગતિ હેઠળ છે.
- **કચ્છ વિસ્તારમાં** નર્મદાના પૂરના વધારાના પાણી પૈકી ૧ મીલીયન એકર ફીટ પાણીનું વિતરણ કરવા માટે પ્રથમ તબક્કે **૩ (ત્રણ) પાઈપલાઈન યોજનાના** કામો રૂ. ૪૧૧૮ કરોડના ખર્ચે પ્રગતિ હેઠળ છે અને આ ત્રણેય લીંકોથી કુલ મળીને ૩૮ જેટલી સિંચાઈ યોજનાઓમાં નર્મદાનું પુરનું વધારાનું પાણી પહોંચાડાશે અને ૭૭ ગામના ૧,૦૪,૨૧૬ જેટલા હેક્ટર વિસ્તારને સિંચાઈના લાભ મળશે તેમજ પાણીની અછત ધરાવતા રાપર, અંજાર, મુન્દ્રા, ભુજ, માંડવી અને નખત્રાણા તાલુકાને લાભ મળશે.
- બનાસકાંઠા જિલ્લામાં પાઈલોટ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત જે કિસ્સામાં ખેડૂતોએ સ્વખર્ચે ખેત તલાવડી બનાવેલ હોય તેમાં સરકાર દ્વારા જીઓમેમ્બ્રેન ફીટ કરી આપવામાં આવેલ અને તેવી ખેત તલાવડીઓ ઘણી ઉપયોગી સાબિત થયેલ છે. પાણીની અછત ધરાવતા વિસ્તારોમાં ખેત તલાવડી બનાવવામાં આવે અને તેમાં જીઓમેમ્બ્રેન ફીટ કરવામાં આવે તો ચોમાસા દરમિયાન વરસાદી પાણી સીધેસીધું જમીનમાં ઉતરતું નથી અને ખેડૂત સંગ્રહિત થયેલ પાણીનો વિપરીત સંજોગોમાં ઉપયોગ કરીને પાક બચાવી શકે છે. ચાલુ વર્ષે રાજ્ય સરકાર દ્વારા રાજ્યના ૧૦ જિલ્લાના ૮૬ તાલુકાઓમાં કુલ રૂ.૩૮ કરોડના અંદાજિત ખર્ચે ૩૦૫૦ **ખેતતલાવડીઓમાં જીઓમેમ્બ્રેન** (૫૦૦ માઈક્રોનના પ્લાસ્ટીક લેયર) ફીટ કરી આપવાની યોજના અમલમાં મુકેલ છે.

પાણી પુરવઠો

રાજ્યના દૂરંદેશી નેતૃત્વમાં પાણી પુરવઠા વિભાગે રાજ્યને પીવાના પાણી માટે જળ સલામતીના હેતુસર ૨૨ વર્ષના આયોજન અને અમલના લીધે આજે દૈનિક ૩૨૦૦ એમએલડી જેટલું પીવાનું પાણી ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં પુર પાડી ગુજરાત મોડેલનું ઉત્તમ ઉદારહણ પુર પાડેલ છે.

- પાણી પુરવઠા માટે માત્ર ભૂર્ગલ જળ પર આધાર નહિ રાખતાં મહદઅંશે સરફેસ વોટર પુરું પાડવા માટે સરદાર સરોવર કેનાલ તેમજ પાણીનાં અન્ય સોર્સ આધારિત પાણી પુરવઠા યોજનાઓ માટે ૩૨૦૦ કિલોમીટરની મુખ્ય પાઈપલાઈનનું વિશાળ નેટવર્ક ઉભું કરી દેશમાં સૌપ્રથમ એવી “રાજ્યવ્યાપી પાણી પુરવઠા ગ્રીડ” દ્વારા રાજ્યના ૧૪,૬૧૭ ગામો અને ૨૪૧ શહેરી વિસ્તારોને પીવાના પાણીની સુવિધા પુરી પાડવામાં રાજ્ય સરકારને સફળતા મળી છે. બાકી રહેતા ગામોને પણ ક્રમશઃ સરફેસ જળ સ્ત્રોત આધારિત જૂથ યોજનાઓમાં આવરી લેવા માટે કામગીરી હાથ ધરવામા આવેલ છે.
- રાજ્ય સરકાર દ્વારા જલ જીવન મીશન અતર્ગત “નલ સે જલ યોજના” હેઠળ વર્ષ ૨૦૨૨ સુધીમાં તમામ ગ્રામ્ય વિસ્તારોના ઘરોને નળ દ્વારા પીવાનું પાણી પુરું પાડવા માટેના કામો પૂર્ણ કરવા માટેનો લક્ષ્યાંક નિર્ધાર કરેલ હતો. રાજ્ય સરકાર દ્વારા આ વિસ્તારોમા ૯૧ લાખથી વધારે ઘરોને નળ દ્વારા પીવાનું પાણી પુરું પાડવા માટે જોડાણ આપવામા આવેલ છે.
- ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં ૧૯,૫૮૮ મીની પાઈપ યોજનાઓ અને ૨,૭૯,૭૧૬ હેન્ડપમ્પ બેસાડી છેવાડાના માનવી સુધી પીવાનું પાણી પહોંચાડવામાં આવેલ છે. જે પૈકી, ૧૭,૪૭૮ મીની પાઈપ યોજનાઓ તેમજ ૨,૧૬,૧૪૬ હેન્ડ પમ્પ આદિજાતિ વિસ્તારમાં બનાવી સરકારે છુટાછવાયા, ડુંગરાળ અને અંતરિયાળ વિસ્તારોમાં રહેતા આદિજાતિના લોકોની સુવિધામાં સતત વધારો કરેલ છે.

સરદાર સરોવર નર્મદા યોજના

સરદાર સરોવર યોજના ગુજરાત રાજ્યમાં નર્મદા નદી ઉપર નિર્માણ પામેલ આંતરરાજ્ય બહુહેતુક પરિયોજના છે.

- સરદાર સરોવર યોજનાના અંત્રે પાવર હાઉસ કાર્યરત થતાં ૧૪૫૦ મેગાવોટની સ્થાપિત ક્ષમતા હાંસલ કરવામાં આવેલ છે અને ડિસેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં કુલ ૫૯૩૫.૦૪ કરોડ વીજ યુનિટનું ઉત્પાદન થયેલ છે.
- નર્મદા યોજનાની વડોદરા, મિયાગામ, સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છ શાખા નહેર ઉપર જુદી જુદી જગ્યાએ લઘુ વીજ મથકોના બાંધકામ ની કામગીરી પ્રગતિ હેઠળ છે. આ લઘુ વીજ મથકો મારફત આશરે ૮૫.૪૬ મેગા વોટ વીજ ઉત્પાદન કરવાનું આયોજન છે. ડિસેમ્બર-૨૦૨૩ ના અંત સુધીમાં કુલ ૪૨.૦૨ કરોડ વીજ યુનિટ ઉત્પાદન થયેલ છે.
- કચ્છ શાખા નહેરની કુલ ૩૫૭ કી.મી.ની લંબાઈમાં બાંધકામની કામગીરી પૂર્ણ થયેલ છે.
- ડિસેમ્બર-૨૦૨૩ સુધી કુલ ૧૭.૯૨ લાખ હેક્ટર પિયત વિસ્તારમાંથી ૧૭.૨૧ લાખ હેક્ટર વિસ્તારમાં પ્રશાખા નહેરો સુધીનાં કામ પૂર્ણ કરી સિંચાઈ ક્ષમતા વિકસિત કરવામાં આવી છે.

**અત્ર, નાગરિક
પુરવઠા અને
ગ્રાહકોની
બાબતો**

“રાષ્ટ્રીય અન્ન સલામતી કાયદા-૨૦૧૩” હેઠળ રાહતદરે અનાજ વિતરણ

- “રાષ્ટ્રીય અન્ન સલામતી કાયદા-૨૦૧૩” (N.F.S.A) હેઠળ સમાવિષ્ટ રાજ્યના અંત્યોદય કુટુંબો અને અગ્રતા ધરાવતા કુટુંબોને મળતા યોજનાકીય લાભો અંતર્ગત ભારત સરકારની **“પ્રધાનમંત્રી ગરીબ કલ્યાણ અન્ન યોજના”** હેઠળ વર્ષ-૨૦૨૩માં રાજ્યની કુલ ૩.૫૪ કરોડ જનસંખ્યાને વિનામૂલ્યે માસિક ધોરણે ઘઉં અને ચોખાનું વિતરણ કરવામાં આવેલ છે.

રાજ્ય સરકાર દ્વારા રાહત દરે અનાજ વિતરણ

- રાજ્ય સરકાર દ્વારા રાજ્યનાં ૭૨ લાખ એન.એફ.એસ.એ. કાર્ડ ધારકોને અન્ન સુરક્ષાની સાથો-સાથ પોષણ સુરક્ષા મળી રહે તે માટે વર્ષ-૨૦૨૩માં દર મહિને પ્રતિ કાર્ડ ૧ કિલોગ્રામ **તુવેરદાળનું** ૩.૫૦ના રાહત દરે, ૧ કિલોગ્રામ **ચણાનું** ૩.૩૦ના રાહત દરે **અને** ૧ કિલોગ્રામ **ડબલ-ફોર્ટીફાઈડ મીઠાનું** ૩.૧ના અત્યંત રાહત દરે વિતરણ કરવામાં આવેલ છે.
- નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં ૨૨,૯૮૮ મેટ્રીક ટન તુવેરદાળ, ૫૪,૬૫૨ મેટ્રીક ટન ચણા અને ૪૬,૯૩૩ મેટ્રીક ટન ડબલ-ફોર્ટીફાઈડ મીઠાનું વિતરણ કરવામાં આવેલ છે.
- વર્ષમાં આવતા બે તહેવારો **જન્માષ્ટમી** અને **દિવાળી** દરમિયાન લાભાર્થી કુટુંબોને કાર્ડ દીઠ ૧ લીટર ડબલ ફિલ્ટર્ડ સીંગલેનું રાજ્ય સરકાર દ્વારા નોંધપાત્ર સબસીડી ભોગવીને રાહત દરે વિતરણ તેમજ ચાલુ વર્ષે નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં ૧૩૮ લાખ પાઉચનું વિતરણ કરવામાં આવેલ છે.

“પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના”

- “પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના” હેઠળ સમાવિષ્ટ ૩૮ લાખ લાભાર્થી કુટુંબો તથા રાજ્ય સરકારની “પીએનજી/એલપીજી સહાય યોજના”ના લાભાર્થીઓ મળી **રાજ્યના આશરે ૩૮.૨૦ લાખ લાભાર્થીઓને** વર્ષમાં બે વખત વિનામૂલ્યે એલ.પી.જી. સિલિન્ડર રીફીલીંગ કરવામાં આવે છે.
- વિભાગ હસ્તકનાં રાજ્યવ્યાપી અનાજ સંગ્રહના ગોડાઉનો ખાતેની રોજબરોજની ગતિવિધિઓનાં મોનીટરીંગ માટે તેમજ સંગ્રહ અને વિતરણની પ્રક્રિયામાં પારદર્શિતા લાવવાના હેતુથી રાજ્યમાં કુલ **૩૧૭ જેટલા ગોડાઉન લોકેશન ખાતે સી.સી.ટી.વી. કેમેરાઓનું** ઈન્સ્ટોલેશન કરવામાં આવેલ છે તેમજ જરૂરી મોનીટરીંગ માટે ગુજરાત રાજ્ય નાગરિક પુરવઠા નિગમની વડી કચેરી ખાતે કમાન્ડ એન્ડ કંટ્રોલ સેન્ટરની તેમજ જિલ્લા કચેરીઓમાં વીડીયોવોલની સુવિધા સ્થાપિત કરવામાં આવેલ છે.

“માય રેશન” મોબાઇલ એપ્લિકેશન દ્વારા રેશન કાર્ડની સેવાઓ ઓનલાઇન ઉપલબ્ધ

- જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થાને વધુ પારદર્શક અને અસરકારક બનાવવા તથા નાગરિકોને રેશનકાર્ડની ઓનલાઇન સેવાઓ સરળતાથી ઉપલબ્ધ કરાવવા વહીવટી સુધારણાના ભાગરૂપે **“My Ration” Mobile App** તૈયાર કરવામાં આવેલ છે. જેમાંથી દરેક રેશનધારક તેના રેશનકાર્ડની વિગતવાર માહિતી, પરિવારના સભ્યોની વિગતો, પોતાને મળવાપાત્ર જથ્થો, જથ્થાની કિંમત, છેલ્લા ૬ માસના વિતરણની વિગત, બિલની રસીદ, નજીકની વાજબી ભાવની દુકાનોના સ્થળ વગેરે પ્રકારની પ્રાથમિક માહિતી મેળવી શકે છે તેમજ પુરવઠાને લગત ફરિયાદ પણ કરી શકે છે.

ઉર્જા અને પેટ્રોકેમિકલ્સ

- કોઈપણ રાજ્યના સામાજિક અને આર્થિક વિકાસ માટે વીજળી એક મુખ્ય જરૂરી માપદંડ છે. વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માં રાજ્યનો સરેરાશ માથાદીઠ વીજ વપરાશ ૨૨૮૩ યુનીટ હતો. જે વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ માં ૨૪૦૨.૪૯ યુનીટ થયેલ છે, જે રાજ્યના વિકાસને પ્રતિબિંબિત કરે છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં ૨૩૮૨ મેગાવોટના વધારા સાથે રાજ્યની કુલ સ્થાપિત વીજક્ષમતા ૪૮,૬૧૨ મેગાવોટ થયેલ છે જે પૈકી **બિન-પરંપરાગત ઊર્જા**ની સ્થાપિત વીજક્ષમતા ૨૨,૬૬૯ મેગાવોટ છે, જે કુલ સ્થાપિત વીજક્ષમતાના ૪૭ % જેટલી છે.
- રાજ્યના ખેડૂતો તેમના ખેતીવાડી વીજ જોડાણનો વીજ ભાર નિયમિત કરાવી શકે તે માટે જાહેર કરવામાં આવેલ સ્વૈચ્છિક જાહેરાત યોજના ૨૦૨૨ અંતર્ગત કુલ ૫૦ હજારથી વધુ ખેડૂતોએ લાભ લીધેલ છે તથા આ ખેડૂતોને એસ્ટિમેટમાં કુલ રૂ. ૩૯ કરોડની રાહત આપવામાં આવેલ છે.
- ચાલુ વર્ષે જૂન ૨૦૨૩માં આવેલ બિપોરજોય વાવાઝોડાને કારણે ગુજરાતના કચ્છ, સૌરાષ્ટ્ર અને ઉત્તર ગુજરાતના વિસ્તારોમાં અંદાજે ૧ લાખથી વધુ વીજ લાઈન / ટ્રાન્સફોર્મર સેન્ટર ક્ષતિગ્રસ્ત થયેલ. પરંતુ, રાજ્ય સરકારના આગોતરા આયોજનોને કારણે કોઈ પણ પ્રકારની જાનહાની થયેલ ન હતી અને શહેરો અને ગામડાઓમાં રજ થી ૭૨ કલાકમાં જ્યારે ખેતીવાડી વિસ્તારોના ફિડરો ઉપર ૧૫ દિવસમાં વીજ પુરવઠો પુનઃસ્થાપિત કરી દેવામાં આવેલ.
- **વિશ્વનો સૌથી મોટો** એવો ૩૦,૦૦૦ મેગાવોટની ક્ષમતાનો **રિન્યુએબલ એનેર્જી પાર્ક ખાવડા-કચ્છ ખાતે** વિકસાવવાનું કાર્ય હાથ ધરવામાં આવ્યું છે. જેની ૫૦% વીજ ક્ષમતા ડિસેમ્બર-૨૦૨૪ સુધીમાં અને ૧૦૦% વીજ ક્ષમતા ડિસેમ્બર-૨૦૨૬ સુધીમાં સ્થાપવાનો લક્ષ્યાંક છે.
- રાજ્યમાં નવીન સબસ્ટેશનો, વીજરેષાઓ તેમજ **વીજ પ્રવહન માળખાને વધુ સુદ્રઢ કરવાની** કામગીરી માટે માર્ચ-૨૦૨૩ અંતે કુલ રૂ. ૩૬૪૯ કરોડનો ખર્ચ થયેલ છે.
- રાજ્યના ખેડૂતોને દિવસે વીજળી પૂરી પાડવા ગુજરાત સરકાર દ્વારા એક નવીન અભિગમ અપનાવી **“કિસાન સૂર્યોદય યોજના”** અમલમાં મુકવામાં આવી છે. જે અંતર્ગત જરૂરી માળખાકીય નેટવર્ક ઉભુ કરવા માટે રૂ. ૩૫૦૦ કરોડ ફાળવવામાં આવ્યા છે. આ યોજના હેઠળ ૭૦૮૪ ગામોમાં દિવસે વીજળી આપવાની શરૂઆત પણ કરી દેવામાં આવેલ છે.
- **કૃષિ વિષયક વીજ જોડાણો યોજના** અંતર્ગત ચાલુ વર્ષે ૪૦,૮૪૫ કૃષિ વિષયક વીજ જોડાણ આપવાના લક્ષ્યાંક સામે નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં ૩૯,૯૩૮ કૃષિ વિષયક વીજ જોડાણો આપી દેવામાં આવેલ છે.
- **“સૂર્ય ગુજરાત” સોલાર રૂફટોપ યોજના** હેઠળ રાજ્યના રહેણાંક વીજ ગ્રાહકોમાં સોલાર એનેર્જીના વપરાશને વધારવાના હેતુથી નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં ૪,૯૪,૫૬૮ સોલાર સિસ્ટમ સ્થાપિત કરવામાં આવેલ છે જેની કુલ સ્થાપિત ક્ષમતા ૧૯૫૭ મેગાવોટ છે.
- **પ્રધાનમંત્રી કિસાન ઊર્જા સુરક્ષા એવમ ઉત્થાન મહાભિયાન (PM-KUSUM)** યોજના કોમ્પોનન્ટ – B હેઠળ વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ માં ૧૮૬૯ સોલાર પંપ સ્થાપિત કરવામાં આવેલ છે અને ચાલુ વર્ષે રૂ. ૧૫૨ કરોડના ખર્ચે અંદાજિત ૪૯૫૦ સોલાર પંપસેટ સ્થાપવા માટેનું આયોજન છે.

- બનાસકાંઠા જિલ્લાના વાવ તાલુકાના રાધાનેસડા ગામ ખાતે પડતર જમીન પર સ્થપાનાર અલ્ટ્રા મેગા સોલાર પાવર પ્રોજેક્ટ (UMSPP) કુલ ૭૦૦ મેગાવોટ પૈકી ૬૦૦ મેગાવોટના સોલાર પ્રોજેક્ટ કાર્યાન્વિત થઈ ગયેલ છે.

ગ્રીન હાઇડ્રોજન

- ભારતના ૭૫મા સ્વતંત્રતા દિવસ પર માનનીય વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ રાષ્ટ્રીય હાઇડ્રોજન મિશનની ઘોષણા કરી અને ત્યારબાદ કેન્દ્ર સરકારે વર્ષ ૨૦૩૦ સુધીમાં વાર્ષિક ૫ મિલિયન મેટ્રિક ટન ગ્રીન હાઇડ્રોજન હાંસલ કરવાના મહત્વાકાંક્ષી લક્ષ્ય સાથે નેશનલ ગ્રીન હાઇડ્રોજન મિશન જાહેર કર્યું.
- રાજ્ય સરકાર ગ્રીન હાઇડ્રોજન ઉત્પાદન અને નિકાસ માટે ગુજરાતને હબ બનાવવા માટે ગ્રીન હાઇડ્રોજન ઉત્પાદન ક્ષમતાના નિર્માણ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી રહી છે. રાજ્યએ તાજેતરમાં ગ્રીન હાઇડ્રોજન ઉત્પાદન માટે પાવર સપ્લાય કરવા માટે RE પ્રોજેક્ટ્સના વિકાસ માટે જમીન નીતિ ૨૦૨૩ જાહેર કરી છે અને વિકાસકર્તાઓને ફાળવણી માટે ૨ લાખ હેક્ટર જેટલી જમીન નિર્ધારિત કરી છે જેના પરિણામે લગભગ ૪૦ લાખ MTPA (વાર્ષિક મેટ્રિક ટન) ગ્રીન હાઇડ્રોજન ઉત્પાદન ક્ષમતા હાંસલ થશે.
- તાજેતરમાં યોજાયેલ વાયબ્રન્ટ ગુજરાત ગ્લોબલ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ સમિટ ૨૦૨૪માં ગ્રીન હાઇડ્રોજન ક્ષેત્રે કુલ રૂ. ૩ લાખ કરોડથી વધુના એમ.ઓ.યુ. (MOU) કરવામાં આવેલ છે.
- આમ, માનનીય વડા પ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના વિઝન અને માનનીય મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના નેતૃત્વ હેઠળ ગુજરાત, ગ્રીન હાઇડ્રોજન ઉત્પાદનમાં વૈશ્વિક લીડર તરીકે ઊભરી આવવા માટે તૈયાર છે.
- ભારત સરકાર તરફથી CoP-26 સમિટમાં ક્લાયમેટ એક્શનના ભાગરૂપે રજૂ કરાયેલ પંચામૃત મુજબ વર્ષ 2030 સુધીમાં બિન પરંપરાગત ઊર્જા સંસાધનોનો ઉપયોગ કરીને ૫૦૦ ગીગાવોટ ઊર્જા પ્રાપ્ત કરવા તેમજ રાષ્ટ્રની ઊર્જા જરૂરિયાતના 50% જરૂરિયાત રીન્યુએબલ ઊર્જાના માધ્યમથી મેળવવાના લક્ષ્યાંકો રાખેલ છે. ભારત સરકારના લક્ષ્યાંકો સાથે રાજ્યના લક્ષ્યાંકોને સુસંગત કરવા અર્થે સ્વચ્છ ઊર્જા તરફ એનર્જી ટ્રાન્ઝિશન માટે રાજ્ય સરકાર મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી રહી છે. આ લક્ષ્યાંકોને પરિપૂર્ણ કરવા માટે ગુજરાત સરકારે રીન્યુએબલ એનર્જી પોલીસી- ૨૦૨૩ જાહેર કરેલ છે.

ઉદ્યોગ

ઘોલેરા ખાસ મૂડીરોકાણ પ્રદેશ:

- ઘોલેરા ખાસ મૂડીરોકાણ પ્રદેશ, એ દિલ્હી-મુંબઈ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ કોરીડોરમાં સમાવિષ્ટ ગુજરાત સરકારનો ફ્લેગશીપ પ્રોજેક્ટ છે. હાલમાં, ઔદ્યોગિક તેમજ બિન- ઔદ્યોગિક હેતુ માટે જમીનની ફાળવણી હાથ ધરવામાં આવેલ છે. ઔદ્યોગિક તેમજ બિન- ઔદ્યોગિક હેતુ માટે કુલ ૫૩૧ એકર જમીન ફાળવવામાં આવેલ છે. આવનાર વર્ષોમાં, સદર ફાળવેલ જમીન પર સ્થપાનારા ઔદ્યોગિક એકમોમાં આશરે રૂ.૧.૫૦ લાખ કરોડનાં નિવેશ થશે અને અંદાજિત ૧ લાખ રોજગારીની તકો ઉભી થશે. ઘોલેરા ખાસ મૂડીરોકાણ પ્રદેશ અંતર્ગત ૪,૪૦૦MW સોલાર પાર્કનું આયોજન કરેલ છે તે પૈકી ૩૦૦MW સોલાર પાર્ક કાર્યરત થયેલ છે. જે ગ્રીન ઈન્ડસ્ટ્રીયલાઇઝેશન પરિભાષાને ચરિતાર્થ કરે છે.

પીએમ ગતિશક્તિ

- PM ગતિ શક્તિના 2 વર્ષ સાથે, ભૌતિક અને સામાજિક માળખાના આયોજન માટે ડેટા આધારિત નિર્ણયો લેવા માટે માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી દ્વારા શરૂ કરાયેલ ગુડ ગવર્નન્સ ટુલનો ઉપયોગ કરવામાં ગુજરાત એક અગ્રણી રાજ્ય બનેલ છે. ગુજરાતે રાજ્ય સરકારના 1100 થી વધુ ડેટા લેયર્સ, 84 પોર્ટલ અને આંતર-વિભાગ સંકલન માટે 46 ઓનલાઇન NOC બનાવ્યા છે. ગુજરાત આગળ જતાં આર્થિક આયોજન અને શાસનમાં આ નવીન સાધનનો વધુ અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરવા પ્રતિબદ્ધ છે.

Logistics Ease Across Different States (LEADS)

- ભારત સરકારનું વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય વર્ષ ૨૦૧૮થી સમગ્ર રાજ્યોમાં બેન્યુમાર્ક લોજિસ્ટિક્સ કામગીરી માટે 'લોજિસ્ટિક્સ ઇઝ એકોસ ડિક્લરેટ સ્ટેટ્સ (LEADS) પર વાર્ષિક સર્વેક્ષણનો અહેવાલ બહાર પાડી રહ્યું છે. ભારત સરકારે ડિસેમ્બર-૨૦૨૩માં વર્ષ ૨૦૨૩ માટે LEADS રેન્કિંગની જાહેરાત કરી. આ માટે રાજ્યોને ચાર જૂથોમાં એટલે કે, દરિયાકાંઠા, લેન્ડલોક, ઉત્તર-પૂર્વ, કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા હતા, આ જૂથોમાં ગુજરાતને દરિયાકાંઠાના રાજ્યોમાં 'સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરનાર' શ્રેણીમાં સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.

સ્ટાર્ટઅપ

- ગુજરાત છેલ્લી સતત ૪ ટર્મથી ભારત સરકાર દ્વારા “સ્ટાર્ટઅપ્સ રેન્કિંગ ફ્રેમવર્ક” અતર્ગત સમગ્ર દેશમાં “બેસ્ટ પર્ફોમર” ઘોષિત થયેલ છે. છેલ્લા આઠ વર્ષમાં ગુજરાત એક સબળ સ્ટાર્ટઅપ ઇકોસિસ્ટમ વિકસાવી વિશ્વ સમક્ષ ગૌરવભેર ખડું છે. જેમાં ભારત સરકાર દ્વારા માન્ય ૯૪૦૦ થી વધારે સ્ટાર્ટઅપ્સ અને ૨૦૦ થી વધારે રાષ્ટ્રીય કક્ષાના ઇન્ક્યુબેટર કેન્દ્રો અસ્તિત્વમાં આવ્યા છે.

માંડલ-બેચરાજી સર

- માંડલ-બેચરાજી ખાસ મૂડી રોકાણ પ્રદેશ અને તેની આસપાસ મારુતિ સુઝુકી અને હોન્ડા જેવી આંતરરાષ્ટ્રીય ઔદ્યોગિક એકમોની સ્થાપના સાથે ગુજરાત ઓટોમોબાઈલ હબ તરીકે ઉભરી રહેલ છે. મારુતિ સુઝુકી ઈન્ડિયા લિમિટેડ (MSIL) દ્વારા ૩.૭૩૦૦ કરોડના EV બેટરી પ્લાન્ટ અને ૩.૩૧૦૦ કરોડના EVનાં મેન્યુફેચરીંગ પ્લાન્ટ સ્થાપવાં માટે ગુજરાત સરકારે ૨૦૨૨માં MSIL નજીકમાં વધુ ૫૦ એકર જમીન ફાળવી છે. જેનાંથી, પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ અંદાજિત ૧.૨૫ લાખ રોજગારી ઊભી થશે.

લઘુ, સૂક્ષ્મ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ

- રાજ્ય સરકાર દ્વારા લઘુ, સૂક્ષ્મ અને મધ્યમ ઉદ્યોગો માટે મિનિ કલસ્ટર યોજના, પ્લોટ એન્ડ શેડ યોજના, માર્કેટ ડેવલપમેન્ટ યોજના અંતર્ગત એમએસએમઈ હેઠળના ઉદ્યોગ સાહસિકોને મુડી રોકાણ સહાય, વ્યાજ સહાય સહિત વિવિધ યોજનાઓ અંતર્ગત સહાય આપવાની જોગવાઈઓ કરવામાં આવે છે તેમજ ચાલુ નાણાકીય વર્ષમાં ઔદ્યોગિક નીતિ ૨૦૧૫ અંતર્ગત ૩.૪૩૫ કરોડથી વધુ સહાય તેમજ ઔદ્યોગિક નીતિ ૨૦૨૦ અંતર્ગત ૩.૬૨૧ કરોડથી વધુ સહાય ચુકવવામાં આવી છે.

ગુજરાત ટેક્સટાઇલ નીતિ

- ટેક્સટાઇલ વેલ્યુ ચેઇનમાં સમાવિષ્ટ એકમોને પ્રોત્સાહિત કરવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા વ્યાજ સહાય યોજના તથા અન્ય પ્રોત્સાહનો જાહેર કરેલ છે તે અંતર્ગત ચાલુ વર્ષે ૩.૧,૦૦૦ કરોડથી વધુ સહાયની ચુકવણી કરવામાં આવી છે.

ભૂસ્તર વિજ્ઞાન અને ખનીજ

- ગુજરાત રાજ્યમાં કુલ ૪૨૨ માઈનીંગ લીઝો અને ૭૩૧૩ ક્વોરી લીઝો અસ્તિત્વ ધરાવે છે. જેનાથી ગત વર્ષે ૩.૨,૦૭૨ કરોડની મહેસૂલી આવક રાજ્ય સરકારને થયેલ છે. રાજ્યના ખનીજ સભર વિસ્તારોના મુખ્ય ખનીજ લાઈમ સ્ટોન અને બોક્સાઈટના કુલ ૧૮ બ્લોક્સની ઈ-ઓક્શનથી ફાળવણી કરવામાં આવી છે તેમજ ગૌણ ખનીજ બ્લોકની આજદિન સુધી ૧,૯૫૦ બ્લોક્સની સફળ હરાજી થયેલ છે.

પ્રવાસન

- રાજ્ય સરકારે વડનગર ખાતે સ્વદેશ દર્શન અને અન્ય વિકાસના કામો માટે આશરે ૩.૧૦૦ કરોડના ખર્ચે કામો પૂર્ણ કરેલ છે તેમજ અંદાજે ૩.૫૦ કરોડના કામો હાલ પ્રગતિમાં છે. હિલ સ્ટેશન સાપુતારા, સાસણ ગીર-દેવળીયા પાર્ક, નડા બેટ, ઘોળાવીરા, ઉપર કોટ કિલ્લાનું પુનઃનિર્માણ અને સરંક્ષણની કામગીરી હાથ ધરાયેલી છે. ગુજરાત પ્રવાસન નિગમ દ્વારા વારાણસી તેમજ અયોધ્યા ખાતે ઓગસ્ટ-૨૦૨૩ માં પ્રવાસન માહિતી કેન્દ્ર શરૂ કરવામાં આવેલ છે.

ઘરોઈ કેમ પ્રદેશનો વિકાસ

- ગુજરાત સરકાર ઘરોઈ પ્રદેશને વિશ્વ કક્ષાના પ્રવાસી સ્થળ તરીકે વિકસાવી રહી છે. આ પ્રોજેક્ટ ઉત્તર ગુજરાત માટે એન્કર તરીકે કામ કરશે જે ૯૦ કિમીની ત્રિજ્યામાં આવતા નજીકના પ્રવાસન સ્થળને ઘરોઈ સાથે જોડશે. ઘરોઈ એન્કર તરીકે અન્ય નજીકના પર્યટન સ્થળની સાથે પ્રવાસીઓની વિવિધ માંગ જેમ કે આધ્યાત્મિક, સંસ્કૃતિ, હેરિટેજ, ઈકો અને મનોરંજનના સંપૂર્ણ પેકેજ તરીકે કામ કરશે.

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ

- રાજ્યમાં લોકોની આરોગ્ય સુખાકારી “હેલ્થ અને વેલનેસ” બંને દ્રષ્ટિકોણો સુનિશ્ચિત કરવા રાજ્ય સરકાર Curative અને preventative બંને પ્રકારની આરોગ્ય સેવાઓ પુરી પાડવા કરવા કટિબદ્ધ છે. ૯૨૩૧ પેટા કેન્દ્રો, ૧૪૯૯ પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્રો ૩૬૫ સામુહિક આરોગ્ય કેન્દ્રો અને ૧૦૪ હોસ્પિટલો સાથે અન્ય રાજ્યોની સરખામણીમાં ગુજરાત અગ્રીમ હરોળમાં છે.
- વર્ષ દરમિયાન રાજ્ય સરકારની વિવિધ હોસ્પિટલો અને આરોગ્ય કેન્દ્રો ખાતે અંદાજે ૪.૫૭ કરોડ દર્દીઓને OPD અને ૫૦.૬૭ લાખ દર્દીઓને IPD સારવાર આપવામાં આવેલ છે. તથા ૮૯૨ આયુર્વેદ અને હોમીયોપેથી દવાખાના અને હોસ્પિટલોમાં અંદાજે ૫૬.૨૭ લાખ દર્દીઓને ઓપીડી સારવાર અને ૨ લાખ દર્દીઓને આઈપીડી સારવારનો લાભ આપવામાં આવેલ છે.
- રાજ્ય સરકાર દ્વારા વિવિધ સરકારી હોસ્પિટલો અને આરોગ્ય કેન્દ્રો માટે વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં તા.૦૩/૦૧/૨૦૨૪ સુધીમાં ૩.૬૨૧.૪૨ કરોડના ખર્ચે દવાઓ, તબીબી સાધનો, સર્જિકલ આઈટમો વગેરે પુરા પાડવામાં આવ્યાં છે.
- આરોગ્ય સેવાઓ સુદૃઢ કરવા રાજ્ય સરકારે હોસ્પિટલો, આરોગ્ય કેન્દ્રો, કોલેજો, હોસ્ટેલો વગેરેના નિર્માણ માટે વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં અત્યાર સુધી ૩.૧૪૭૪ કરોડનો ખર્ચ કરેલ છે અને આરોગ્ય સેવાઓને માળખાકીય સુદૃઢીકરણ કરેલ છે. વર્ષ દરમિયાન નવી ૨૦૩ એમ્બ્યુલન્સ ઉમેરેલ છે.
- “સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ”ના વિવિધ સુચકાંકો પૈકી ગોલ નંબર ૩ કે જે “સારું સ્વાસ્થ્ય અને સુખાકારી” છે, તેમાં ગુજરાત રાજ્યનો સમગ્ર દેશમાં પ્રથમ ક્રમ આવેલ છે.

- લોકોના આરોગ્ય માટે સુરક્ષાકવચ ઉપલબ્ધ કરાવવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા “પી.એમ.જે.એ.વાય.-મા” યોજના હેઠળ પ્રતિ વર્ષ કુટુંબદીઠ રૂ.૧૦ લાખ સુધીની રૂ.૪૭૧ નિયત કરેલ પ્રોસીજર માટેનું આરોગ્ય કવચ પૂરું પાડવામાં આવે છે. આ યોજના હેઠળ તા.૨૪.૦૧.૨૦૨૪ સુધીમાં કુલ રૂ.૩૩ કરોડ લાભાર્થીઓની નોંધણી કરીને આયુષ્માન કાર્ડ આપેલ છે.
- શાળા આરોગ્ય તપાસણી કાર્યક્રમ અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં ડિસેમ્બર અંતિત ૦-૧૮ વર્ષના કુલ ૧.૩૨ કરોડથી વધુ બાળકોનું સ્ક્રીનીંગ કરવામાં આવ્યું. આ કાર્યક્રમની શરૂઆતથી આજ દિન સુધી ૨૨૬ કિડની ટ્રાન્સપ્લાન્ટ, ૨૮ લીવર ટ્રાન્સપ્લાન્ટ, ૩૦૧૨ કોકલીયર ઇમ્પ્લાન્ટ, ૧૯૮ બોનમેરો ટ્રાન્સપ્લાન્ટ, ૧,૪૯,૫૯૯ હૃદયરોગની સારવાર, ૨૪,૨૮૩ કિડની સંબંધિત સારવાર અને ૧૬,૬૨૪ કેન્સર સંબંધિત સારવાર રાજ્ય સરકારના બજેટમાંથી વિનામૂલ્યે કરવામાં આવેલ છે.
- રાજ્યમાં સરકારી તેમજ ખાનગી મેડીકલ કોલેજો ખાતે સ્નાતક કક્ષાએ ૬૩૫૦ બેઠકોમાં ૭૦૦ બેઠકોનો વધારો થતાં કુલ ૭૦૫૦ બેઠકો થયેલ છે. રાજ્યમાં સરકારી તેમજ ખાનગી મેડીકલ કોલેજો ખાતે અનુસ્નાતક કક્ષાએ ૨૩૪૭ બેઠકોમાં ૪૧૪ બેઠકોનો વધારો થતાં કુલ ૨૭૬૧ બેઠકો થયેલ છે.
- મેડીસીટી અમદાવાદ ખાતે સિવિલ હોસ્પિટલ કેમ્પસમાં ઓર્ગન ટ્રાન્સપ્લાન્ટ, કેન્સર, કાર્ડિયોલોજી ઉપરાંત ઉચ્ચત્તમ કક્ષાની સારવાર માટે GCRI કેન્સર હોસ્પિટલ, કિડની હોસ્પિટલ, યુ.એન.મહેતા જેવી સુપરસ્પેશિયાલીટી હોસ્પિટલો અને મધર અને ચાઇલ્ડ હોસ્પિટલ કાર્યરત છે. તમામ પ્રકારના રોગોની સારવાર એક જ જગ્યાએ ન્યુનતમ ખર્ચથી મળી શકે તે મુજબ માસ્ટર પ્લાન અંતર્ગત ટ્રોમા સેન્ટર, ૧૨૦૦ પથારીની હોસ્પિટલ, નર્સિંગ કોલેજ, ડેન્ટલ હોસ્પિટલ અને પેરાપ્લેજીયા કોલેજોનું નવીનીકરણ જેવી કામગીરીઓ પૂર્ણ કરેલ છે અને સ્પેશિયલ રૂમો અને પોસ્ટમોર્ટમ રૂમ માટે રૂ.૬૦ કરોડ, રેન બસેરા માટે રૂ. ૪૦ કરોડ અને ગર્લ્સ હોસ્ટેલ માટે રૂ.૫૦ કરોડના કામો પ્રગતિમાં છે. આવી જ રીતે રાજ્યના ચાર ઝોન માટે વડોદરા, ભાવનગર, જામનગર, સુરત ખાતે મધર-ચાઇલ્ડ, કિડની, સ્પાઇન, કાર્ડિયાક વગેરેની સુપર સ્પેશિયાલીટી શરૂ કરવા રૂ. ૧૯૫૦ કરોડના ખર્ચે વિકસાવવાનો પ્રારંભ કરેલ છે.
- ગંભીર પરિસ્થિતિમાં તાત્કાલિક અને સારી સારવાર ઉચ્ચ કક્ષાની હોસ્પિટલોમાં મળી રહે તે ખુબ જ જરૂરી છે, જે માટે રાજ્ય કક્ષાએ “સ્માર્ટ રેફરલ સિસ્ટમ” (SRS) તૈયાર કરવામાં આવેલ છે, જેનું દરેક પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર થી મેડિકલ કોલેજ અને હોસ્પિટલ સુધી અમલીકરણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.

શિક્ષણ

શિક્ષણ એ સમાજની મૂળભૂત જરૂરિયાત છે. ગુજરાતમાં બાળકોને બાળમંદિરથી લઈને ઉચ્ચ શિક્ષણ સુધી શિક્ષાની દીક્ષા આપવા માટે રાજ્યના મૂદુ અને મક્કમ મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના માર્ગદર્શનમાં રાજ્ય સરકાર શિક્ષણનું સુદઢ માળખું વધુ સારી રીતે વિકસિત કરીને નવા આયામો સાથે લાખો બાળકોને તેમના સર્વાંગી વિકાસ માટે શિક્ષિત કરી રહી છે.

પ્રાથમિક શિક્ષણ

- રાજ્યની સરકારી અને અનુદાનિત પ્રાથમિક શાળાઓમાં ખાસ કરીને 'મિશન સ્કુલ્સ ઓફ એક્સલન્સ' માં પસંદ થયેલ શાળાઓમાં ધોરણ દીઠ શિક્ષક ઉપલબ્ધ થઈ શકે તે હેતુથી ઉપલબ્ધ ખાલી જગ્યા ઉપર કરાર આધારિત 'જ્ઞાન સહાયક' મૂકવા માટેનો નિર્ણય કરવામાં આવેલ છે. જેમાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા ૧૫,૦૦૦ જગ્યાઓ મંજૂર કરવામાં આવેલ. પ્રથમ તબક્કાને અંતે ૯૬૬૨ જ્ઞાન સહાયકોની નિમણૂક કરેલ છે બાકી રહેલ જગ્યા ભરવા માટેની બીજા તબક્કાની કાર્યવાહી પ્રગતિમાં છે.
- **રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-૨૦૨૦** અન્વયે શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ થી રાજ્યની તમામ સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓમાં બાલવાટીકાનો ફરજિયાત સાર્વત્રિક અમલ શરૂ કરવામાં આવેલ છે. જેમાં રાજ્યમાં કુલ ૫,૧૬,૬૨૧ વિદ્યાર્થીઓએ **બાલવાટીકામાં પ્રવેશ** મેળવેલ છે.
- રાજ્યની બિન સરકારી અનુદાનિત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓમાં આચાર્યની ભરતી કેન્દ્રીયકૃત રીતે હાથ ધરી ૧૪૪૧ જેટલા આચાર્યોની ભરતી પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરેલ છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં કુલ ૩૫૨૮ શાળાઓમાં ૧૫,૪૦૦ નવા વર્ગખંડોના બાંધકામ તથા ૨૪૦૩ શાળાઓમાં ૨૪,૭૭૯ વર્ગખંડોનાં રીપેરીંગ માટે રૂ. ૩૩૧૮.૬૨ કરોડના કામ હાથ ધરવામાં આવેલ છે.

ઉચ્ચ અને ટેકનિકલ શિક્ષણ

ગુજરાત પબ્લિક યુનિવર્સિટી અધિનિયમ ૨૦૨૩

- રાજ્યની ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રદાન કરતી જાહેર યુનિવર્સિટીઓમાં ગુણવત્તાયુક્ત વહીવટ, ઉમદા શિક્ષણ, સ્વાયતતા, લોકશાહી ધોરણે પૂરતું પ્રતિનિધિત્વ, સામાજિક અને આર્થિક ક્ષેત્રોમાં યુનિવર્સિટીઝની સહભાગિતા સુનિશ્ચિત થાય તે માટે અલગ-અલગ કાયદાઓ રદ કરી તા.૦૯.૧૦.૨૦૨૩ થી 'ગુજરાત પબ્લિક યુનિવર્સિટી એક્ટ-૨૦૨૩' નો અમલ કરવામાં આવ્યો છે.
- વિદ્યાર્થીઓના પ્રવેશ, પરિણામ અને રોજગાર(Enrolment To Employment) સુધીની સર્વ માહિતી મેળવવાના મુખ્ય ઉદ્દેશ્યથી ઉચ્ચ શિક્ષણ ક્ષેત્રે વિદ્યાર્થીઓના પ્રવેશ સમયથી જ તેમના શિક્ષણ, જ્ઞાન અને કૌશલ્યનું પદ્ધતિસર ટ્રેકિંગ કરી શકાય, શિક્ષિત યુવાઓની રોજગાર ક્ષમતામાં વધારો થાય તેમજ યુવા ટેકનોક્રેટ્સ પણ તેમના પોતાના સાહસો સ્થાપે અને તેઓને તેમની સંપૂર્ણ ક્ષમતાનો ઉપયોગ કરવાની તક મળી રહે તે હેતુથી મારી સરકાર દ્વારા "Students' Academic Monitoring, All Round Review, Training and Hand Holding of Young Aspirants (SAMARTHYA)" (સામર્થ્ય સંસ્થાન) યોજના શરૂ કરવામાં આવેલ છે.
- નવી શિક્ષણ નીતિ, ૨૦૨૦ અંતર્ગત વિદ્યાર્થીઓને જુદીજુદી યુનિવર્સિટીઓમાં પ્રવેશ માટે જુદીજુદી રજીસ્ટ્રેશન ફી ભરવી પડતી હતી વિદ્યાર્થીઓના આ ફીના ભારણને ઘટાડવા માટે અને અલગ અલગ યુનિવર્સિટીના પ્રવેશ ફોર્મ ભરવા ન પડે તે માટે સામર્થ્ય સંસ્થાન યોજના અંતર્ગત "**ગુજરાત કોમન એડમીશન સર્વિસીસ પોર્ટલ-GCAS**" શરૂ કરવામાં આવેલ છે.

- **મુખ્યમંત્રી યુવા સ્વાવલંબન યોજના (MYSY)** અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ દરમિયાન કુલ ૭૨,૫૦૦ વિદ્યાર્થીઓને ૩.૩૭૫ કરોડની સહાય ચુકવવામાં આવશે. આ યોજના હેઠળ અત્યાર સુધીમાં કુલ ૪,૬૦,૮૬૯ વિદ્યાર્થીઓને ૩.૨૧૧૦.૬૭ કરોડની સહાય ચુકવવામાં આવી છે.
- **મુખ્યમંત્રીશ્રી શિષ્યવૃત્તિ યોજના (CMSS)** અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ દરમિયાન કુલ ૨૫૦૦ વિદ્યાર્થીઓને ૩.૩૦ કરોડની સહાય ચુકવવામાં આવશે. આ યોજના હેઠળ અત્યાર સુધીમાં કુલ ૧૩,૨૦૨ વિદ્યાર્થીઓને ૩.૧૦૨.૯૨ કરોડની સહાય ચુકવવામાં આવી છે.
- **મુખ્યમંત્રી કન્યા કેળવણી નિધિ યોજના (MKKN)** અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં અત્યાર સુધીમાં કુલ ૧૮,૫૯૯ વિદ્યાર્થીનીઓને ૩.૫૫૩.૨૩ કરોડની સહાય ચુકવવામાં આવી છે.
- **શોધ યોજના** – Scheme of Developing High quality research અંતર્ગત પી.એચ.ડી. કોર્સમાં સંશોધન કરતાં વિદ્યાર્થીઓને ઉચ્ચ કક્ષાના ગુણવત્તાયુક્ત સંશોધન પ્રત્યે અભિમુખ કરવા માટે આર્થિક સહાય આપવામાં આવે છે. આ યોજના હેઠળ અત્યાર સુધીમાં કુલ ૩૫૪૬ વિદ્યાર્થીઓને કુલ ૩. ૭૫.૧૪ કરોડની સહાય ચુકવવામાં આવી છે.

ગુજરાત જ્ઞાન ગુરુ કિવઝ (G3Q)

- મારી સરકાર શિક્ષણ ક્ષેત્રે અનેકવિધ નવીનતમ પ્રયાસો હાથ ધરી રહી છે. રાજ્યના વિદ્યાર્થીઓ તેજસ્વી, પ્રતિભાશાળી અને જ્ઞાનસમૃદ્ધ બને તથા તમામ પ્રકારના જ્ઞાન સાથે સરકારે પ્રજાજનો માટે કરેલ કામગીરીથી માહિતગાર બને તે હેતુથી શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા ધો. ૯ થી ૧૨ તેમજ કૉલેજો અને યુનિવર્સિટીકક્ષાએ અભ્યાસ કરતા તમામ વિદ્યાર્થીઓ તેમજ ગુજરાતના તમામ પ્રજાજનો માટે ‘ગુજરાત જ્ઞાનગુરુ કિવઝ’ (G3Q) શરૂ કરવામાં આવી છે. ગત વર્ષે ૨૫ લાખથી વધુ લોકો એ આ કિવઝ માં ભાગ લઈ લાખોના ઈનામો જીત્યા હતા. આ ભવ્ય સફળતાં બાદ ચાલુ વર્ષે ‘ગુજરાત જ્ઞાનગુરુ કિવઝ (G3Q 2.0) ની શરૂઆત તા:૨૪/૧૨/૨૦૨૩થી માન. મુખ્યમંત્રીશ્રીના પરદહસ્તે કરવામાં આવેલ છે. જેમાં સમગ્ર વર્ષ દરમિયાન વિજેતાઓને ૩.૨૫ કરોડ ની રકમ જેટલા ઈનામો તથા સ્ટડી ટુર પ્રાપ્ત થશે.

સ્ટુડન્ટ સ્ટાર્ટ-અપ એન્ડ ઈનોવેશન પોલિસી (SSIP 2.0)

- G20 સમિતિ અંતર્ગત ગુજરાત નોલેજ સોસાયટી, શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા SSIP ૨.૦ હેઠળ "ન્યુ ઈન્ડિયા વાઈબ્રન્ટ હેકાથોન ૨૦૨૩"નું આયોજન કરવામાં આવેલ હતું. જેમાં સરકારી વિભાગો, જીલ્લા વિકાસ અધિકારીની ઓફિસો, કલેક્ટર ઓફિસો અને મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન, PSUs તરફથી ૨૩૧ પ્રોબ્લેમ્સ સ્ટેટમેન્ટ મેળવેલ છે. આ હેકાથોન ૨૦૨૩માં ૨૦૬૨ ટીમોએ (૧૦૪૪૯ વિદ્યાર્થીઓ) રજીસ્ટ્રેશન, ૧૪૬૩ ટીમોએ પ્રોબ્લેમ સ્ટેટમેન્ટ સિલેક્શન કરેલ હતા. આ હેકથોનમાં ૧૦ સેક્ટરમાં વિજેતા થયેલ ૩૬ ટીમોને કુલ ૩.૪૨ લાખના ઈનામો આપવામાં આવેલ.

સ્ટાર્ટઅપ કોન્કલેવ-૨૦૨૩

- વર્ષ-૨૦૨૩માં સ્ટાર્ટઅપ કોન્કલેવ તથા સ્ટાર્ટઅપ એક્ટિવિશનનું આયોજન કરવામાં આવેલ હતું. જેમાં આશરે ૨૮૦ સ્ટોલ પર ઉદ્યોગ સહાસિકો દ્વારા રાખવામાં આવેલ વિવિધ ક્ષેત્રના સ્ટોલની આશરે ૩૦ હજારથી વધુ નાગરિકોએ મુલાકાત લીધેલ હતી.

વંચિતોનો વિકાસ

પંડિત દીનદયાળ ઉપાધ્યાયે કહ્યું હતું કે, "દરિદ્રતાના અંતિમ પગથિયે બેઠેલો માનવી અમારું પ્રથમ લક્ષ્ય છે." તેથી વંચિતોના વિકાસ માટે સતત કાર્યરત એવી મારી સરકારે સહુને સમાન તક, સમાન વ્યાય મળે અને છેવાડાના માનવીઓ પણ રાજ્યના વિકાસ માર્ગે વિશ્વાસભરી શરૂઆત કરી શકે તેવા ઉમદા હેતુથી વંચિતોના જીવનમાં ગુણાત્મક સુધારણા લાવવા અનેક નવતર યોજનાઓ અમલમાં મૂકી છે.

વિકસતી જાતિ કલ્યાણ

- રાજ્યના સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગો, આર્થિક રીતે પછાતવર્ગો, લઘુમુતીઓ અને વિચરતી વિમુક્ત જાતિઓના સર્વાંગી વિકાસ માટે વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં રૂ.૨૫૯૯.૪૯ કરોડની જોગવાઈ સામે નવેમ્બર-૨૩ અંતિત રૂ.૧૪૭૮.૩૭ કરોડનો ખર્ચ કરવામાં આવેલ છે.
- પ્રાથમિક શાળામાં અભ્યાસ કરતા આ જાતિઓના અંદાજે ૨૧ લાખ વિદ્યાર્થીઓને વિવિધ શૈક્ષણિક યોજનાઓ હેઠળ આશરે રૂ.૧૭૨.૧૩ કરોડની શિષ્યવૃત્તિ રકમ ગુજરાત પોર્ટલ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓના બેંક ખાતામાં જમા કરવામાં આવી છે.
- ગુજરાત બિન અનામત શૈક્ષણિક અને આર્થિક વિકાસ નિગમ દ્વારા બિન અનામત વર્ગો માટે અમલીકૃત વિવિધ શૈક્ષણિક અને રોજગારલક્ષી યોજનાઓ માટે રૂ.૫૦૦ કરોડની ફાળવણી કરવામાં આવી છે.
- સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના વિદ્યાર્થીઓને વિદેશમાં ઉચ્ચ કક્ષાના અભ્યાસક્રમો માટે નવેમ્બર-૨૩ સુધીમાં અંદાજે ૩૯૭ વિદ્યાર્થીઓને રૂ.૫૫.૦૩ કરોડની લોન આપવામાં આવી છે.
- પંડિત દીનદયાળ ઉપાધ્યાય આવાસ યોજના અંતર્ગત છેવાડાના અતિપછાત, વિચરતી વિમુક્ત જાતિ, સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાતવર્ગ અને આર્થિક પછાતવર્ગના ૧૦,૦૦૦ લાભાર્થીઓને મકાન બાંધવા માટે રૂ.૯૮.૮૪ કરોડની સહાય ચુકવવામાં આવી છે.
- પીએમ યશસ્વી પ્રિ.મેટ્રિક અને પોસ્ટ મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિ યોજના અંતર્ગત ૩ લાખ વિદ્યાર્થીઓને રૂ.૩૬૯.૧૦ કરોડની શિષ્યવૃત્તિ વિદ્યાર્થીઓના બેંક ખાતામાં જમા કરવામાં આવી છે.

અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ

- સને ૨૦૨૩-૨૪ માં અનુસૂચિત જાતિના કલ્યાણ માટે કુલ અંદાજપત્રીય જોગવાઈ રૂ.૯૮૩.૩૧ કરોડ સામે નવેમ્બર-૨૩ સુધીમાં રૂ.૫૦૬.૪૪ કરોડનો ખર્ચ કરવામાં આવેલ છે.
- પ્રિ.મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિની યોજનામાં(કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકાર દ્વારા ચાલતી યોજના) રૂ.૭૫૦/- થી રૂ.૮૦૦૦/-સુધીની શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં છે. આ યોજનામાં નવેમ્બર-૨૩ સુધીમાં રૂ.૪૪.૬૦ કરોડના ખર્ચે ૨,૪૦,૬૫૦ વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃત્તિનો લાભ તેમજ ૧,૪૨,૨૮૯ વિદ્યાર્થીઓને ગણવેશ સહાય આપવામાં આવી છે.

- **પોસ્ટ મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિ યોજનામાં** રૂ.૨૫૦૦ થી ૧૩૫૦૦ સુધી (વાર્ષિક) શિષ્યવૃત્તિ ઉપરાંત માન્ય શિક્ષણ ફી અને માન્ય નોન-રીફંડેબલ ફી ચુકવવામાં આવે છે. આ યોજનામાં નવેમ્બર-૨૩ સુધીમાં રૂ.૧૧૫.૧૮ કરોડનો ખર્ચ કરી ૬૧,૬૨૨ વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃત્તિ લાભ આપવામાં આવેલ છે.
- **ડૉ.આંબેડકર આવાસ યોજના** હેઠળ આવાસ દીઠ રૂ.૧,૨૦,૦૦૦ની સહાય આપવામાં આવે છે. આ યોજનામાં નવેમ્બર-૨૩ અંતિત રૂ.૫૦.૬૦ કરોડનો ખર્ચ કરી ૧૧,૫૫૬ લાભાર્થીઓને મકાન બાંધવા માટે સહાય આપવામાં આવી છે.
- **ડૉ.આંબેડકર વિદેશ અભ્યાસ લોન યોજના** અંતર્ગત વિદેશમાં ચાલતા ઉચ્ચ કક્ષાના અભ્યાસ અર્થે રૂ.૧૫ લાખની લોન ૪%ના દરે આપવામાં આવે છે. જેમાં નવેમ્બર-૨૩ અંતિત **રૂ.૯૯ કરોડનો** ખર્ચ કરી **૬૬૦ વિદ્યાર્થીઓને વિદેશમાં ભણવા માટે** લોન આપવામાં આવી છે.

સમાજ સુરક્ષા

- દિવ્યાંગ વ્યક્તિઓ માટે શિષ્યવૃત્તિની યોજના હેઠળ વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં નવેમ્બર અંતિત કુલ-૪૬૨૧ લાભાર્થીઓને રૂ.૭૫.૯૩ લાખની સહાય આપવામાં આવેલ છે.
- ઈન્દિરા ગાંધી રાષ્ટ્રીય વૃદ્ધ પેન્શન અને વય વંદના યોજના હેઠળ વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં નવેમ્બર સુધીમાં કુલ-૯,૨૯,૯૪૪ લાભાર્થીઓને કુલ રૂ.૭૬૭.૯૬ કરોડની સહાય ચૂકવેલ છે.
- પાલક માતા-પિતા યોજના હેઠળ વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં માહે નવેમ્બર-૨૦૨૩ અંત સુધીમાં કુલ-૧૯૫૮૫ લાભાર્થીઓને કુલ રૂ.૪૦.૮૭ કરોડની સહાય ચૂકવેલ છે.

આદિજાતિ વિકાસ

આદિજાતિ વિકાસની વિવિધ કલ્યાણકારી યોજનાઓ દ્વારા અને માળાખાકીય સુવિધાઓ દ્વારા આદિજાતિ સમૂહો અને વિસ્તારનો સર્વાંગી વિકાસ થાય તેવો રાજ્ય સરકારનો દ્યેય રહેલો છે.

- **વનબંધુ કલ્યાણ યોજના** અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માટે રૂ.૧૮,૭૫૫.૨૨ કરોડની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.
- **“ગુજરાત પેટર્ન”** હેઠળ ચાલુ વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માટે રૂ.૩૩૭.૨૮ કરોડની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. જેમાં નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં ૧૦,૧૦૭ કામોનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે.

અનુસૂચિત જનજાતિ કલ્યાણ યોજનાઓ:

- અનુસૂચિત જનજાતિના વિદ્યાર્થીઓ માટેની **પ્રિ.એસ.એસ.સી. શિષ્યવૃત્તિની યોજના** હેઠળ નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં રૂ. ૮૪.૩૧ કરોડના ખર્ચે ૧૦.૪૪ લાખ અનુસૂચિત જનજાતિના વિદ્યાર્થીઓને લાભ આપવામાં આવેલ છે.
- અનુસૂચિત જનજાતિના ધોરણ-૧ થી ૮માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને માહે-નવેમ્બર-૨૦૨૩ અંતિત રૂ. ૯૩.૮૭ કરોડના ખર્ચે ૧૦.૪૪ લાખ વિદ્યાર્થીઓને **ગણવેશ સહાયનો** લાભ આપવામાં આવેલ છે.
- હળપતિ જાતિના લાભાર્થીઓ માટે ચાલુ વર્ષે માહે-નવેમ્બર-૨૦૨૩ અંતિત ૨૪૮૧ મકાનોની કાર્યવાહી પૂર્ણ થયેલ છે તેમજ ૫૧૫ મકાનોની કાર્યવાહી પ્રગતિમાં છે. તેમજ વ્યક્તિગત આવાસ યોજના હેઠળ ૧૨૧૫ મકાનોની કાર્યવાહી પૂર્ણ થયેલ છે અને ૨૧૮૯ મકાનો પ્રગતિ હેઠળ છે.

- અનુસૂચિત જનજાતિ સમાજના ક્ષય, કેન્સર, રક્તપિત્ત, પ્રસૂતિના ગંભીર કેસ, વગેરેનો ભોગ બનેલ દર્દીઓને **તબીબી સારવાર તથા પૅષ્ટિક આહારના** ખર્ચમાં સહાય રૂપ થવા માટે નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં રૂ. ૫.૭૮ કરોડના ખર્ચે કુલ-૧૦,૬૮૬ દર્દીઓને સહાયનો લાભ આપવામાં આવેલ છે.

વન અધિકાર અધિનિયમ-૨૦૦૬

- અનુસૂચિત જનજાતિ અને અન્ય પરંપરાગત આદિજાતિ સમૂદાયોને વન અધિકાર અધિનિયમ-૨૦૦૬ અન્વયે તેઓના કબ્જા હેઠળની માન્ય જમીનના રહેણાંક તેમજ જમીન ખેડવાના અધિકાર માન્ય કરવામાં આવ્યા છે. કુલ મળેલ ૧,૮૨,૮૬૯ દાવા પૈકી ૯૭,૩૪૨ દાવા માન્ય કરવામાં આવ્યા છે. સામુદાયિક દાવા હેઠળ મળેલ કુલ ૭,૧૮૭ અરજીઓ સામે ૪,૭૯૧ દાવા માન્ય કરવામાં આવ્યા છે. માળખાકીય સુવિધાઓ માટે મળેલ કુલ ૨,૧૧૮ દરખાસ્તો પૈકી ૨,૦૪૫ માન્ય કરવામાં આવી છે.

મહિલા અને બાળ કલ્યાણ

કોમળતાની સાથે અડગતા, સહનશીલતાની સાથે મક્કમતા, પરિશ્રમની સાથે પરમાર્થતા, આ ઉપરાંત ધીરજ, ગંભીરતા, નિર્મળતા અને પ્રેમનો સમુચ્ચય એટલે નારી. પ્રકૃતિએ નારીમાં મૂકેલા આવા અનેક ગુણોને વધુ સારી રીતે ખીલવવા રાજ્ય સરકાર સતત પ્રયત્નશીલ છે.

ટેક હોમ રેશન:

- આઈસીડીએસ યોજના અંતર્ગત લાભાર્થીને આપવામાં આવતા માસિક ટેક હોમ રેશન પૈકી ૬ માસ થી ૩વર્ષના સામાન્ય વજનવાળા બાળકોને બાલશક્તિના ૭ પેકેટ, ૬ માસ થી ૩ વર્ષના અતિઓછા વજનવાળા બાળકોને બાલશક્તિના ૧૦ પેકેટ, ૩ વર્ષ થી ૬ વર્ષના અતિઓછા વજનવાળા બાળકોને બાલશક્તિના ૪ પેકેટ, સગર્ભા અને ધાત્રીમાતાને માતૃશક્તિના ૪ પેકેટ, કિશોરીઓને પૂર્ણાશક્તિના ૪ પેકેટ આપવામાં આવે છે. પૂરક પોષણ માટેના કુલ લાભાર્થી અંદાજે ૨૬,૮૬,૦૦૦ છે.
- ટેક હોમ રેશનમાં આયુર્વેદિક ઔષધિઓનો ઉપયોગ કરી મુલ્યવર્ધન વધારવા વર્ષ-૨૦૨૧-૨૨ થી ૭ જિલ્લાઓમાં (નર્મદા, દાહોદ, ભાવનગર ગ્રામ્ય અને અર્બન, ડાંગ, જામનગર અને દેવભૂમિ દ્વારકા) પાઈલટ પ્રોજેક્ટ તરીકે બાળકોને બાલશક્તિ+, સગર્ભા અને ધાત્રી માતાને માતૃશક્તિ+(રસાયણ ચૂર્ણ) આપવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં રૂ. ૧૧.૪૯ કરોડના કુલ ખર્ચે ૨,૯૦,૦૦૦ લાભાર્થીઓને આ યોજનાનો લાભ આપવામાં આવેલ છે.

દૂધ સંજીવની યોજના :

- ગુજરાત દેશનું એક માત્ર રાજ્ય છે. જેમાં દુધ સંજીવની યોજના અંતર્ગત રોજે-રોજ તાજુ ફોર્ટીફાઈડ પેશ્ચુરાઈઝ્ડ ફ્લેવર્ડ દુધ આપવામાં આવે છે. રાજ્યના ૨૦ જિલ્લાઓના ૧૪૧ આદિજાતિ અને વિકાસશીલ ઘટકોમાં દુધ સંજીવની યોજના અંતર્ગત ૬ માસ થી ૬ વર્ષના બાળકોને અઠવાડિયામાં ૫ દિવસ ૧૦૦ એમ.એલ. દૂધ આપવામાં આવે છે. જ્યારે સગર્ભા અને ધાત્રીમાતાને અઠવાડિયામાં ૨ દિવસ ૨૦૦ એમ.એલ. દુધ આપવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં અંદાજે ૧૦,૩૪,૦૦૦ લાભાર્થીઓને રૂ. ૯૫ કરોડના ખર્ચે આ યોજનાનો લાભ આપવામાં આવેલ છે.

મુખ્યમંત્રી માતૃશક્તિ યોજના:

- આંગણવાડી કેન્દ્રમાં નોંધાયેલ પહેલી વખતની સગર્ભા માતા હોય ત્યારથી બાળક ૨ વર્ષ સુધીનું થાય ત્યાં સુધી બાળકની માતાને દર માસે એક્સ્ટ્રા રો રેશનમાં ૧ કિલો તુવેરદાળ , ૨ કિલો ચણા અને ૧ કિલો ફોર્ટિફાઇડ સીંગતેલ આપવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં રૂ. ૨૧૪ કરોડની જોગવાઈ સામે અંદાજે ૧,૮૦,૦૦૦ લાભાર્થી માટે રૂ ૧૧૪.૩૬ કરોડ ખર્ચ કરવામાં આવ્યાં છે.
- **વ્હાલી દીકરી યોજના હેઠળ** સમાજમાં દીકરીઓનું જન્મ પ્રમાણ વધારવા અને બાળલગ્ન અટકાવવા તેમજ દીકરીઓની આર્થિક-સામાજિક સ્થિતિ મજબુત કરવા માટે આ યોજના અમલમાં મુકવામાં આવી છે. નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં કુલ **બે લાખ તેર હજાર એકસો પાંત્રીસ** દીકરીઓને આ યોજના અંતર્ગત સહાય આપવામાં આવેલ છે.

બાંધકામ:

- માર્ચ-૨૦૨૩ થી નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં ૨૮૬ આંગણવાડી કેન્દ્રો, ૪ ઘટક કચેરી તેમજ ૨ સેજા કચેરીનું લોકાર્પણ અને ૪૮ આંગણવાડી કેન્દ્રોના ખાતમૂહૂર્ત કરવામાં આવેલ છે.

પોષણ અભિયાનની સિદ્ધિઓ:-

- રાજ્યની તમામ આંગણવાડીઓ માટે ઈન્ફન્ટોમીટર, સ્ટેડીયોમીટર, બાળકોનો વજનકાંટા તથા સગર્ભા અને ઘાત્રી માતાઓ માટેના વજનકાંટા રૂ.૨૧.૫૬ કરોડના ખર્ચે ખરીદવામાં આવેલ છે. રાજ્યના આંગણવાડી કાર્યકરો દ્વારા ૪૪.૮૭ લાખ જેટલા એક્ટીવ લાભાર્થીઓની પોષણ ટ્રેકરમાં એન્ટ્રી કરવામાં આવેલ છે.

ગંગા સ્વરૂપા આર્થિક સહાય યોજના

- આ યોજના હેઠળની સહાય લાભાર્થી મહિલાનો પુત્ર ૨૧ વર્ષનો થતાં બંધ કરવામાં આવતી હતી. તે શરત રદ કરી આજીવન સહાય આપવામાં આવે છે. લાભાર્થીના ખાતામાં DBT મારફતે સહાયની રકમ સીધા જમા કરાવી ચૂકવણી કરવામાં આવે છે. રાજ્યમાં નવેમ્બર ૨૦૨૩ સુધીમાં અંદાજિત ૧૩.૭૧ લાખ જેટલા લાભાર્થીઓને સહાય ચુકવવામાં આવેલ છે.

મહિલા સ્વરોજગાર મેળા / લોન ધિરાણ મેળા (મુદ્રા કેમ્પ) યોજના

- દરેક જિલ્લા પંચાયતો દ્વારા મહાનગરપાલિકા/નગરપાલિકા/જીલ્લાપંચાયત ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ અને અન્ય ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓના સંકલનથી રૂ.૨ લાખની ખર્ચમર્યાદામાં મહિલા સ્વરોજગાર મેળાનું આયોજન કરવામાં આવે છે. ચાલુ વર્ષે નવેમ્બર-૨૦૨૩ અંતિત ૨૮ મહિલા સ્વરોજગાર મેળાનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે.

પ્રદર્શન સહ વેચાણ યોજના

- ગુજરાતના મહિલા ઉદ્યમીઓ દ્વારા ઉત્પાદિત વિવિધ ચીજ વસ્તુઓને બજારની સુવિધા પુરી પાડવા આ યોજના અમલમાં છે. વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં નવેમ્બર- ૨૦૨૩ સુધીમાં ૧૩ મેળાનું આયોજન કરેલ છે. જેમાં કુલ ૬૫૧ મહિલા હસ્તકલા કારીગરો દ્વારા ૩.૩૧૧.૦૭ લાખનું વેચાણ થયેલ છે.

નારી અદાલત

- નારી અદાલત મહિલાઓ માટે, મહિલાઓ દ્વારા ચલાવવામાં આવતી બિન ઔપચારિક ન્યાય પ્રણાલી છે. જ્યાં મહિલાઓ પોતાના પ્રશ્નોનો વિનામૂલ્યે અને સરળતાથી ઉકેલ લાવી શકે છે. રાજ્ય સરકાર દ્વારા દરેક તાલુકાઓ તેમજ મહાનગરપાલિકાઓમાં ૨૭૦ નારી અદાલતો શરૂ કરવામાં આવી છે. છેલ્લા એક વર્ષમાં નારી અદાલતના માધ્યમથી ૫૦૬૭ જેટલા કેસોનો નિકાલ કરવામાં આવેલ છે.

શહેરી વિકાસ અને શહેરી ગૃહ નિર્માણ

શહેરી વિકાસની વાત કરવામાં આવે તો, ગુજરાત એ ભારતના સૌથી વધુ ઔદ્યોગિકીકરણ અને શહેરીકરણ ધરાવતાં રાજ્યો પૈકીનું એક છે. ગુજરાત છેલ્લા બે દાયકાઓમાં નોંધપાત્ર શહેરીકરણનું સાક્ષી બન્યું છે. શહેરી વિસ્તારમાં રહેતા ગરીબોને માટે સારા સુવિધાયુક્ત મકાનની સગવડતા મળે એ માટે લોક ભાગીદારીથી આવાસોના નિર્માણ કરવાનાં પ્રેરણાદાયી પગલાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવાયાં છે.

સ્વર્ણિમ જયંતિ મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના

- આ યોજના અંતર્ગત મુખ્યત્વે ભૌતિક આંતરમાળખાકીય સુવિધાઓ, સામાજિક આંતરમાળખાકીય સુવિધાઓ, શહેરી પરિવહન, શહેરની આગવી ઓળખ ઉભી થાય તેવા કામો, ખાનગી સોસાયટીમાં જનભાગીદારી યોજના વગેરે જેવા કામો હાથ ધરવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં આ યોજના માટે ૩.૭૪૫૬.૬૪ કરોડની ગ્રાન્ટની ફાળવણી સામે આશરે કુલ ૩.૫૦૭૩.૪૪ કરોડની રકમના ૧૫૧૮ પ્રોજેક્ટ્સ હાથ ધરવામાં આવેલ છે.

સ્માર્ટ સીટી મિશન

- સ્માર્ટ સીટી મિશન અંતર્ગત ભારત સરકાર દ્વારા પસંદગી પામેલ અમદાવાદ, સુરત, વડોદરા, રાજકોટ, ગાંધીનગર અને દાહોદ એમ કુલ ૬ સ્માર્ટ સિટી માટે કુલ ૩.૧૧,૪૪૩ કરોડની રકમના ૩૫૧ પ્રોજેક્ટ્સ હાથ ધરવામાં આવેલ છે, જે પૈકી ૩.૯૪૧૬ કરોડના ૩૦૯ પ્રોજેક્ટ્સ પૂર્ણ થયેલ છે અને ૩.૨૦૨૬ કરોડના ૪૨ પ્રોજેક્ટ્સ પ્રગતિ હેઠળ છે.

ગિફ્ટ સિટી

- વૈશ્વિક કક્ષાના નાણાકીય કેન્દ્ર તરીકે વિકસી રહેલ ગિફ્ટ સિટી થકી ગુજરાતમાં પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ રોજગારીની તકો બહોળા પ્રમાણમાં ઊભી થઈ રહી છે. હાલમાં ગિફ્ટ સિટી ખાતે દેશનું સૌપ્રથમ આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવાઓનું કેન્દ્ર (IFSC) કાર્યરત છે કે જેમાં બે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્ટોક એક્સચેન્જ, આંતરરાષ્ટ્રીય બુલિયન એક્સચેન્જ, આંતરરાષ્ટ્રીય બેન્કો તથા જાહેર ક્ષેત્ર અને ખાનગી ક્ષેત્રની બેન્કો, ઇન્સ્યોરન્સ કંપનીઓ, ગ્લોબલ ફંડ્સ, એસ્કાફ્ટ લીઝિંગ કંપનીઓ વગેરે કાર્યરત છે. આ ઉપરાંત બે ઓસ્ટ્રેલિયન યુનિવર્સિટીના ધ્રાન્ય કેમ્પસની પણ સ્થાપના થયેલ છે. સિંગાપોર નિફ્ટીએ તેની કામગીરી સિંગાપોરથી ગિફ્ટ સિટી ખાતે તબદીલ કરેલ છે જેનું માસિક ટર્નઓવર US\$ ૭૦ બિલિયન છે તથા આજ સુધીમાં US\$ ૪૩૧ બિલિયનના નાણાકીય વ્યવહારો થયેલ છે. ગિફ્ટ સિટીના સ્પેશિયલ ઇકોનોમિક ઝોનમાંથી થતી નિકાસ જે નાણાકીય વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨માં ૩.૩,૪૦૨ કરોડ હતી તે વધીને વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ માં ૩.૧૨,૩૨૫ કરોડ અને નાણાકીય વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં ડિસેમ્બર, ૨૦૨૩ સુધીમાં ૩.૧૯,૩૧૭.૧૯ કરોડ થયેલ છે.

પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (શહેરી)

- શહેરોમાં વસતા મકાન વિહોણા લોકોને આવાસ પૂરા પાડવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (શહેરી) અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં કુલ ૭૧,૩૯૬ આવાસોની કામગીરી પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે.
- PMAY યોજના અંતર્ગત ખાનગી ભાગીદારી મારફતે ઝૂંપડપટ્ટીમાં રહેતા લોકોને મૂળ સ્થાન પર જ પુનઃવસન અંતર્ગત મંજૂર થયેલ ૫૬,૯૫૫ આવાસો પૈકી ૧૭,૧૩૦ આવાસોની કામગીરી પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે, ક્રેડિટ લિંકડ સબસિડી સ્કીમ (સીએલએસએસ) અંતર્ગત ૫,૯૩,૨૪૬ લાભાર્થીઓને વ્યાજ સબસીડી આપેલ છે, એફોર્ડેબલ હાઉસિંગ ઈન પાર્ટનરશીપ (એએચપી) અંતર્ગત મંજૂર થયેલ ૧,૪૨,૭૩૩ આવાસો પૈકી ૯૦,૫૦૩ આવાસોની કામગીરી પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે તથા બેનીફિસીયરી લેડ કન્સ્ટ્રક્શન (બીએલસી) અંતર્ગત મંજૂર થયેલ ૧,૫૬,૯૭૮ આવાસો પૈકી ૧,૦૪,૦૭૧ આવાસોની કામગીરી પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે.
- ગુજરાત હાઉસિંગ બોર્ડ દ્વારા રી-ડેવલપમેન્ટ હેઠળ અમદાવાદ, સુરત, ભાવનગર તથા જામનગર ખાતે હયાત કુલ ૧૮૯૧ મકાનોનું બાંધકામ પ્રગતિ હેઠળ છે.

સોલિડ વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ

- રાજ્યની ૧૬૫ સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓના ૧૩૮૭ વોર્ડમાં **ઘન કચરાનું ૧૦૦% ડોર ટુ ડોર કલેક્શન** થાય છે. સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓમાંથી એકત્ર થયેલ ૧૦,૨૪૮ મેટ્રીક ટન પ્રતિ દિવસ કચરામાંથી આશરે ૮૪ ટકા કચરાનું પ્રોસેસિંગ થાય છે.

સ્વચ્છ ભારત મિશન અર્બન-ગુજરાત

ભારત સરકારના આવાસન અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય દ્વારા શહેરોમાં સ્વચ્છતા રહે તે માટે સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ સ્પર્ધાનું આયોજન સમગ્ર ભારતમાં કરવામાં આવે છે. જેમાં મને જણાવતા આનંદ થાય છે કે, સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ-૨૦૨૩માં :

- **સુરત મહાનગરપાલિકાને** ઈન્દોરની સાથે દેશનાં **સૌથી સ્વચ્છ શહેરનો એવોર્ડ** એનાયત કરવામાં આવ્યો અને ગાર્બેજ ફ્રી સીટી(GFC)નાં સર્ટિફિકેશનમાં ૭ સ્ટાર રેટિંગનો લક્ષ્યાંક હાંસિલ કર્યો છે.
- અમદાવાદ, સુરત, વડોદરા, રાજકોટ અને જામનગર મહાનગરપાલિકાઓએ **Water+** સર્ટિફિકેટ અને GFCમાં ૩ સ્ટાર રેટિંગનો લક્ષ્યાંક હાંસિલ કર્યો છે.
- રાજ્ય કક્ષાએ ૧ લાખથી ઓછી વસ્તી ધરાવતા શહેરોમાં બાંટવા અને ૧ લાખથી ૧૦ લાખ સુધીની વસ્તી ધરાવતાં શહેરોમાં વાપી નગરપાલિકાએ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે.

ભાવિલક્ષી શહેરી આયોજન અને અમલ

- રાજ્યની નગર રચના યોજના જાહેર જનતા ઓનલાઇન જોઈ શકે તે માટે હાલ ગૂગલ ઈમેજ સાથે ૪૦૦ નગર રચના યોજના પોર્ટલ પર ઉપલબ્ધ છે તથા વર્ષના અંત સુધીમાં વધુ ૪૭૫ ટીપી સ્કીમોને ડિજિટલાઇઝેશન કરી વેબ પોર્ટલ પર મૂકવાનો ઉદ્દેશ છે.

- રાજ્ય સરકાર દ્વારા વર્ષ ૨૦૨૩ માં ૧ વિકાસ યોજના, ૨૩ મુસદ્દારૂપ નગર રચના યોજના, ૧૬ પ્રારંભિક નગર રચના યોજના અને ૧૨ આખરી નગર રચના યોજના મંજૂર કરવામાં આવેલ છે.

અગ્નિ નિવારણ સેવાઓ

- શહેરી વિકાસ વિભાગે અગ્નિ નિવારણ સેવાઓને વધુ સુદ્રઢ અને પારદર્શી બનાવવાના હેતુસર રાજ્યમાં ફાયર સેફ્ટી સર્ટિફિકેટ તેમજ તેના રિન્યુઅલ સહિતની પ્રક્રિયા માટે ઓનલાઇન “ગુજરાત ફાયર સેફ્ટી કોપ” ઈ-પોર્ટલ તા.૧૫/૧૨/૨૦૨૩ના રોજ લોન્ચ કરેલ છે.

“પી.એમ.-સ્વનિધિ – PM Street Vendors AtmaNirbhar Nidhi”

- ભારત સરકારના આવાસન અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય દ્વારા શેરી ફેરીયાઓ તેઓની આજીવિકા માટે તેમનો વ્યવસાય શરૂ કરી શકે તે હેતુથી તેઓને વર્કિંગ કેપીટલ લોન આપવા માટે PM SVANidhi ૧૦૦% કેન્દ્ર પુરસ્કૃત યોજના લાગુ કરવામાં આવેલ છે. સદર યોજના અંતર્ગત રાજ્યમાં કુલ ૪,૨૨,૨૮૨ શેરી ફેરીયાઓને લોન સહાય આપવામાં આવેલ છે.

વીજબીલ પ્રોત્સાહક યોજના

- રાજ્યની નગરપાલિકાઓ તેમના વીજબીલોનું ચુકવણું નિયમિતપણે કરી શકે તે માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ નાં અંદાજપત્રમાં વીજબીલ પ્રોત્સાહન યોજના માટે રૂ.૧૦૦ કરોડની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

પંચાયત

ગામના છેવાડાના માનવીને સરકારી યોજનાઓનો લાભ મળી રહે તે રાજ્ય સરકારની નેમ છે. ત્રિસ્તરીય પંચાયતી માળખાને સુદ્રઢ બનાવવા ગ્રામ, તાલુકા, જિલ્લા પંચાયતના મકાનોનું નવીનીકરણ, રેકર્ડનું મોડર્નાઇઝેશન અને ટેકનોલોજીના મહત્તમ ઉપયોગ કરી ગામડાંના સર્વાંગી વિકાસ માટેના વિવિધ પગલાં સરકાર લઈ રહી છે.

માનવ સંસાધન સશક્તિકરણ

- પંચાયતી રાજની વહીવટી કામગીરી વધુ ઉર્જવાન બનાવવા છેલ્લા બે વર્ષમાં પંચાયત વિભાગ દ્વારા વર્ગ-૩ ની વિવિધ ૧૭ સંવર્ગની કુલ ૧૨,૭૮૬ જગાઓ પર નિમણૂક પત્ર એનાયત કરવામાં આવેલ છે
- વિભાગ દ્વારા ચાલુ વર્ષમાં પંચાયત સેવાના વર્ગ-૩ના કુલ ૪ સંવર્ગોની જગ્યાઓ માટે સીધી ભરતીથી ૬૫૬૫ ઉમેદવારોને નિમણૂકો આપવામાં આવેલ છે. જેમાં મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કરની ૧૮૬૬, ગ્રામ સેવકની ૮૧, તલાટી કમ મંત્રીની ૩૪૩૭ અને જુનિયર ક્લાર્કની ૧૧૮૧ જગ્યાઓનો સમાવેશ થાય છે.

૧૫મું નાણાપંચ

- ૧૫મું નાણાપંચ અંતર્ગત પાંચ વર્ષમાં સને ૨૦૨૫-૨૬ સુધીમાં રાજ્યને કુલ રૂ.૧૫,૬૫૦/- કરોડ ની માતબર રકમ કેન્દ્ર સરકાર તરફથી મળનાર છે, જે પૈકી રાજ્ય સરકાર દ્વારા અત્યાર સુધીમાં મળેલ રૂ. ૯૨૩૯.૫૦ કરોડની ગ્રાંટ પંચાયતોના ખાતામાં જમા કરી દેવામાં આવી છે. જે પૈકી ચાલુ વર્ષે રૂ.૨૨૦૦ કરોડના કુલ ૩૪,૦૦૦ જેટલા કામોના લોકાર્પણ/ખાતમુહૂત કરવામાં આવેલા છે.

- નાણાપંચની ગ્રાન્ટમાંથી થનાર તમામ કામો માટે આયોજન તૈયાર કરવાથી લઈને ચુકવણા સુધીની તમામ કામગીરી “ઈ ગ્રામ સ્વરાજ પોર્ટલ”મારફતે “ઓનલાઈન” કરવામાં આવે છે. હાલ ૧,૭૧,૮૨૮ જેટલી વેપારી પેઢીઓની ઈ ગ્રામ સ્વરાજ પોર્ટલ ઉપર નોંધણી કરવામાં આવેલી છે. રાજ્યની ૧૪,૫૩૦ ઉપરાંત ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા ઈ-ગ્રામ સ્વરાજ પોર્ટલના માધ્યમથી અત્યાર સુધીમાં કુલ રૂ. ૫૭૭૫.૯૩/- કરોડના ચૂકવણા સફળતાપૂર્વક કરવામાં આવેલ છે.

નવીન ગ્રામ પંચાયત ઘર યોજના

- રાજ્યની ૧૦૦ ટકા ગ્રામ પંચાયતોને પંચાયત ઘરો ઉપલબ્ધ થાય તેવા હકારાત્મક અભિગમ સાથે રાજ્યની તમામ જર્જરીત ગ્રામ પંચાયતો અને ઘરવિહોણી ગ્રામ પંચાયતોના મકાનનું બાંધકામ ઝડપથી પૂર્ણ કરવા સત્તાનું વિકેન્દ્રીકરણ કરી ગ્રામ પંચાયત ઘર બનાવવા માટેની તમામ સત્તા જિલ્લા વિકાસ અધિકારીશ્રીને આપવામાં આવેલ છે. જે અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૧૬ થી ચાલુ વર્ષ:૨૦૨૩-૨૪ સુધીમાં કુલ ૫૬૮૮ નવીન ગ્રામ પંચાયત ઘર મંજૂર કરવામાં આવેલ છે, જે પૈકી ૩૩૦૫ ગ્રામ પંચાયત ઘરો પૂર્ણ થયેલ છે તથા ૧૭૦૭ ગ્રામ પંચાયત ઘરો પ્રગતિ હેઠળ છે.

જિલ્લા / તાલુકા પંચાયત મકાન ભવન બાંધકામ

- આ યોજના અંતર્ગત ચાલુ નાણાકીય વર્ષમાં ૧ જિલ્લા પંચાયત (સુરત) તેમજ ૨ તાલુકા પંચાયત (વાપી અને સંતરામપુર) ના નવીન ભવનનું બાંધકામ પૂર્ણ થયેલ છે.

ગ્રામ પંચાયત વિભાજન

- ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં સરકારી યોજનાઓ સહજ રીતે સુલભ થાય તેમજ ગામડાના લોકોને દૂર સુધી કામગીરી અર્થે જવું ન પડે તે માટે મોટી જૂથ ગ્રામ પંચાયતોનું વિભાજન કરી નવીન ગ્રામ પંચાયત બનાવવામાં આવેલ છે.
- ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ-૧૯૯૩ની કલમ-૩ની જોગવાઈ મુજબ **ઓગસ્ટ-૨૦૨૨ થી ડિસેમ્બર -૨૦૨૩ દરમિયાન ૨૯ જૂથ ગ્રામ પંચાયત** માંથી વિભાજન દ્વારા **૬૫ નવી ગ્રામ પંચાયતોની** રચના કરવામાં આવી છે.

ગ્રામ વિકાસ

મારી સરકાર દ્વારા રાજ્યના ગ્રામીણ વિસ્તારમાં વસવાટ કરતા લોકોના જીવનમાં આર્થિક ઉન્નતિ લાવવા માટે આજીવિકા, કોશલ્ય વિકાસ, સામાજિક સુરક્ષા અને માળખાકીય સુવિધાના અનેકવિધ કાર્યક્રમો સંલગ્ન વિભાગો સાથે મળીને ચલાવવામાં આવી રહ્યા છે.

અમૃત સરોવર

- આઝાદીના અમૃત મહોત્સવના ઉપલક્ષ્યમાં માનનીય વડાપ્રધાનશ્રીએ ૨૨ એપ્રિલ ૨૦૨૨ ના રોજ કરેલા આહ્વાનના પ્રતિસાદરૂપે ભારત સરકારશ્રી દ્વારા દેશના દરેક જિલ્લામાં ૭૫ અમૃત સરોવરના નવનિર્માણ અથવા નવીનીકરણ કરવાનું નક્કી કરવામાં આવેલ હતું. ગુજરાત રાજ્યના કુલ ૨૪૭૫ અમૃત સરોવરના લક્ષ્યાંક સામે ૨૬૪૯ અમૃત સરોવર નિર્માણ માટે કામગીરી હાથ ધરવામાં આવી, જે તમામ ૨૬૪૯ (લક્ષ્યના ૧૦૭%) અમૃત સરોવરો નું નિર્માણ/નવીનીકરણ પૂર્ણ કરી સ્થાનિક આગેવાનો, સ્વતંત્રતા સંગ્રામના સેનાનીઓ, શહીદ વીરોના પરિવારજનો, વયોવૃદ્ધો અને ગામના નાગરિકોની ઉપસ્થિતિમાં દવજવંદન સમારોહ યોજવામાં આવ્યો હતો.

પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (ગ્રામીણ)

- પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (ગ્રામીણ) અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ થી ૨૦૨૨-૨૩ દરમિયાન કુલ ૬,૦૬,૦૪૧ લક્ષ્યાંક ફાળવવામાં આવેલ છે જે પૈકી ૬,૦૪,૫૬૭ આવાસોની મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે અને તે પૈકી કુલ ૪,૯૫,૬૬૬ આવાસોનું બાંધકામ પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે.
- રાજ્યમાં “ગોબરદાન યોજના” અંતર્ગત ૩૩ જિલ્લાઓમાં કુલ ૩૮ કલસ્ટર બેઈઝ બાયોગેસ પ્લાન્ટ માટેનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. જે અન્વયે કુલ ૭૬૦૦ વ્યક્તિગત બાયોગેસ પ્લાન્ટનો લક્ષ્યાંક નક્કી કરી ૭૬૦૦ પ્લાન્ટની કામગીરી પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે.

રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આજીવિકા મિશન

- રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આજીવિકા મિશન થકી ગ્રામીણ વિસ્તારની બહેનોનું સામાજિક ઉત્થાન થાય, જીવનધોરણ ઊંચું આવે અને આર્થિક રીતે પગભર થાય તે માટે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં સ્વસહાય જૂથોની રચના કરી તેને આજીવિકાલક્ષી પ્રવૃત્તિઓ સાથે જોડી આર્થિક પગભર બનાવવાનો ઉદ્દેશ છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં ૨૨,૫૩૫ નવા સ્વસહાય જૂથોની, ૨,૦૧૦ ગ્રામ સંગઠનની અને ૨૩૯ કલસ્ટર લેવલ ફેડરેશનની રચના કરવામાં આવેલ છે. રીવોલ્વીંગ ફંડ પેટે કુલ ૭,૦૧૩ સ્વસહાય જૂથોને કુલ રૂ. ૨૦.૩૦/- કરોડ સહાય આપવામાં આવેલ છે. કૉમ્યુનિટી ઈન્વેસ્ટમેન્ટ ફંડ પેટે ૧૫,૫૮૩ સ્વસહાય જૂથોને રૂ. ૧૪૬.૯૦/- કરોડ સહાય પેટે આપવામાં આવેલ છે. કુલ ૬૫,૪૧૪ સ્વસહાય જૂથોને કેશ કેડિટ પેટે બેન્ક માથી રૂ. ૯૯૭.૪૮/- કરોડનું ધિરાણ આપવામાં આવેલ છે.

પ્રધાનમંત્રી કૃષિ સિંચાઈ યોજના

- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં (નવેમ્બર-૨૩ અંતિત) જમીન અને ભેજ સંરક્ષણના, જળસંગ્રહના અને ભૂ-જળ રિચાર્જના કુલ ૮૫૫૬ કામો તેમજ આજીવિકા વૃદ્ધિને લગતા ૨૪,૧૨૯ કામો પૂર્ણ થયેલ છે. કુલ રૂ. ૧૨૦.૫૬ કરોડનો ખર્ચ થયેલ છે.

શ્રમ, કૌશલ્ય વિકાસ અને રોજગાર

- **શ્રમ સેતુ પોર્ટલ:**— શ્રમસેતુ પોર્ટલ શ્રમિકોના પ્રશ્નોના નિરાકારણ માટે શ્રમ, કૌશલ્ય વિકાસ અને રોજગાર વિભાગ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલ છે. જે અંતર્ગત ઔદ્યોગિક શ્રમયોગીઓના ગ્રેજ્યુઇટી ચૂકવણી અધિનિયમ, ૧૯૭૨ હેઠળના દાવા તેમજ ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ હેઠળની અરજીઓ ઝડપથી, સરળતાથી અને પારદર્શક રીતે ચલાવવા તમામ પ્રક્રિયા ઓનલાઇન કરવામાં આવેલ છે
- **e-Shram પોર્ટલ:**— ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલય દ્વારા અસંગઠિત શ્રમયોગીઓની નોંધણી માટે eShram પોર્ટલ શરૂ કરવામાં આવેલ છે. ઈ-શ્રમ પોર્ટલ પર રાજ્યમાં ડિસેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં કુલ ૧ કરોડ ૧૪ લાખ ઉપરાંત અસંગઠિત શ્રમયોગીઓની નોંધણી કરવામાં આવેલ છે.
- શ્રમિક અન્નપુર્ણા યોજના અંતર્ગત રાજ્યમાં ૧૭ જીલ્લામાં કુલ ૨૭૭ કડીયાનાકા ઉપર તબક્કાવાર ભોજન વિતરણ કેન્દ્રો શરૂ કરવામાં આવેલ છે. આ યોજના અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ દરમિયાન ડિસેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં કુલ ૬૦,૨૭,૬૭૯ ભોજન વિતરણ થયેલ છે.

શ્રમિક બસેરા યોજના

- નોંધાયેલ બાંધકામ શ્રમિકોને તેમના રહેઠાણની સઘનતા ધરાવતા(બાંધકામ સાઈટ સિવાયના) વિસ્તારોમાં ડીસમેન્ટલ કરી શકાય તેવા પ્રાથમિક સગવડવાળા કામચલાઉ પ્રીફેબ્રિકેટેડ આવાસોમાં ભાડેથી રહેવાની સુવિધા પૂરી પાડવા “શ્રમિક બસેરા” યોજના તા.૦૧.૦૯.૨૦૨૩થી અમલમાં મુકવામાં આવેલ છે.
- બાંધકામ શ્રમિકોને તેઓના કામકાજના નજીકના સ્થળે ઉત્કૃષ્ટ અને પરવડે તેવા પાયાની મૂળભૂત સુવિધાઓ સાથેના સસ્તા ભાડાના કામચલાઉ આવાસો મળી રહે તથા બાંધકામ શ્રમયોગીઓના જીવનસ્તરમાં વધારો થાય તે હેતુથી યોજના અમલમાં મુકવામાં આવેલ છે.
- **મુખ્યમંત્રી એપ્રેન્ટીસશીપ તાલીમ યોજના:-** મુખ્યમંત્રી એપ્રેન્ટીસશીપ તાલીમ યોજના (MATS) અંતર્ગત, પ્રતિ સ્નાતક એપ્રેન્ટીસની ભરતી માટે રૂ.૩૦૦૦/-, પ્રતિ ડિપ્લોમા એપ્રેન્ટીસની ભરતી માટે રૂ.૨૦૦૦/- અને પ્રતિ ડિપ્લોમાથી નીચેની કક્ષાના તમામ પ્રકારના એપ્રેન્ટીસની ભરતી માટે રૂ.૧૫૦૦/- નુ માસિક વળતર એકમોએ એપ્રેન્ટીસોને ચુકવેલ સ્ટાઇપેન્ડની સામે એકમોને આપવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં તા.૧૫/૧૨/૨૦૨૩ અંતિત ૧,૦૨,૩૯૨ તાલીમાર્થીઓ એપ્રેન્ટીસશીપ તાલીમનો લાભ લઈ રહેલ છે.
- **ઔદ્યોગિક ભરતીમેળા-જોબફેર:-** વર્ષ:૨૦૨૩-૨૪ માં નવેમ્બર-૨૦૨૩ અંતિત ૮૬૬ ઔદ્યોગિક ભરતીમેળાના આયોજનથી ૮૪,૫૫૪ (ચોર્યાસી હજાર પાંચસો ચોપન) ઉમેદવારોને રોજગારી પુરી પાડવામાં આવેલ છે.
- **"અનુબંધમ" વેબપોર્ટલ તથા મોબાઇલ એપ:** આ વેબપોર્ટલ થકી રોજગારવાંચ્છુ ઉમેદવારો તથા નોકરીદાતાઓ ઓનલાઇન નામ નોંધણી કરી શકે છે. અનુબંધમ વેબ પોર્ટલ ઉપર ૩,૮૪,૨૩૩ રોજગારવાંચ્છુ ઉમેદવારો તથા ૪૬,૬૨૬ નોકરીદાતાઓ નોંધાયેલા છે.
- **મેગા આઈ.ટી.આઈ. (મેગા ટેકનીકલ એન્ડ વોકેશનલ એજ્યુકેશન ટ્રેનીંગ):** રાજ્યમાં ઉદ્યોગોની જરૂરિયાતને પહોંચી વળવા બદલાતા સમય સાથે Industry 4.0 ને ધ્યાનમાં લઈ યુવાનો/ તાલીમાર્થીઓની સ્કીલમાં વધારો થાય તે જરૂરી છે.આજના આધુનિક સમયમાં ઔદ્યોગિક ઓટોમેશન, એડવાન્સ વેલ્ડિંગ, મેન્યુફેક્ચરિંગ ટેકનોલોજી, ઈન્ફોર્મેશન એન્ડ કમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજી, ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT), આર્ટિફિશીયલ ઈન્ટેલિજન્સ (AI) જેવી એડવાન્સ ટેકનોલોજીને ધ્યાનમાં લઈ આ જરૂરિયાતને પહોંચી વળવા માટે વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં રાજ્યની પાંચ ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ **કુબેરનગર, સુરત, તરસાલી, રાજકોટ અને દાહોદને મેગા આઈ.ટી.આઈ. તરીકે ડેવલપ** કરવાની રાજ્ય સરકાર દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે.
- **શિક્ષણ સહાય યોજના:** શિક્ષણ સહાય યોજના હેઠળ નોંધાયેલ બાંધકામ શ્રમિકોના બે બાળકો માટે ધોરણ ૧ થી લઈને Phd સુધીના અભ્યાસમાં રૂ.૧૮૦૦ થી રૂ.૨ લાખ સુધીની મર્યાદામાં શિક્ષણ સહાય આપવામાં આવે છે. તા.૩૧/૧૨/૨૦૨૩ સુધીમાં કુલ ૪૬,૧૦૦ શ્રમિકોને કુલ રૂ. ૪૦૩૦.૪૦ લાખની સહાય આપવામાં આવેલ છે.
- **સ્કૂલ ઓફ ડ્રોન્સ:** ડિરેક્ટર જનરલ ઓફ સિવિલ એવિએશન (DGCA) દ્વારા સ્કૂલ ઓફ ડ્રોન્સ, કૌશલ્યા ઘ સ્કિલ યુનિવર્સિટી(KSU) એ રિમોટ પાઇલટ ટ્રેનીંગ ઓર્ગેનાઈઝેશન (RPTO) લાઇસન્સ મેળવનાર પ્રથમ રાજ્ય યુનિવર્સિટી છે. છેલ્લા બે વર્ષમાં રજિસ્ટર્ડ થયેલ ઉમેદવારો પૈકી આજદિન સુધીમાં કુલ ૩૦૩ તાલીમાર્થીઓને ડ્રોન પાયલોટ લાયસન્સ આપવામાં આવેલ છે.

માર્ગ અને મકાન

- માર્ગ અને મકાન વિભાગ દ્વારા કુલ ૯૩૮.૮૨ કિ.મી લંબાઈના રસ્તાઓને ૩.૫,૨૪૩.૭૭ કરોડના ખર્ચે ચાર માર્ગીયકરણ / ૧૦ મીટર / ૭ મી. પહોળા કરવાની કામગીરી પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે. જ્યારે ૧૫૦૮ કિ.મી. લંબાઈના રસ્તાઓનું ૩.૪૪૧૩.૧૫ કરોડની અંદાજિત રકમથી ચાર માર્ગીયકરણ / ૧૦ મીટર / ૭ મી. પહોળા કરવાની કામગીરી પ્રગતિમાં છે.
- ડભોઈ-શિનોર-માલસર-અશા રોડ નર્મદા નદી પર પુલ, ખેડા-ઘોળકા રોડ સાબરમતી નદી પર પુલ, હરીયાળા-રઘવાણજ ચોકડી રોડ વાત્રક નદી પર **નવા** પુલ સહિત **૨૭ પુલોનું** ૩.૬૯૫.૧૯ કરોડના ખર્ચે **નિર્માણ પૂર્ણ થયેલ** છે. જ્યારે ૩.૨,૪૨૫.૧૫ કરોડના ખર્ચે **૬૨ પુલોની કામગીરી પ્રગતિમાં** છે.
- નર્મદા, તાપી અને ડાંગ જિલ્લા માંથી પસાર થતા સાપુતારા-શબરીધામ-સોનગઢ-શેરુલા-ઝરવાણી થઈને સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી સુધીના ૨૩૭.૧૦ કિ.મી લંબાઈના રસ્તાઓને ૧૦ મી પહોળા કરવાનું બે તબક્કામાં આયોજન કરવામાં આવેલ છે. પ્રથમ તબક્કામાં ૯૨.૫૦ કિ.મી લંબાઈના હયાત રસ્તાઓ ને ૧૦ મી પહોળા કરવાની કામગીરી પ્રગતિ હેઠળ છે.
- મહેસાણા-પાલનપુર રસ્તાની ૬૧ કિ.મી લંબાઈમાં ૩.૪૪૩ કરોડના ખર્ચે હયાત ચારમાર્ગીય રસ્તાને બહુહેતુક પાથવે સાથે છ-માર્ગીયકરણની કામગીરી પૂર્ણ થયેલ છે.
- **મુખ્યમંત્રી ગ્રામ સડક યોજના:** વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં ૩.૧૧૧૯ કરોડની રકમના ૨૦૮૯ કિ.મી. લંબાઈના ૯૨૧ રસ્તા/પુલોના કામોની મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે. જે કામો પ્રગતિ હેઠળ છે.
- ભારત સરકાર દ્વારા વર્ષ ૨૦૨૧માં **પ્રધાનમંત્રી ગ્રામ સડક યોજના ફેઝ-૩** હેઠળ ૩૦૧૫ કિ.મી લંબાઈના ગ્રામ્ય માર્ગોને અંદાજિત ૩.૧૭૪૯.૬૨ કરોડના ખર્ચે ૫.૫૦ મી પહોળા કરવાનાં ૩૦૪ કામો મંજૂર કરવામાં આવેલ છે. જે પૈકી ૨૩૭૪ કિ.મી, લંબાઈના ૨૩૦ કામો પૂર્ણ થયેલ છે. જ્યારે ૫૫૩ કિ.મી. લંબાઈના ૬૬ કામો પ્રગતિ હેઠળ છે.
- રાષ્ટ્રીય મહત્વના ધાર્મિક સ્થળ તેમજ પ્રવાસન સ્થળના વિકાસ માટે ખૂબ જ અગત્યની ઓખા અને બેટ દ્વારકાને જોડતી **સીંગ્લેચર બ્રીજની** કામગીરી પ્રગતિ હેઠળ છે. જે અંતર્ગત ઓખા અને બેટ દ્વારકાને જોડતા, અરબી સમુદ્ર ઉપર ૪.૫૬ કિ.મી. એપ્રોચ રસ્તા સહિતના ચારમાર્ગીય કેબલ સ્ટેઈડ બ્રીજનું બાંધકામ **૩.૯૬૨ કરોડના ખર્ચે પૂર્ણતાના આરે** છે.
- ગાંધીનગર ખાતે ૩.૫૯૫.૫૦ કરોડની અંદાજિત રકમના વિવિધ કક્ષાના ૨૫૭૬ સરકારી આવાસોનું નિર્માણ તથા ૩. ૨૯૦ કરોડના અંદાજિત ખર્ચે માન.ધારાસભ્યશ્રીઓ માટે નવું સદસ્ય નિવાસ બાંધવાનું કામ હાલ પ્રગતિમાં છે.
- રાજભવન ખાતે વિવિધ કક્ષાના ૧૩૬ આવાસો માટે ૩.૬૦ કરોડની અંદાજિત રકમના કામ પ્રગતિ હેઠળ છે.
- ગાંધીનગર-કોબા-હાંસોલ (એરપોર્ટ) રોડ પર **રક્ષાશક્તિ સર્કલ (ઘોળાકુવા) ખાતે ફ્લાય ઓવર** બ્રિજનું ૩.૫૦ કરોડનું કામ પૂર્ણ થયેલ છે.
- ભરૂચ, જામનગર અને ગોધરા ખાતે **અતિથી ગૃહના કામો** ૩.૧૩.૯૦ કરોડના ખર્ચે પૂર્ણ કરવામાં આવ્યા છે જ્યારે ભાવનગર અને પોરબંદર ખાતે અતિથી ગૃહના કામો ૩.૧૨.૧૮ કરોડના ખર્ચે હાલ પ્રગતિમાં છે. વિજાપુર અને ધાનપુર ખાતે ૩.૪.૧૭ કરોડના ખર્ચે વિશ્રામગૃહની કામગીરી પૂર્ણ થયેલ છે.

ગુજરાત ઇલેક્ટ્રીક વ્હીકલ પોલીસી

- ગુજરાત સરકાર પર્યાવરણ મુદ્દે હંમેશા ગંભીર રહી છે અને એટલે જ પેટ્રોલ ડિઝલ થી ચાલતા વાહનો ના બદલે ઇલેક્ટ્રીક વાહનોને પ્રોત્સાહન આપવા ઇલેક્ટ્રીક વ્હીકલ પોલીસી અમલમાં લાવી ખૂબ જ દુરંદેશી ભર્યો નિર્ણય લીધો છે. આ પોલીસી ચાર વર્ષના સમયગાળા માટે કાર્યરત રહેશે. જેમાં અંદાજે કુલ બે લાખ ઇલેક્ટ્રીક વાહનો પર સબસીડી આપવામાં આવશે.
- સબસીડીનું ધોરણ વાહનની બેટરી કેપેસિટીના ધોરણે ટુ-વ્હીલર માટે મહત્તમ રૂા. ૨૦,૦૦૦/-, થ્રી વ્હીલર માટે મહત્તમ રૂા. ૫૦,૦૦૦/- અને ફોર વ્હીલર માટે મહત્તમ રૂા. ૧,૫૦,૦૦૦/- નિયત કરવામાં આવ્યું છે.
- અત્યાર સુધીમાં કુલ ૯૭,૫૯૪ લોકોને રૂ.૨૫૫.૧૮ કરોડની રકમ સબસીડી સ્વરૂપે તેમના ખાતામાં જમા કરાવવામાં આવેલ છે.

વાહન સ્કેપીંગ પોલીસી

- જુના અનફિટ વાહનો અકસ્માતનું મોટું કારણ બને છે ઉપરાંત પ્રદૂષણ પણ ફેલાવે છે. આવા અનફિટ વાહનો નો યોગ્ય નિકાલ થાય એ માટે વાહન સ્કેપીંગ પોલીસી ૧૩ ઓગસ્ટ-૨૦૨૧ના રોજ માન. વડાપ્રધાનશ્રીના હસ્તે ગાંધીનગર ખાતે અનાવરણ કરવામાં આવેલ. આ પોલીસી હેઠળ રાજ્યમાં કુલ પાંચ સ્કેપીંગ ફેસિલીટીને મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે. જેની વાર્ષિક સ્કેપીંગ ક્ષમતા ૩ લાખ વાહનોની છે.

વાહનના ફિટનેશ ઇન્સપેક્શન અર્થે PPP બેઝ્ડ ઓટોમેટેડ ટેસ્ટીંગ સ્ટેશન

- કેન્દ્ર સરકારની ગાઈડલાઈન મુજબ રાજ્ય સરકાર દ્વારા PPP ધોરણે ઓટોમેટેડ ફિટનેશ સેન્ટર સ્થાપવા માટે પોલીસી અમલી બનાવેલ છે.
- હાલમાં ઓટોમેટેડ ફિટનેશ સેન્ટર માટે વાહન વ્યવહાર કમિશ્નરશ્રીની કચેરી દ્વારા ૨૫ ઓટોમેટેડ ટેસ્ટીંગ સ્ટેશનને ફાઈનલ રજિસ્ટ્રેશન સર્ટીફિકેટ ઇસ્યુ કરવામાં આવેલ છે તથા કુલ ૧૮૦ ઓટોમેટેડ ટેસ્ટીંગ સ્ટેશનને શરતી પ્રાથમિક મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે.

‘વાહન’ અને ‘સારથી’ની ફેસલેસ સેવાઓનો શુભારંભ

- વાહન વ્યવહાર ખાતાની કુલ ૨૦ સેવાઓ ઇ-કેવાયસીની મદદથી અને ૮ સેવાઓ મોબાઈલ OTP ની મદદથી એમ કુલ ૨૮ સેવાઓ ફેસલેસ તરીકે શરૂ કરવામાં આવેલ છે. જેના અમલથી વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં નવેમ્બર-૨૩ સુધીમાં કુલ ૩,૦૪,૭૬૭ લોકોએ ડ્રાઈવિંગ લાયસન્સ સંબંધિત સેવા તથા કુલ ૧,૯૪,૪૩૫ લોકોએ ‘વાહન’ સેવાનો લાભ લીધેલ છે.

ડિજિટલ ચલણ અને સ્માર્ટ એન્ફોર્સમેન્ટ

- મોટર વાહન ખાતા દ્વારા ચાલુ વર્ષે કુલ ૩૫ અત્યાધુનિક ઇન્ટરસેપ્ટર વાહનો ખરીદવામાં આવ્યા છે. જે સ્માર્ટ એન્ફોર્સમેન્ટના હેતુથી સ્પીડ ગન, કેમેરા અને પબ્લીક એક્સ સીસ્ટમથી સજ્જ છે. રાજ્યમાં કુલ ૫૮ ચેકપોઈન્ટ પર આ ઇન્ટરસેપ્ટરથી સઘન કામગીરી થાય છે.
- તા.૦૧/૦૪/૨૦૨૩ થી આજ દિન સુધી અંદાજિત રૂ.૩૧.૨૪ કરોડના ખર્ચે સુરેન્દ્રનગર, મોરબી (નવું), ધાનપુર, ડેસર, લીમખેડા, મહુવા, રાજકોટ (સેટેલાઈટ) વસો, ચકલાસી ખાતે બસ સ્ટેશન મળી કુલ-૯ એકમોનું લોકાર્પણ કરવામાં આવેલ છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં અંદાજિત રૂ.૨૮ કરોડના ખર્ચે કુકરવાડા, લોધીકા, ઉમરગામ, સુઈગામ, માતાનો મઢ, ગરબાડા વગેરે મળી કુલ ૧૩ નવીન બસ સ્ટેશનો તથા અંદાજિત રૂ.૩૬ કરોડના ખર્ચે વિજાપુર, હારિજ, ચંડોળા, અંજાર વગેરે મળી કુલ ૯ નવીન ડેપો-વર્કશોપ તેમજ રૂ.૩૨ કરોડના ખર્ચે ભાવનગર, વલસાડ, કૃષ્ણાનગર-નરોડા અને જામનગર ખાતે કુલ ૪ નવીન સ્ટાફ કોલોનીની કામગીરી હાથ ધરવામાં આવી રહેલ છે.

બંદરો

બંદરોનો વિકાસ

ખાનગી મૂડીરોકાણથી વિકાસની સાથોસાથ ગુજરાત મેરીટાઇમ બોર્ડ હયાત બંદરોનો વિકાસ કરવા પણ કટિબદ્ધ છે.

- છારા ખાતે રૂ. ૪૨૯૩ કરોડનાં ખાનગી મૂડીરોકાણથી નવનિમાર્ણ થયેલ એલ.એન.જી. ટર્મિનલ વર્ષ ૨૦૨૪માં કાર્યાન્વિત થનાર છે તેમજ ભાવનગર બંદરના ઉત્તર ભાગમાં બ્રાઉન ફિલ્ડ બંદર (સી.એન.જી. ટર્મિનલ અને અન્ય ટર્મિનલો) વિકસાવવા માટે અંદાજિત રૂ. ૪૦૨૪ કરોડનાં રોકાણના આયોજન માટે કન્સેશન એગ્રીમેન્ટને મંજૂર કરવામાં આવેલ છે.
- દહેજ ખાતે બંદરીય સુવિધાઓનાં વિસ્તૃતિકરણ નાં ભાગરૂપે મે.પેટ્રોનેટ એલ.એન.જી. દ્વારા રૂ. ૧૭૦૦ કરોડનાં ખાનગી મૂડીરોકાણથી ત્રીજી જેટીના વિકાસ માટેની દરખાસ્તને સૈદ્ધાંતિક મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે અને મે.ગુજરાત કેમિકલ પોર્ટ ટર્મિનલ (GCPL) દ્વારા અંદાજિત રૂ. ૧૨૦૦ કરોડ ના ખર્ચે બીજી જેટી વિકસાવવા માટેનું બાંધકામ પ્રગતિ હેઠળ છે.
- મત્સ્યોદ્યોગ પ્રવૃત્તિઓને વેગ આપવા રૂપિયા ૧૩૦૦ કરોડના ખર્ચે વેરાવળ, માઢવાડ અને સુત્રાપાડા ખાતે મત્સ્ય બંદરો વિકસાવવાની કામગીરી હાથ ધરેલ છે.

મહેસૂલી વ્યવસ્થાપન

- મહેસૂલ વિભાગના તા: ૧૩-૦૪-૨૦૨૩ ના પરિપત્રથી ગુજરાત રાજ્યમાં સ્થપાતા **રીન્યુએબલ એનર્જીના** તમામ **પ્રોજેક્ટસને** ગુજરાત જમીન મહેસૂલ સંહિતાની કલમ-૬૫(બી) હેઠળ ડીમ્ડ એન.એ. પરવાનગીનો લાભ આપવા બાબત સુચનાઓ પરિપત્રિત કરવામાં આવેલ છે તથા તા.૦૮/૦૫/૨૦૨૩ના ઠરાવથી બિન પરંપરાગત ઊર્જા સ્ત્રોતો જેવા કે વિન્ડ/સોલાર/વિન્ડ-સોલાર હાઇબ્રીડ એનર્જીના ઉપયોગથી **ગ્રીન હાઇડ્રોજનના ઉત્પાદન** માટે સરકારી પડતર જમીન ભાડાપટે ફાળવણી કરવા અંગેની નીતિ બહાર પાડવામાં આવેલ છે.

પ્રોપર્ટીકાર્ડ

- સ્વામિત્વ યોજના હેઠળ રાજ્યના કુલ-૧૮૪૯ ગામોમાં ૨,૮૭,૫૭૪ પ્રોપર્ટીકાર્ડ આપવામાં આવ્યા છે. શહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રોપર્ટીકાર્ડ બનાવવાની યોજનાઓ હેઠળ ૧,૩૪,૭૮૮ પ્રોપર્ટીકાર્ડ તથા બિનખેતી યોજના હેઠળ કુલ ૫૦,૩૬૮ પ્રોપર્ટીકાર્ડ આપવામાં આવ્યા છે. આમ, કુલ-૪,૭૨,૭૩૦ નવા પ્રોપર્ટીકાર્ડ મિલકત ધારકોને આપી તેમની મિલકતનાં ટાઇટલ/આધારો આપવામાં આવ્યા.

iMojni

- iMojni પોર્ટલ પર કુલ ૩,૦૬,૦૨૧ માપણી અરજીઓ આવેલ છે તે પૈકી ૨,૯૧,૫૯૧ માપણી અરજીઓનો નિકાલ કરેલ છે.
- iMojni સોફ્ટવેરના iORA સાથે ઇન્ટિગ્રેશન કરતા, iMojni એપ્લીકેશનમાં તા.૨૧/૧૨/૨૦૨૩ સુધીમાં બિનખેતી હુકમથી ઓટો જનરેટ થયેલ ૪૪,૬૫૩ માપણી અરજીઓ પૈકી ૪૧,૭૦૩ અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવેલ છે.

ઘરે બેઠા દસ્તાવેજની પ્રમાણિત નકલ મેળવવા અંગેની સુવિધા

- લોકો ઘરે બેઠા દસ્તાવેજની પ્રમાણિત નકલ ઓનલાઇન મેળવી શકે તે માટેની સુવિધા iORA પોર્ટલ પર તા.૨૫/૧૨/૨૦૨૧ થી ઉપલબ્ધ કરેલ છે. તા.૦૧/૦૧/૨૦૨૩ થી તા.૩૦/૧૧/૨૦૨૩ સુધી કુલ- ૬૫,૬૪૮ અરજીઓ મળેલ છે તથા તે અન્વયે રૂ. ૩,૯૩,૮૮,૮૦૦/- ની આવક થયેલ છે.

કાયદો અને વ્યવસ્થાપન

મારી સરકાર પ્રજાના તમામ વર્ગો સુખ શાંતિથી રહે, રાજ્યની પ્રજાનો સર્વાંગી વિકાસ થાય, રાજ્યમાં એકંદરે શાંતિ અને સલામતી જળવાઈ રહે તે હેતુ ચરિતાર્થ કરવા તેમજ પોલીસ અને પ્રજા વચ્ચે વિશ્વાસનો સેતુ દ્ઢ બને અને પરસ્પર સહકારથી વધુ ગુનાઓ બનતાં અટકાવી જનકલ્યાણના રચનાત્મક કાર્યો કરવા કટિબદ્ધ છે.

નશાબંધી નીતિનો ચુસ્ત અમલ

- રાજ્યમાં નશાબંધીને લગતા ગુન્હાઓ નેસ્તનાબુદ કરવા એ મારી સરકારની પ્રાથમિકતા છે. ગાંજો, ચરસ, અફીણ, હેરોઈન જેવા નશીલા પદાર્થોના સેવનનું દૂષણ અસરકારક રીતે દૂર કરવા તથા આ પ્રવૃત્તિમાં સંડોવાયેલ ગુનેગારોને પકડવા ગુજરાત સરકાર દ્વારા એક અભિયાન હાથ ધરવામાં આવેલ છે. જેના ભાગરૂપે ભારતીય તટરક્ષકદળ તથા અન્ય એજન્સીઓના સહયોગથી પડોશી દેશો દ્વારા માદક પદાર્થો ગુજરાત રાજ્યમાં ઘુસાડવાના નાપાક ઇરાદાઓ સામે ગુજરાત પોલીસ સતર્ક રહી જાન્યુઆરી-૨૦૨૩ થી ઓક્ટોબર-૨૦૨૩ સુધી રાજ્યમાં NDPS Act(The Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act) હેઠળ ૪૭૬ ગુન્હા દાખલ કરી કુલ- ૬૩૭ આરોપીઓ પકડી અંદાજે ૧૫૦૬ કરોડ રૂપિયાનો મુદ્દામાલ પકડી સમગ્ર દેશમાં નાર્કોટીક્સના દૂષણથી દેશના યુવાધનને બચાવવા માટેનો એક સંનિષ્ઠ પ્રયાસ કર્યો છે.
- ગુજરાત રાજ્યમાં એન.ડી.પી.એસ. ના કેસોનાં ઝડપી નિકાલ માટે અમદાવાદ, વડોદરા અને રાજકોટ ખાતે સ્પેશલ કોર્ટ શરૂ કરવામાં આવેલ છે. તેમજ રાજ્યકક્ષાએ એક સંકલિત પ્રયાસના ભાગરૂપે ‘Anti-Narcotics Task Force’ ની રચના કરવામાં આવેલ છે.

સાયબર ક્રાઈમ

- દેશમાં આર્થિક ગુન્હાઓનો વ્યાપ ઘણો બહોળો છે. આર્થિક ગુન્હાઓ અને સાયબર ક્રાઈમ સંબંધી ફરિયાદોના નિવારણ માટે I4C (Indian Cyber Crime Coordination Centre), NCCRP પોર્ટલ(National Cyber Crime Reporting Portal), અને Cyber Crime Helpline Number-૧૯૩૦ અસરકારક કામગીરી કરી રહેલ છે.

મહિલા સુરક્ષા

- ગુજરાત રાજ્યમાં મહિલાઓ વિરૂદ્ધ થતા કેસના નિવારણ માટે તા. ૩૦/૦૫/૨૦૧૭ થી ૨૬ જિલ્લાઓમાં ઈન્વેસ્ટિગેટીવ યુનિટ ફોર ક્રાઈમ અગેઈનસ્ટ વુમન (I.U.C.A.W) મહિલા પોલીસ સ્ટેશનોમાં કાર્યરત છે.
- મહિલાઓ અને બાળકો પર અત્યાચાર અંગેના પોક્સો ના કેસોમા તપાસમા સંવેદનશીલ અભિગમથી સમયસર ચાર્જશીટ થાય અને મોનીટરીંગ થાય તે માટે ITSSO પોર્ટલ (Investigation Tracking System for Sexual Offences) કાર્યરત કરવામાં આવેલ છે.

સુરક્ષા સેતુ સોસાયટી

- સુરક્ષા સેતુ સોસાયટી હેઠળ વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માટે કુલ -૧,૩૯,૧૦૦ મહિલાઓને સ્વરક્ષણ તાલીમ આપવાનાં લક્ષ્યાંક સામે ઓક્ટોબર-૨૦૨૩ સુધી ૯૧,૩૮૪ મહિલાઓને સ્વરક્ષણની તાલીમ આપેલ છે .
- સુરક્ષા સેતુ સોસાયટી હેઠળ એપ્રિલ-૨૦૨૩ થી ઓક્ટોબર-૨૦૨૩ સુધી કુલ ૮૮,૩૬૧ બાળકોને ટ્રાફિકના નિયમો અંગે તાલીમ અને જાણકારી આપવામાં આવેલ છે.

નાણા વ્યવસ્થાપન

કરવેરાની ઓનલાઇન ચૂકવણી

- રાજ્યના કરોની સમયસર ઓનલાઇન વસૂલાત માટે સાયબર ટ્રેઝરી પોર્ટલ કાર્યરત છે.
- સંકલિત નાણાંકીય વ્યવસ્થાપન પદ્ધતિ અંતર્ગત ઈન્ટરનેટ બેન્કીંગ સુવિધા મારફત રાજ્યના કરદાતાઓને પોતાના કરો ઓન લાઇન ભરવાની સુવિધા ઉપલબ્ધ કરવામાં આવેલ છે. હાલ GST, પ્રોફેશનલ ટેક્સ, રોયલ્ટી, રોડ ટેક્સ, સ્ટેમ્પ ડ્યુટી વગેરે આવકનું ઓનલાઇન Collection થાય છે.

ઈ-પેમેન્ટ

- રાજ્યના તમામ ઉપાડ અને વહેંચણી અધિકારીશ્રીઓને ડિજિટલ સિગ્નેચર ઈસ્યુ કરવામાં આવેલ છે જેના થકી ઈ-પેમેન્ટથી રકમ સીધી બેંક ખાતામાં જમા કરવામાં આવે છે.
- IFMS અંતર્ગત તમામ કર્મચારીઓ, પેન્શનરો તથા સંબંધિત લાભાર્થીઓના ખાતામાં સીધે સીધી રકમ જમા થાય તે માટે e-Payment સુવિધાની અમલવારી રાજ્યના તમામ ૩૩ જિલ્લા તિજોરી કચેરીમાં કરવામાં આવે છે .

પેન્શનરો માટે કરવામાં આવેલ સરળતા

- રાજ્યના અંદાજીત ૫,૧૦,૮૭૪ પેન્શનરોના **પેન્શનનું ચુકવણી** તિજોરી કચેરીઓ દ્વારા **ઈ-પેમેન્ટથી** કરવામાં આવે છે.
- જે જિલ્લાઓમા પેન્શનરોની સંખ્યા વધુ છે, તેવા જિલ્લાઓમા પેન્શનરોને હાલાકી ન પડે તે માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા અલગ **પેન્શન ચુકવણા કચેરી** શરૂ કરવામાં આવે છે. અત્યાર સુધીમાં અમદાવાદ, ગાંધીનગર, વડોદરા, રાજકોટ, સુરત જિલ્લાઓમાં અલગ પેન્શન ચુકવણા કચેરી શરૂ કરવામાં આવેલ છે.
- પેન્શનરો ઘરેબેઠાં હયાતીની ખરાઈ કરી શકે તે માટે **“જીવન પ્રમાણ પોર્ટલ”** ની સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાયેલ છે.
- Pension Portal Gujarat પરથી પેન્શનરો પોતાની વિગતવાર માસિક પેન્શનની માહિતી ઓનલાઇન મેળવી શકે છે.
- નવી વર્ધિત પેન્શન યોજના અંતર્ગત તા.૩૦-૧૧-૨૦૨૩ સુધીમાં ૨,૪૬,૬૮૫ લાભાર્થીઓના કેંદ્રીયકૃત યોજના હેઠળ PRAN (Permanent Retirement Account Number) મેળવી તેઓનો માસિક ફાળો તથા રાજ્ય સરકારનો ફાળો કેંદ્રીયકૃત યોજના હેઠળ જમા કરાવવામાં આવે છે.
- ગુજરાત સામૂહિક જૂથ (જનતા)અકસ્માત વીમા યોજના હેઠળ કુલ ૩.૯૪ કરોડથી વધારે લાભાર્થીઓને આવરી લેવામાં આવેલ છે.
- આ યોજના હેઠળ ખાતેદાર ખેડૂત, ખાતેદાર ખેડૂતના પતિ અથવા પત્ની, તેમના તમામ સંતાન, અસંગઠિત શ્રમિકો, ગુજરાતના પ્રાથમિકથી કોલેજ સુધીના વિદ્યાર્થીઓ, પોલીસ કર્મચારીઓ, વિધવા, વિકલાંગ, હિરાઘસુ કારીગરો જેવા લાભાર્થીઓનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે.
- ચાલુ નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માં નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં રાજ્યને કરવેરાની રૂ. ૮૦,૪૭૭ કરોડની આવક થયેલ છે.
- **જીએસટી કાયદા હેઠળ નોંધણી** મેળવવાની સમગ્ર પ્રક્રિયા પારદર્શક-સરળ બની રહે, ease of doing business ને પ્રોત્સાહન મળે અને પ્રામાણિક કરદાતાઓને ઝડપથી નોંધણી નંબર મળી શકે તે હેતુથી સમગ્ર દેશમાં પાયલટ પ્રોજેક્ટ તરીકે ગુજરાત રાજ્યમાં **“બાયોમેટ્રિક બેઈઝ્ડ આધાર ઓથેન્ટિકેશન”**ની પ્રક્રિયા અમલી બનેલ છે. નોંધણી મેળવનાર અરજીકર્તાએ પોતાનાં ઘંઘાનાં સ્થળેથી દુર જવું ન પડે તે માટે સમગ્ર

રાજ્યમાં કુલ ૧૨ સ્થળોએ **જીએસટી સુવિધા કેન્દ્રો** ઊભા કરી “State of Art” તરીકે વિકસાવવામાં આવેલ છે. આ તમામ કેન્દ્રો અત્યાધુનિક તકનીકી સાધનો અને જાણકાર સ્ટાફથી સજ્જ છે.

રમતગમત અને સંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ

રાજ્ય સરકાર દ્વારા રાજ્યના ભવ્ય ઐતિહાસિક, સાહિત્યિક અને સાંસ્કૃતિક વારસાને ગરિમાપૂર્ણ રીતે ઉજાગર કરવાની સાથોસાથ યુવાનો, કલાકારો અને કૌશલ્ય ધરાવતા ખેલવીરોને પ્રોત્સાહન આપી તેમની પ્રતિભાનો દેશ અને દુનિયાને પરિચય થાય તેવા બહુયામી આયોજનો સફળતાપૂર્વક અમલમાં મુકવામાં આવ્યાં છે.

- વર્ષ ૨૦૧૦થી શરૂ કરેલ **ખેલ મહાકુંભ** હેઠળ દર વર્ષે ગ્રામ્યકક્ષાથી રાજ્યકક્ષા સુધીની વિવિધ સ્પર્ધાઓનું આયોજન રાજ્ય સરકાર દ્વારા કરવામાં આવે છે. સને-૨૦૨૪ માં શરૂ થયેલ **ખેલ મહાકુંભ ૨.૦** માં અંદાજિત ૬૬ લાખ ખેલાડીઓએ ઉત્સાહપૂર્વક રજીસ્ટ્રેશન કરાવેલ છે. ભારત સરકારના **DBT (ડાયરેક્ટ બેનીફીટ ટ્રાન્સફર)** અભિગમ મુજબ વિજેતા ખેલાડીઓને RTGS મારફતે ચૂકવણું કરવામાં આવશે.
- ભારત સરકારના નવીન અભિગમને આગળ વધારતા દેશના તમામ **રાજ્યોના સ્થાપના દિવસની ઉજવણી ગુજરાતના રાજભવન ખાતે** કરવામાં આવી રહી છે. અત્યાર સુધી ૨૩ રાજ્યોના સ્થાપના દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી છે. જેમાં જે-તે રાજ્યોના સાંસ્કૃતિક ગૃપોને ગાંધીનગર ખાતે આમંત્રિત કરીને કાર્યક્રમ રજૂ કરવામાં આવ્યા છે.
- ભારતે મેળવેલ આઝાદીને ૭૫ વર્ષ પૂર્ણ થતાં હોઈ તેની ઉજવણીના ભાગરૂપે દેશવાસીઓમાં દેશભક્તિની લાગણી ફેલાવાના હેતુથી ભારત સરકારે “આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ” હેઠળ ૧૨ માર્ચ ૨૦૨૧ થી ૧૫ ઓગસ્ટ ૨૦૨૩ સુધી ૭૫ અઠવાડીયા દરમિયાન વિવિધ કાર્યક્રમો આયોજીત કરેલ હતા. આ કાર્યક્રમોમાં આઝાદીના ૭૫ વર્ષના સ્વતંત્રતા સંઘર્ષ, વિચારો, સિદ્ધિઓ, કાર્યો અને સંકલ્પો એમ પાંચ સ્તંભો પર વિશેષ બળ આપવામાં આવ્યું હતું.
- “**મારી માટી મારો દેશ**” અભિયાન અંતર્ગત નવી દિલ્હી ખાતે યોજાયેલા ભવ્ય કાર્યક્રમમાં માનનીય પ્રધાનમંત્રીશ્રીના હસ્તે જે ટોચના ૩ રાજ્યોને “આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ એવોર્ડ” એનાયત કરવામાં આવ્યો તેમાં બીજા ક્રમે ગુજરાતનો સમાવેશ થાય છે.
- રાજ્યના સામાન્ય વિસ્તારો તથા આદિજાતિ વિસ્તારોમાં આવેલ **સરકારી જિલ્લા/તાલુકા ગ્રંથાલયોના નવીન સ્માર્ટ ભવનના નિર્માણની** કામગીરી પ્રગતિમાં છે. વડોદરા, આણંદ, જામનગર, ભરૂચ અને વ્યારા ખાતે કાર્યરત સરકારી ગ્રંથાલયોને **સ્માર્ટ ગ્રંથાલય** તરીકે વિકસાવવાની તથા રાજ્ય મધ્યસ્થ ગ્રંથાલય, ગાંધીનગરના **આધુનિકીકરણની** કામગીરી પ્રગતિ હેઠળ છે.
- ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી દ્વારા **વિશ્વ માતૃભાષા દિવસે ‘માતૃભાષા મહોત્સવ’**નું આયોજન કરવામાં આવેલ હતું. જે અંતર્ગત ગુજરાતના ૩૦૦થી વધુ સાહિત્યકારો વિવિધ સ્થળોએ ઉપસ્થિત રહ્યા હતાં. માતૃભાષા મહોત્સવમાં કવિ સંમેલન, પરિસંવાદ જેવા વિવિધ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવેલ હતું.

વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી

ઈન્ફોર્મેશન અને ટેકનોલોજીને લગતા ઉત્પાદન અને સેવા આપતી કંપનીઓ સ્થાપવા અને સ્થપાયેલ કંપનીઓ વિસ્તારવા માટે પ્રોત્સાહન પૂરું પાડવા તેમજ રાજ્ય સરકારની આઈ.ટી./ આઈ.ટી.ઈ.એસ. નીતિનું અમલીકરણ વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી વિભાગ દ્વારા કરવામાં આવે છે.

- ભારતને સેમિકંડક્ટર ક્ષેત્રે આત્મનિર્ભર બનાવવા માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સેમિકંડક્ટર પ્રોગ્રામ શરૂ કરવામાં આવેલ, જે અંતર્ગત સેમિકંડક્ટર મેન્યુફેક્ચરીંગ માટે થનાર રોકાણને

ગુજરાતમાં આકર્ષવા માટે ગુજરાત સરકાર દ્વારા એક આગવી સેમિકંડક્ટર નીતિ રજૂ કરવામાં આવેલ. એક **અલાયટી સેમિકંડક્ટર નીતિ અને મિશનનું નિર્માણ કરનાર** ગુજરાત દેશનું પ્રથમ રાજ્ય બન્યું છે, જે આપણા માટે ગૌરવની વાત છે.

- અમેરીકાની સેમિકંડક્ટર મેમરી મેન્યુફેક્ચરિંગ ક્ષેત્રની અગ્રેસર કંપની **માઈક્રોન દ્વારા તેના નવા સેમિકંડક્ટર પ્લાન્ટ માટે** ગુજરાતના **સાણંદ જી.આઈ.ડી.સીની પસંદગી કરવામાં** આવી અને અંદાજિત બાવીસ હજાર પાંચસો કરોડના પ્રોજેક્ટ ખર્ચે સેમિકંડક્ટર એસેમ્બલી ટેસ્ટ માર્કિંગ પેકેજીંગ (ATMP) પ્રોજેક્ટ સાથે **ગુજરાતમાં દેશની પ્રથમ સેમિકંડક્ટર ચીપનું વ્યાપારી ધોરણે ૨૦૨૫ થી ઉત્પાદન થશે.** આ પ્રોજેક્ટથી ઉચ્ચ કૌશલ્યવાન નવી ૫૦૦૦ પ્રત્યક્ષ તથા ૧૫૦૦૦ પરોક્ષ રોજગારીની તકોનું ગુજરાતમાં સર્જન થશે.
- આ પ્રોજેક્ટની સ્થાપનાથી સેમિકંડક્ટર ઉત્પાદન સાથે જોડાયેલ અન્ય સપ્લાય ચેન ઉદ્યોગો માટે ગુજરાત પ્રથમ પસંદગીનું સ્થળ બનશે.
- **સાવલી ટેકનોલોજી એન્ડ બિઝનેસ ઈન્ક્યુબેટર(STBI)** દ્વારા અત્યાર સુધી ૧૦૦થી વધુ સ્ટાર્ટ-અપ્સ અને ઉદ્યોગ-સાહસિકોને ઈન્ક્યુબેશનની સુવિધા પૂરી પાડેલ છે. તથા ૧૧ જેટલી સંસ્થાઓ સાથે સહકાર અર્થે MoU કરેલ છે બાયોસ્પેક્ટ્રમ જેવા નામાંકિત સર્વે મુજબ, આ સંસ્થા ત્રણ વર્ષથી દેશના પ્રથમ પાંચ જાહેર ક્ષેત્રના બાયો-ઈન્ક્યુબેટરમાં સ્થાન ધરાવતી સંસ્થા બની છે.
- **ગુજરાત બાયો ટેકનોલોજી રીસર્ચ સેન્ટર(GBRC)** દ્વારા છેલ્લા સાડા પાંચ વર્ષમાં વિવિધ આંતરરાષ્ટ્રીય, રાષ્ટ્રીય અને રાજ્યની એજન્સીઓ પાસેથી આશરે રૂ. ૭૮ કરોડના સંશોધન ભંડોળ સાથે ૪૫ થી વધુ પ્રોજેક્ટ ચલાવવામાં આવેલ છે.
- ભારત સરકારના મહત્વના ફ્લેગશિપ પ્રોગ્રામ જેવા કે, જીનોમ ઈન્ડિયા ઈનિશિએટિવ, ઈન્ડિયન SARS-CoV-2 જીનોમ સિક્વેન્સિંગ કન્સોર્ટિયા, TATVAM પ્રોજેક્ટમાં ગુજરાત બાયો ટેકનોલોજી રીસર્ચ સેન્ટર મહત્વનું યોગદાન આપી રહેલ છે.
- **ગુજરાત સાયન્સ સીટીના** મુખ્ય આકર્ષણોમાં વિષય વસ્તુ પર આધારીત પેવેલીયન, ભવ્ય શ્રી-ડી આઈએક્સ થિયેટર, પ્લેનેટ અર્થ, નેચર પાર્ક, લાઈફ સાયન્સ પાર્ક, મલ્ટિમિડીયા લેસર એન્ડ ફાઉન્ટેશન શૉ, હોલ ઓફ સાયન્સ અને સ્પેસ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. સાયન્સ સીટી ખાતે નવા સ્થપાયેલ **એકવેટિક ગેલેરી અને રોબોટિક્સ ગેલેરીના** પેવેલીયનો વિશેષ આકર્ષણ બન્યા છે. સાયન્સ સીટી ખાતે વૈવિધ્ય સભર આકર્ષણોના કારણે મુલાકાતીઓની સંખ્યામાં ઉતરોત્તર વધારો થઈ રહેલ છે.
- **આઈ.ટી. નીતિ (૨૦૧૬-૨૦૨૧)** અંતર્ગત અત્યાર સુધી કુલ ૧૩૬ કરોડ રકમની સહાય આઈ.ટી ઔદ્યોગિક એકમોને ચૂકવવામાં આવી છે. જ્યારે **આઈ.ટી./ આઈ.ટી.ઈ.એસ. નીતિ (૨૦૨૨-૨૭)**થી ગુજરાતમાં નવી ૧ લાખ રોજગારીનું સર્જન થશે અને ગુજરાતનું આઈ.ટી નિકાસ (Export) આઠ ગણું વધી ૨૫ હજાર કરોડ જેટલું થશે.
- **રાજ્યની ઈલેક્ટ્રોનિક્સ પોલિસી** હેઠળ અત્યાર સુધી કુલ રૂ.૨૯૮.૬૩ કરોડ રકમની સહાય ઈલેક્ટ્રોનિક્સ ક્ષેત્રના ઔદ્યોગિક એકમોને ચૂકવવામાં આવી છે.

વન અને પર્યાવરણ

પર્યાવરણની સમસ્યાઓનો એકમાત્ર ઉપાય વૃક્ષ ઉછેરનો છે. આપણા પ્રશ્નો અને જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં રાખીને વધુ ને વધુ વિસ્તાર વૃક્ષારોપણ થાય તે માટે જુદી જુદી યોજનાઓ હેઠળ વૃક્ષારોપણના કાર્યક્રમો અમલમાં મૂકવામાં આવેલ છે. વરસાદનું પાણી જમીનમાં ઉતરે અને ઘોવાણ થતું અટકે તે માટે ભૂમિ અને ભેજ સંરક્ષણ યોજના હેઠળ વાવેતરો ઉપરાંત વન તલાવડી અને ચેક ડેમ પણ કરવામાં આવે છે. રણ સરહદે હવામાન તથા જમીનને માફક આવે તેવા વૃક્ષોનું વાવેતર કરવામાં આવે છે તેમજ દરિયાકાંઠે ખાડી વિસ્તારોમાં ચેરના વૃક્ષોના વાવેતર જેવી યોજનાઓ અમલમાં છે.

- વર્ષ ૨૦૨૧ના ફોરેસ્ટ સર્વે ઓફ ઈન્ડિયાના અહેવાલ મુજબ, ગુજરાતમાં **વન આરછાદિત વિસ્તાર** (વન વિસ્તાર અને વન વિસ્તાર બહાર) માં વર્ષ ૨૦૧૯ની સરખામણીએ વધારો થયો છે. વર્ષ ૨૦૧૯માં કુલ વન આરછાદિત વિસ્તાર ૧૪,૮૫૭ ચો.કિ.મી હતો, જે વર્ષ ૨૦૨૧ના અહેવાલ પ્રમાણે ૧૪,૯૨૬ ચો.કિ.મી જેટલો થયેલ છે.
- રાજ્ય સરકારના **ઘાસ સુધારણા કાર્યક્રમના** અથાગ પ્રયત્નોથી ઘાસ ઉત્પાદનમાં અકલ્પનીય સિદ્ધિ મેળવેલ છે, છેલ્લા ૧૦ વર્ષમાં ઘાસનાં ઉત્પાદનમાં ૩.૫૩ ગણી વૃદ્ધિ હાંસલ થયેલ છે. તેમજ વર્ષ:૨૦૨૨-૨૩ માં, ૨૩૯ લાખ કિ.ગ્રા ઘાસનું ઉત્પાદન થયેલ છે.
- વન વિસ્તારની આસપાસ રહેતા લોકો માટે વાંસની ઉપલબ્ધતા વધારવા તેમજ તેમના માટે આજીવિકાના સાધનોમાં વધારો કરવાના હેતુથી વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ તથા વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩માં ૨૫,૦૬૦ હેક્ટરમાં વાંસ સુધારણાની કામગીરી હાથ ધરવામાં આવેલ છે, જેના પરિણામે અંદાજિત ૯૫ લાખ વાંસનું વનોમાં રહેતા સ્થાનિકોને મફત વિતરણ કરવામાં આવ્યું છે.
- **“૭૪ મા વન મહોત્સવ”** ની ઉજવણી દરમિયાન રાજ્યમાં ૧૦.૪૦ કરોડ રોપાનું વિતરણ કરવાનું આયોજન કરેલ હતું, જેની સામે નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં ૧૦.૦૮ કરોડ રોપાનું વિતરણ કરવામાં આવેલ છે.
- ચાલુ વર્ષે રાજ્યમાં ૩૧(એકત્રીસ) **પવિત્ર ઉપવન** તૈયાર કરવાના આયોજન સામે નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં ૧૨ ઉપવન તૈયાર થયેલ છે. તથા ૧૨૨ **વન કુટીર** તૈયાર કરવાના આયોજન સામે નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં ૪૦ વન કુટીર તૈયાર થયેલ છે.
- રાજ્યમાં એશિયાઈ સિંહોની સંખ્યા વર્ષ ૨૦૦૫માં ૩૫૯ હતી જે વર્ષ ૨૦૨૦માં ૬૭૪ થયેલ છે જેમાં ૨૯% નો વધારો નોંધાયો છે. વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨માં ૧૫.૦૭ લાખ તથા વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩માં ૧૯.૭૦ લાખ મુલાકાતીઓએ ગીર અભયારણ્યની મુલાકાત લીધી.

વહીવટી સુધારણા

ચિંતન શિબિર

- રાજ્ય કક્ષાની ૧૦મી ચિંતન શિબિર ૧૯મી મે થી ૨૧મી મે, ૨૦૨૩ દરમિયાન ગુજરાતના નર્મદા જીલ્લામાં એકતાનગર, સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી ખાતે યોજાઈ હતી. આ શિબિરમાં માન.મુખ્યમંત્રીશ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ, કેબિનેટ મંત્રીશ્રીઓ, રાજ્ય કક્ષાના મંત્રીશ્રીઓ ઉપરાંત અનેક મહાનુભાવો સહિત કુલ ૨૦૯ સહભાગીઓ તેમજ વિષય નિષ્ણાંત અને ગેસ્ટ સ્પીકર ઉપસ્થિત રહ્યાં હતા.
- ચિંતન શિબિરમાં **આરોગ્ય અને પોષણ, શિક્ષણમાં ગુણાત્મક સુધારણા, સરકાર અને સ્વાયત્ત સંસ્થાઓના કર્મચારીઓ માટે તાલીમ અને ક્ષમતા નિર્માણ, ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને ક્ષમતા નિર્માણ, શહેરીકરણ અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ડેવલપમેન્ટ** પર ચર્ચા- વિચારણા અને ભલામણો રજૂ કરવામાં આવી છે.

સરદાર પટેલ લોકપ્રશાસન સંસ્થા

- સરદાર પટેલ લોકપ્રશાસન સંસ્થા (સ્પીપા) ખાતે યુપીએસસી સીવીલ સર્વિસીઝ પરીક્ષા માટે ઉમેદવારોને વિના મૂલ્યે પ્રશિક્ષણ આપવામાં આવે છે. યુ.પી.એસ.સી. સીવીલ સર્વિસીઝ પરીક્ષા ૨૦૨૨ના અંતિમ પરીણામમાં સ્પીપાના કુલ ૧૬ ઉમેદવારો સફળ થયેલ. સંસ્થાના સ્થાપના વર્ષ ૧૯૯૨ થી હાલ પર્યન્ત સુધીમાં કુલ ૨૬૦ ઉમેદવારો સફળ થયેલ છે.

આયોજન

વિકસિત ગુજરાત@૨૦૪૭

- ગુજરાત રાજ્યએ વિઝન ડોક્યુમેન્ટના રૂપમાં **Viksit Gujarat @ 2047** અહેવાલ તા. ૧૦ જાન્યુઆરી, ૨૦૨૪ના રોજ વાયબ્રન્ટ ગુજરાત ગ્લોબલ સમિટ ૨૦૨૪માં પ્રકાશિત કરેલ છે, જે દેશમાં પ્રથમ છે. આ ડોક્યુમેન્ટ નીતિ આયોગ, રાજ્ય સરકારના વિવિધ

વિભાગો, સંસ્થાઓ અને અન્ય ભાગીદારો સાથે ચર્ચા વિચારણા કરી તૈયાર કરવામાં આવેલ છે. આ ડોક્યુમેન્ટ્સમાં નાગરીકોના “Living Well” અને “Earning Well” ના સિદ્ધાંતને અનુરૂપ વિવિધ સેક્ટર જેવા કે; આરોગ્ય, પોષણ, શિક્ષણ, ઉદ્યોગ અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર તથા અન્ય બાબતો માટે ટૂંકા ગાળાના અને લાંબા ગાળાના (૨૦૪૭ સુધીના) લક્ષ્યાંકો નિર્ધારિત કરવામાં આવેલ છે. આમ, ગુજરાતનો વિકાસ ચોક્કસ દિશામાં તેની સમયમર્યાદામાં થાય તે માટેની નીતિ ઘડતર માટે આ ડોક્યુમેન્ટ પથદર્શિ બની રહેશે.

માહિતી અને પ્રસારણ

- રાજ્ય સરકારની વિવિધ કલ્યાણકારી યોજનાઓની જાણકારી રાજ્યના અંતરિયાળ વિસ્તારના લોકોને ઝડપથી મળે તે હેતુથી દસ્તાવેજી ફિલ્મો, ખાસ મલ્ટી મીડિયા દસ્તાવેજી ચિત્રો તેમજ ટી.વી ક્લિપ્સ અને રેડિયો ઝીંગલનું માહિતી ખાતા દ્વારા નિર્માણ કરવામાં આવે છે. ગુજરાતના ઘરતીપુત્રો અને કૃષિને પ્રાકૃતિક કૃષિ તરફ વાળવા માટે ગુજરાતના માહિતી ખાતાએ સંચાર પ્રસારના તમામ ક્ષેત્રોનો સમુચિત ઉપયોગ કરીને મહત્વપૂર્ણ ભાગ ભજવ્યો છે.
- માહિતી ખાતાએ પત્રકારો માટે સામૂહિક જૂથ વીમા યોજના અમલમાં મૂકી છે. આ યોજના હેઠળ ૨૫ થી ૬૦ વર્ષ વયની વયના, માન્ય પત્રકારોને આવરી લેવામાં આવે છે. આ યોજના હેઠળ કુદરતી મૃત્યુના કિસ્સામાં રૂ. એક લાખ તથા અકસ્માત મૃત્યુના કિસ્સામાં રૂ. પાંચ લાખનું વીમા કવચ પુરું પડવામાં આવે છે. જે અંતર્ગત ૧૧૮૨ માન્ય પત્રકારોને વીમા કવચ પૂરું પાડવામાં આવેલ છે.

કુટિર અને ગ્રામોદ્યોગ

- One District One Product પ્રોગ્રામનો હેતુ ગ્રાહકોને સ્થાનિક રીતે બનાવેલ ઉત્પાદનો ખરીદવા માટે પ્રોત્સાહિત કરીને, જાગૃતિ વધારવા, વેચાણ વધારવા અને સ્થાનિક અર્થતંત્રને ટેકો આપવાનો છે. G20 સમિટમાં રાજ્યોના One District One Product ઉત્પાદનનું વ્યાપકપણે પ્રદર્શન કરવામાં આવ્યું.
- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા પુરસ્કૃત “પીએમ-વિશ્વકર્મા” નામની આ નવી યોજનાનો હેતુ કારીગરોનાં ઉત્પાદનો અને સેવાઓની ગુણવત્તામાં સુધારો કરવાનો છે, તેમજ વિશ્વકર્મા સ્થાનિક અને વૈશ્વિક મૂલ્ય શ્રંખલાઓ સાથે જોડાય તે સુનિશ્ચિત કરવાનો છે. આ યોજનાનો ધ્યેય વિશ્વકર્મા એટલે કે કારીગરો અને હસ્તકલા કારીગરોને તેમના સંબંધિત વેપારમાં મૂલ્ય વૃદ્ધિની શ્રંખલાને આગળ વધારવા, સક્ષમ બનાવવા માટે શરૂઆતથી માંડીને અંત સુધી સર્વગ્રાહી સહાય પ્રદાન કરવાનો છે. આ અંતર્ગત ગુજરાત સરકાર દ્વારા રાજ્યનાં તમામ જિલ્લાઓમાં બહોળા પ્રમાણમાં વ્યવસાયિક કારીગરોમાં વેરીફિકેશનની કામગીરી હાથ ધરેલ છે, જેઓને ટૂંક સમયમાં પ્રાથમિક તાલીમ આપવાની શરૂઆત કરવામાં આવશે. જેથી તેઓમાં ઉદ્યોગ સાહસિકતાનું કૌશલ્ય વિકસાવી શકાય.

નાગરિક ઉદ્ધયન

- રાજ્ય સરકાર દ્વારા આરોગ્ય ક્ષેત્રે ૨૧ માર્ચ ૨૦૨૨થી શરૂ કરેલ એર એમ્બ્યુલન્સ સેવા અંતર્ગત જાન્યુઆરી ૨૦૨૩થી ડિસેમ્બર ૨૦૨૩ સુધીમાં ૧૦ મેડીકલ ફ્લાઈટ પેશન્ટ સાથે અને ૧૫ માનવ અંગોને સફળતાપૂર્વક પહોંચાડવામાં આવેલ છે. પ્રવાસન ક્ષેત્રે હવાઈ ઉદ્ધયનના આકર્ષણને સંતોષવા સાબરમતી રિવરફ્રન્ટ ખાતે તેમજ ઘોરડો કચ્છ રણોત્સવ દરમિયાન હેલિકોપ્ટર જોય રાઈડની સેવાઓ શરૂ કરી છે. આ ઉપરાંત “ઉડાન” યોજના હેઠળ રાજ્યના શહેરો સાથે અન્ય રાજ્યો સાથેની ફ્લાઈટ શરૂ કરાઈ છે.

ન્યાયતંત્ર

- વાહન અંગેના કાયદાનો ભંગ કરનાર વ્યક્તિને આર.ટી.ઓ અને ટ્રાફિક પોલીસ દ્વારા આપવામાં આવતા ઈ-ચલણ માટે નાગરિકોને અસુવિધાનો સામનો ન કરવો પડે તે માટે વિભાગ દ્વારા ફુલ-૨૦ જેટલી વર્ચ્યુઅલ ટ્રાફિક કોર્ટોની રચના કરેલ છે.

- રાજ્યમાં ન્યાયિક કાર્યવાહીને વેગવંતી બનાવવા માટે નામ. હાઈકોર્ટની ભલામણ મુજબ ડીસ્ટ્રીક્ટ જજની કુલ- ૧૦૧ જગ્યાઓ, મેટ્રોપોલીટન મેજિસ્ટ્રેટની કુલ- ૨૫ જગ્યાઓ, સીવીલ જજની કુલ-૦૫ જગ્યાઓ ઉભી કરેલ છે. તે જ પ્રમાણે ન્યાયિક કાર્યવાહીને ઝડપી બનાવવા માટે તાબાની અદાલતોમાં કુલ-૪૭૨૬ સ્ટાફની નવીન જગ્યાઓ ઉભી કરેલ છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩માં ચેરીટીતંત્રની સંયુક્ત ચેરીટી કમિશનરની કચેરી તથા જાહેર ટ્રસ્ટોની નોંધણી કચેરીઓ સુરત, ભાવનગર, પાટણ, દેવભુમિ દ્વારકા (ખંભાળીયા), રાજકોટ, તથા વડોદરાની કચેરીઓના મકાન બાંધકામ માટે ભૂમિપૂજન કરવામાં આવેલ છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ દરમિયાન રાજ્યમાં સ્વચ્છ અને હરીયાળા વીજ ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન પુરૂ પાડવા રાજ્ય સરકારે જાહેર કરેલ પવન ઊર્જા નિતિ - ૨૦૧૬ હેઠળ વધુ ૫૮૩.૩૭ મેગાવોટ ક્ષમતાના વિન્ડફાર્મ નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં કાર્યરત કરાયા છે. આમ રાજ્યની કુલ **પવન વિદ્યુત ઉત્પાદન ક્ષમતા** વધીને **૧૦,૩૮૨.૫૨૫ મેગાવોટ** થઈ છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ દરમિયાન રાજ્યમાં કુલ ૧૦૮૬ મેગાવોટ કુલ ક્ષમતાના સોલાર પાવર પ્લાન્ટ નવેમ્બર-૨૦૨૩ સુધીમાં કાર્યરત કર્યા છે. જેથી રાજ્યની કુલ **સોલાર ઉત્પાદન ક્ષમતા** વધીને **૧૦,૦૩૧.૩૦ મેગાવોટ** થઈ છે
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪માં વિવિધ સરકારી ઇમારતો સરકારી કોલેજો, કોર્ટ સંકુલ, પોલીસ સ્ટેશન, સરકારી સિવિલ હોસ્પિટલો પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર વગેરે ઉપર નવેમ્બર-૨૦૨૩ ની સ્થિતિએ કુલ ૨૪૫૧ ઇમારતો પર રૂ. ૨૬૨.૪૧ કરોડના ખર્ચે ૪૮.૭૮ મેગાવોટ સોલાર ફોટોવોલ્ટેઈક રૂફટોપ સિસ્ટમની સ્થાપના કરવામાં આવેલ છે.
- વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ દરમિયાન ઘોરણ ૯ થી ૧૨ તથા કોલેજમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને બેટરી સંચાલિત ડ્વિચક્રિ વાહન માટે નવેમ્બર-૨૦૨૩ની સ્થિતિએ કુલ રૂ.૨.૫૭ કરોડની સબસીડી (સહાય) આપવામાં આવેલ છે.

કલાઈમેટ ચેન્જ

પંદરમી વિધાનસભાના આ સન્માનીય ગૃહને સંબોધવાનો મને અવસર મળ્યો છે ત્યારે મને જણાવતાં આનંદ થાય છે કે, માનવીય સંવેદનાથી ઘબકતી, આર્થિક પ્રગતિ અને માનવ શક્તિના વિકાસને વરેલી મારી સરકાર સામાન્ય માનવીની સર્વાંગી સુખાકારી અને રાજ્યની વિકાસ યાત્રામાં તમામ નાગરિકોની ભાગીદારીના ધ્યેય સાથે સતત કાર્યરત છે. વિશાળ જનસમુદાયના હિતને હંમેશાં અગ્રતા આપી કરવામાં આવતી કામગીરી થકી રાજ્યના વિકાસની સામાન્ય પ્રજાજનને અનુભૂતિ થઈ છે. સરકાર તેઓની પડખે છે એવો અહેસાસ પ્રજાને થાય તેવું દાયિત્વ મારી સરકારે નિભાવ્યું છે. ગુજરાત દેશનું ગ્રોથ એન્જિન છે અને તેને વધુ મજબૂત બનાવવાની આપણા સૌની જવાબદારી છે.

મારી સરકારે પ્રજાકલ્યાણના સંકલ્પને સાકાર કરવા **‘સૌનો સાથ, સૌનો વિકાસ, સૌનો વિશ્વાસ અને સૌનો પ્રયાસ’** ના સૂત્રથી કરેલા ભગીરથ પ્રયત્નોના પરિણામે ગુજરાતની પ્રજામાં સરકાર પ્રત્યે આપણાપણું પેદા થયું છે. આપ સૌ આપના જાહેર જીવનના અનુભવો અને પ્રજાની અપેક્ષાઓ નજર સમક્ષ રાખીને આ સભાગૃહમાં જનતાના પ્રતિનિધિ તરીકે આપનું શ્રેષ્ઠતમ યોગદાન આપશો તેવી અભિલાષા રાખું છું. આપ સૌ વધુને વધુ પ્રજાલક્ષી નિર્ણયોમાં સહભાગી બની સવા છ કરોડ ગુજરાતીઓના સર્વાંગી વિકાસ અને ઉત્કર્ષ માટે સક્રિય રીતે પ્રયત્નશીલ રહેશો તેવા વિશ્વાસ સાથે આપ સૌને મારી શુભકામનાઓ પાઠવું છું.

ભારત માતા કી જય

જય જય ગરવી ગુજરાત

*****

सत्यमेव जयते

Government of Gujarat

Address
by
Shri Acharya Devvrat
Governor of Gujarat
to the
Gujarat Legislative Assembly

Gandhinagar
Thursday, 1st February, 2024

Hon'ble Speaker Sir and Hon'ble Members of the Legislative Assembly,

I heartily welcome you all at the auspicious commencement of fourth session of 15th Legislative Assembly. At the commencement of this session, first I fondly remember and bow my head respectfully to Mahatma Gandhi-the devotee of non-violence and truth and the Father of Nation, Sardar Vallabhbhai Patel- the architect of united India, Pujya Ravishankar Maharaj- the silent Worker of people and all the freedom fighters who gave invaluable contribution in the Freedom Movement.

India assumed the presidency of G20 forum last year to brighten its image in many matters at the international level and emphatically give its opinion on global problems. It was successfully hosted in India including Gujarat. The huge success of various 17 meetings held in Gujarat is credited to "Team Gujarat". We have created a unique image of Gujarat by completing G20 meetings with a very good planning. Now onwards Gujarat will be chosen to host such a huge event with timely and time-bound planning. In the opportunity received by India to get G20 presidency under the leadership of Prime Minister Shri Narendrabhai Modi, about 200 various meetings were held at 61 places in the country. Gujarat got the opportunity to host the most number of meetings (17) which we organised with precision and perseverance.

Gujarat is not merely a word of four letters but it is a place to fulfil dreams of millions and crores of people. This image of Gujarat has not been made overnight. This is the result of journey of development started with "Souno Saath Souno Vikaas" before two decades by the then Chief Minister Shri Narendrabhai Modi. A small seed of **Vibrant Gujarat** sowed before two decades i.e. year 2003, has now become a banyan tree. The 10th edition of **Vibrant Gujarat Global Summit** inspired by the Honourable Prime Minister's vision, was successfully held with unprecedented public response during 10th January to 12th January 2024 at Mahatma Mandir, Gandhinagar. The main theme of this global summit was "**get way to the future**". As a part of an effort to take the vibrancy of the summit to all the districts of the State, as a new effort, '**Vibrant Gujarat Vibrant District**' programme was held in the entire State. As this was the first Vibrant Gujarat Summit of Amrit Kaal, it became a milestone in achieving roadmap targets of the State for **Viksit Bharat@2047**. In this Summit, the Heads of four countries(UAE, Mozambique, Timor-Leste and Czech Republic), Ministers of various countries, global CEOs, representatives and intellectuals of multilateral institutions remained present. In this edition, 35 countries joined as a partner countries which is the highest number till date. As a part of Pre-summit and main summit, more than 150 seminars and events were held. During the summit; B2B, B2G, One-to-One meetings, Country seminars and Future Ready MOUs in view of sustainable growth were given importance.

There was grand organization of **Vibrant Gujarat Global Trade Show** as a part of the summit. Honourable Prime Minister released memorable coin and stamp, e-coffee table book and research report ‘Vibrant Gujarat- a role model for the country’ for memorabilia of 20 years of Vibrant Gujarat Summit which has been proved role model for other States too.

The line ‘यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः’ has been truly succeeded by ‘Narishakti Vandan Act’. The State Government has always encouraged women centric development. Women empowerment will be further expedited by the historic ‘Narishakti Vandan Act’. The women will become more competent to perform greater responsibilities in the political field. As a result, the women will contribute in framing policies on women empowerment.

‘Dhorado Ranotsav’ started by the State Government in the year 2006, has become a big support for social, economic and environmental uplift in rural life of the Kutch. Today, Dhordo has become a global identity for tourism. ‘World Tourism’- a United Nations agency has included Dhordo in the list of the World’s best tourism villages. In the “Best Tourism Village-2023’ award ceremony held at Samarkand of Uzbekistan under the auspices of UNTWO, only Dhordo from India was given ‘The best tourism village’ award.

Besides, declaration of Garba-the identity of Gujarat as ‘Intangible Cultural Heritage’ has received global identity to Garba of Gujarat.

To resolve is the first step for success. If one decides to work with determination & well planning is accompanied then door of prosperity along with success gets open. ‘**Viksit Bharat Sankalp Yatra**’ is the step for opening doors of prosperity. The planning of this Yatra is to reach the benefit of the schemes up to the remotest person who is eligible to get them but has not received yet. Besides, it aims at bringing awareness in the citizens through publicity and expansion of the information on the schemes, getting experiences of beneficiaries of Government Schemes through dialogues and achieving 100% target by registering the probable beneficiaries by way of getting prescribed details during the Yatra.

17 schemes including Ayushyaman Bharat Yojana, Pradhanmantri Garib Kalyan Anna Yojana, Pradhanmantri Awaas Yojana, Ujjwala Yojana, Pradhanmantri Kishan Yojana, Kisan Sanman Yojana, Atal Pension Yojana, Encouragement to natural farming and less use of Chemical Fertilizers have been covered during ‘**Viksit Sankalp Bharat Yatra**’.

A dream project of Honourable Prime Minister, **P.M.MITRA**(Mega Integrated Textile Region and apparels-PMMITRA) –to be established in seven States of the country and for the same, an MOU has been signed between State and the Central Government for establishment of PM Mitra Park in 1144 acres at Vansi Borsi of Navsari in Gujarat. In this park, Integrated textile value chain from spinning, weaving, processing, dyeing, printing to garment manufacturing will be created and a world class ‘Plug and Play’ infrastructure will be available.

Bulk Drug Parks are important for significantly reducing the manufacturing cost of bulk drugs and thereby enhancing the competition of the domestic bulk drug industry by providing standard testing and easy access to infrastructure. Keeping the same in mind, the Gujarat Government has submitted a proposal and has received in-principle approval from the Government of India for setting up a Bulk Drug Park in an area of 815.44 hectares at Jambusar in Bharuch District under the ‘‘Promotion of Bulk Drug Park’’ scheme.

The Government of Gujarat splendidly held the historic ‘Saurashtra Tamil Sangamam’ at the auspicious place of Somnath Mahadev to honour cultural heritage of all the States of the nation with a mantra of ‘Ek Bharat- Shreshth Bharat’. This programme was the confluence of cultures of south and western India. This type of programme was held with such a grandeur after a long period of twelve hundred years.

Agriculture and farmer welfare

Gujarat is one of states in a country where growth rate of agriculture sector & industry sector go hand in hand. It has been State Government’s holistic approach on various agriculture development plans and its implementation, increase in irrigation facility, expansion of sprinkle and drip irrigation for economic and sensible use of water, reaching the results of agricultural research, practical techniques and expertise upto the farmers in a quick time.

Natural Farming

- For expediting natural farming in the State, **Gujarat Prakrutik Krushi Vikas Board** has been created for the implementation of the scheme for assistance to maintenance expenditure for one cow to a farmer family engaged in Natural farming based on indigenous cow, the scheme for financial assistance to the farmers engaged in natural farming under ‘Total Chemical Free Dangs district’ and implementation of natural farming.
- ‘**Gujarat Natural Farming Science University**’ has been established for special resources, education and expansion of natural farming system in the State.
- 1466 clusters of 10 gram panchayats each have been created from 1st May 2023- the formation Day of the State so that information

on the natural farming may reach to every farmers at the rural level in the State. In every cluster, one technical officer or employee(technical master trainer) and one successful farmer who have adopted natural farming(farmer master trainer) are informing about natural farming system in every village of the cluster through training cum demonstration. Till now, more than 23 Lacs farmers have been trained with natural farming training.

- **Agriculture Relief Package:** In the year 2023, against various natural disasters occurred in the month of March like unseasonal rain, Biparjoy cyclone, heavy rains, river floods due to heavy rains in the upstream causing crop damage; Rs.85.49 crores to total 37045 farmer beneficiaries in 13 districts, Rs.133.19 crores to total 50627 farmer beneficiaries in Kutch and Banaskantha districts, Rs.62.73 crores to total 22146 farmer beneficiaries in Bharuch, Narmada and Vadodara districts have been paid as a agriculture relief package.
- **Pradhanmantri Kisan Sanman Nidhi Yojana:** Under Pradhanmantri Kisan Sanman Nidhi Yojana, total amount of Rs.15407.82 crores of 1 to 15 installments till date, has been credited directly to the accounts of 64.13 Lacs beneficiaries.
- **Purchase at Support price:** In the year 2022-23, the Government purchased various crops weighing 412960.22 metric tonnes worth Rs.2212.92 crores from total 193087 farmers so that the farmers of the State gets affordable rates of the agricultural produces.
- For **Agriculture mechanization**, an assistance of Rs.243.46 crores have been paid to about 53154 beneficiaries in the year 2023-24.
- **The scheme for use of the latest Drone technology (Krushi Viman) in the field of agriculture field:** 6312 farmers were benefitted by an assistance of Rs.41.74 Lacs for 22489 acres of land to use the latest Drone technology during the year 2022-23.
- **International Millet Year 2023:** The Government of India decided to celebrate the year 2023 as the International Millet Year. Accordingly, following the vision of Government of India, the Government of Gujarat implemented Millet development scheme worth Rs.35 crores so that “Shri Anna” may be used in daily use, production of millet crops increased in the State and farmers’ income may be increased by value addition of crops.

Gujarat Agro Industries Corporation Ltd.

- The farmers are provided quality chemical fertilizer at a reasonable rate under the farmer oriented Government schemes. In the year 2023-24, 3.31 Lacs metric ton chemical fertilizer was provided up to November 2023.

Horticulture

Seven Centres of Excellence(Sabarkantha, Gir Somnath, Kutchchh, Mahesana, Valsad, Israma(Anand) and Majivana) are functioning in the State for providing latest technology for horticulture crops to the farmers of the State. Besides, new Centres of excellence are under construction at Ahmedabad, Jamnagar and Kheda and three separate tribal areas of Narmada, Panchmahals and Aravalli.

Animal Husbandry

- Animal Husbandry and Dairy fields have leading contribution in the economic and social development of Gujarat State.
- In the year 2023-24, 39.13 Lacs cattle were treated and 3102 Cattle Health fairs were held up to November 2023 under the category of Cattle Health.
- In the year 2023-24, up till now, 1 crore 45 Lacs cattles have been given foot and mouth disease(Kharva Mova) vaccine.

Mukhyamantri Gaumata Poshan Yojana

- In the year 2023-24, under Gaumata Poshan Yojana, a daily cash assistance of Rs.30 per cattle has been provided for the care of cows and buffalos housed at Gaushala and Panjrapols registered under Public trust act.
- In the year 2023-24, under Gaumata Poshan Yojana, Rs.148.57 crores maintenance assistance has been given for an estimated 3.66 Lacs cattle till date.

Dairy assistance

- Under the assistance scheme for **infrastructure facility to the milk federations** of Saurashtra - Kutchchh, State Government has approved assistance of Rs.16.89 crores for total Rs.30 crores projects of Junagadh district co-operative federation, Morbi district co-operative federation and Jamnagar district co-operative federation in the year 2023-24 and at the first stage, total Rs.8 crores has been allotted.

Fisheries

- Against **Highspeed Diesel Vat relief scheme** for Sagarkhedu(fisherman), against total provision of Rs.443.44 crores for the year 2023-24, an assistance of Rs.332.58 crores have been given till December, 2023 and the amount of assistance has been transparently paid by an online system.
- As a 100% State Sponsored scheme, a provision of Rs.225.79 crores have been made in the year 2023-24 for items like providing necessary infrastructural facilities, undertaking modernization/upgradation works and dredging work at 107 fisheries centres notified by the Government.
- Besides, a provision of Rs.337.50 crores has been made in the year 2023-24 to develop four new Fish ports at Madhvad, Sutrapada, Navabandar and Veraval phase-2 with loan assistance of NABARD and a provision of Rs.77.50 crores has been made in the year 2023-2024 to develop Mangaraol phase-3 Fish port as a Centrally Sponsored Scheme. Rs.198.38 crores have been spent till December 2023 for all above infrastructural works.

Co-operation Arrangement for Market Committee

- A strengthen market arrangement is necessary so that farmers may get affordable prices of the agricultural produces. It has been a State Government policy that the farmers should get yard facility near their farms in the State. There are total 404 markets including 212 main yards and 192 sub yards in the State at present. The State Government has also sanctioned private markets in the State so that the farmers may get facility of more market yards. At present, 30 licenses have been issued for private markets in the State.

Water Management

Out of five elements of the nature, water is the support for existence. Availability of water in the base of origination, breeding and development of ecosystem; is the criteria for quality lifestyle and prosperity of the relevant culture or society. The State Government headed by Chief Minister Shri Bhupendrabhai Patel has fulfilled the requirements of adequate and clean drinking water of the people and has become a trendsetter for the entire nation in drinking water management.

- Under four link pipeline of ambitious Saurashtra Narmada Avataran(SOUNI) Yojana to fill 115 reservoirs of 11 districts of Saurashtra region, the works of 32 packages have been completed and the works of 4 packages are under progress.

Up till now; 85 reservoirs, 146 village ponds and 927 check dams have been filled by about 75060 million cubic feet water of Narmada under the completed works which has strengthened irrigation facilities in around 650000 acres and drinking water facility in cities like Rajkot, Gondal, Jamnagar, Bhavnagar, Botad, Ranpur and Morbi.

- Under Sujalam Sufalam Yojana aimed at enhancing scope of increasing water resources storage in the entire State, total 98234 works have been completed in the last 6 years. Out of which, 35303 deepening works of ponds and desilting of total 21389 check dams have been carried out which has increased water storage capacity up to 107621 Lacs cubic feet.
- The State Government has included farmers in the water management of irrigation schemes. The Government is constantly attempting to entrust participative(Sahbhagi) irrigation management work to more and more farmer irrigation co-operatives. Under Sahbhagi irrigation 850561 hectare area has been covered by 2837 co-operatives till September-2023.
- **Total 233 check dams** have been completed i.e. 124 small check dams and 109 big check dams in the State by various schemes till November 2023 in the current year. Besides this, the works of 116 check dams and 63 big check dams are in progress and completion of which will benefit 7000 hectares of area next year. Up till November 2023, more than total 187145 check dams are benefitting around 451998 hectares of land through direct and indirect irrigation.
- The work of water storage(Jal Sanchay) carried out by the State, has been appreciated as a model work in the nation. Notable and expected results of schemes like thousands of check dams, farm ponds, boribandh, Jalmandir, deepening of ponds, repair and modernization of old canals, drip and micro irrigation system, Sujalam Sufalam Yojana, Salinity ingress control have been received. Ground water level in Gujarat has risen and agricultural production has been increased due to water storage campaign in the State.
- The Government has approved in principle 2 new pipeline schemes for the villages of Tharad, Dhanera, Deesa, Diyodar and Kankrej taluks of Banaskntha district in North Gujarat which has remained deprived of Narmada water. More than 15000 hectares will get the benefit of direct/indirect irrigation by these schemes.

- The construction of **Poorna Tidal regulator** on Poorna river at Viraval-Kasbapar village of Navsari district is under progress at the cost of Rs.110 crores. This Scheme will make drinking water available to Navsari city and surrounding 21 villages. Besides, the salinity ingress by sea water will be stopped and ground water quality will be improved.

The tribal area where it was difficult to reach water in interior/hilly areas, **Pipeline transportation schemes** were successfully planned/ implemented.

- The works of Rs.137 crores of the scheme based on Panam High level canal to fill total 62 ponds i.e. 53 ponds of total 38 villages of Shahera and Godhara talukas of Panchmahal district and 9 ponds of Lunavada taluka of Mahisagar district are in progress. The beneficial area of which is 8500 hectares.
- The work of **Tapi-Karjan link pipeline scheme** of estimated total Rs.711 crores to give irrigation facility in 21732 hectares area of total 73 villages of tribal area in Umarpada taluka of Surat and Dediypada taluka of Narmada district is in progress.
- For distribution of 1 million acre feet water out of the flood water of Narmada in **Kutchchh area**, the works of **3 pipeline schemes** are in progress at the cost of Rs.4118 crores in the first phase which will reach extra flood water of Narmada in about 38 irrigation schemes, will give irrigation benefit to about 104216 hectares area of 77 villages and Rapar, Anjar, Mundra, Bhuj, Mandvi and Nakhtrana talukas suffering from water scarcity.
- The Government fitted Geomembrane in the farm pond built by the farmer through self-finance under a pilot project in Banaskantha district and such farm ponds proved very useful. If farm pond is built in the areas having water scarcity and Geomembrane is fitted in it, the rain water is not drained directly in the land and the farmer can save his crop by using the stored water in adverse circumstances. In the current year, the State Government has implemented the scheme to fit Geomembrane(500 micron plastic layer) in 3050 farm ponds of 86 talukas of 10 districts of the State at an estimated cost of Rs.38 crores.

Water Supply Under farsighted leadership of the State Water Supply department's 22 years of planning and implementation for water security, today daily 3200 MLD drinking water is reached in the rural area which has given best example of Gujarat model.

- A 3200 km long huge pipeline network has been created for water supply schemes based on Sardar Sarovar Canal and other source of water to provide mostly surface water without depending on ground water for water supply and through that "Statewide Water Supply Grid", the State Government has succeeded in providing water facility to 14617 villages and 241 urban areas of the State. The work has also been undertaken to cover remaining villages under surface water based group schemes gradually.
- The State Government has fixed the target to complete works related to providing drinking water through tap to all the rural households till the year 2022 under 'Nal Se Jal Yojana' under Jal Jivan Mission. The State Government has given connection to more than 91 Lacs households for providing drinking water through tap.
- In rural areas, drinking water has been reached to the remotest person by 19588 mini pipe schemes and installation of 279716 hand pumps. Out of which, 17478 mini pipe schemes and installation of 216146 hand pumps are in tribal areas and thus, the Government has constantly increased the convenience of the tribals living in scattered, hilly and interior areas.

Sardar Sarovar Narmada Scheme

Sardar Sarovar Scheme is a interstate multi-purpose project constructed on Narmada river in Gujarat State.

- As both the power houses of Sardar Sarovar Yojana are operational, an installed capacity of 1450 MW has been achieved and a total of 5935.04 crores power units have been generated by Dec-2023.
- The construction work of small power stations is under progress at various places on the branch canal of Narmada Yojana at Vadodara, Miyagam, Saurashtra and Kutchchh. It has been planned to generate about to 85.46 MW power from these small power station. Total 42.02 crores power units have been generated by Dec-2023.
- The construction work has been completed for total 357 km. of Kutchchh branch canal.
- An irrigation capacity has been developed through completing work up to small branch (Prashakha) in total 17.21 Hectare area out of 17.92 Hectare irrigated area.

Food, Civil Supply and Consumer Affairs

Food distribution at concessional rate under “National Food Security Act -2013”

- Free monthly distribution of wheat and rice has been done to a total of 3.54 crores population of the State in the year-2023 under the “**Pradhan Mantri Garib Kalyan Anna Yojana**” of the Government of India under the schematic benefits to the Antyoday families and priority families of the State included under the “National Food Safety Act-2013” (N.F.S.A).

Distribution of food grains at concessional rate by the State Government

- In order to provide nutritional security along with food security to 72 Lacs N.F.S.A. card holders of the State, 1 kg Pigeon Pea (toor dal) at a subsidized rate of Rs.50, 1 kg Gram at a subsidized rate of Rs.30 and 1 kg double-fortified salt at a highly subsidized rate of Rs.1 per card in the year-2023 have been distributed by the State Government.
- 22,988 metric tons Pigeon Pea, 54652 metric tons Gram and 46,933 metric tons double-fortified salt have been distributed till November-2023.
- During the two festivals of Janmashtami and Diwali of the year, pouch of 1 lit. Double filtered groundnut oil per card has been distributed to the beneficiary families at a concessional rate by the State Government with substantial subsidy as well as 138 Lacs pouches have been distributed till November-2023 this year.

“Pradhanmantri Ujjwala Yojana”

- Free LPG Cylinder refilling is done twice a year for 38 Lacs beneficiary families included under "Pradhan Mantri Ujjwala Yojana" and beneficiaries of State Government's "PNG/LPG Sahay Yojana", about **38.20 Lacs beneficiaries** of the State.
- CCTV cameras have been installed at total 317 godown locations in the entire State with a purpose to monitor daily routine work at storage godowns owned by the department as well as to bring transparency in the process of storage and distribution. Besides, facilities of the Command and Control Centre at the head office of Gujarat State Civil Supply Corporation as well as video wall at the district offices have been established.

Ration card services available online through “My Ration” mobile application

- “My Ration” Mobile App has been prepared as a part of administrative reforms to make public distribution system more transparent and effective and to make online services of ration card easily available to citizens. From which every ration card holder can get basic information like details of his ration card, details of family members, quantity available to himself, cost of quantity, distribution details of last 6 months, bill receipt, location of nearest fair price shops etc. and he can also complain about supply.

Energy and Petrochemicals

- Electricity is a main essential criteria for the social and economic development of any State. The average per capita electricity consumption of the State in the year 2021-22 which was 2283 units became 2402.49 units in the year 2022-23, which reflects the development of the State.
- The total installed power capacity of the State is 48,612 MW with an increase of 2382 MW in 2023-24. Out of which, the installed power capacity of non-conventional energy is 22,669 MW, which is 47% of the total installed power capacity.
- A total of more than 50 thousand farmers have got benefit under the Voluntary Disclosure Scheme 2022 announced for the farmers of the state to regularize the power load of their agricultural electricity connections and relief of approximately total of 39 crores has been provided to these farmers in estimate.
- More than 1 Lacs power lines / transformers were damaged due to Biporjoy cyclone in the June-2023 in current year in Kutch, Saurashtra and North-Gujarat areas of Gujarat. But due to advanced planning of the state government, there was zero casualty and power supply was restored in cities and villages within 24 to 72 hours while it was restored on feeders in agricultural areas within 15 days.
- The development work of **world's largest renewable energy park of 30,000 MW capacity is undertaken at Khawada-Kutchchh**. Its target is to establish 50% power capacity by December-2024 and 100% power capacity by December-2026.
- At the end of March-2023, total Rs.3649 crores has been incurred for strengthening work of new sub-stations, powerlines as well as power transmission infrastructure.
- To provide electricity during the day time to the farmers of the State, Government of Gujarat has adopted an innovative approach “**Kisan Suryoday Yojana**” has been implemented accordingly. Under which Rs.3500 Crores has been allotted to

set up necessary infrastructural network. It has been already started to provide electricity in 7084 villages under this scheme during the day time.

- 39,938 Agricultural Electricity Connections have been provided till November-2023 against the target of providing 40,845 Agricultural Electricity Connections this year under the **Agricultural Electricity Connection Scheme**.
- 4,94,568 solar systems with a total installed capacity of 1957 MW have been installed till November-2023 with a view to increasing the consumption of solar energy among the residential electricity consumers of the State under “**Surya Gujarat**” Solar Rooftop Scheme.
- Under **Pradhan Mantri Kisan Urja Suraksha Evam Utthan Mahabhiyan (PM-KUSUM)** Yojana Component – B, 1869 solar pumps have been installed in the year 2022-23 and the current year it has been planned to install approximately 4950 solar pump sets at the cost of 152 crores.
- Out of the total 700 MW, 600 MW solar projects have been commissioned at the **Ultra Mega Solar Power Project (UMSPP)** to be set up on waste land at **Radhanesada** village of **Vav taluka** of Banaskantha district.

Green Hydrogen

- Hon'ble Prime Minister Shri Narendrabhai Modi announced the National Hydrogen Mission on India's 75th Independence Day and afterwards the central government announced the National Green Hydrogen Mission with an ambitious target of achieving 5 million metric tonnes of green hydrogen per annum by 2030.
- The State Government is focusing on building green hydrogen production capacity to make Gujarat a hub for green hydrogen production and export. The Land Policy 2023 has been announced recently by the state for the development of RE projects to supply power for green hydrogen production and earmarked 2 Lacs hectares of land for allotment to developers resulting in a green hydrogen production capacity of around 40 Lacs MTPA (Metric Tonnes per annum).
- MOU of more than total Rs.3 crores has been done in the green hydrogen sector in the recently held Vibrant Gujarat Global Investment Summit 2024.
- Thus, under the vision of Hon'ble Prime Minister Shri Narendrabhai Modi and the leadership of Hon'ble Chief Minister Shri Bhupendrabhai Patel, Gujarat is ready to emerge as a global leader in green hydrogen production.

- As per the Panchamrut presented by the Government of India as part of Climate Action at the CoP-26 Summit, it has been targeted to get 500 GW of energy from non-conventional energy sources and 50% of the nation's energy needs through renewable energy sources by the year 2030. State Government is playing a key role in energy transition towards clean energy to make pertinent the State targets with Government of India targets. The Government of Gujarat has announced the **Renewable Energy Policy-2023** to achieve these goals,

Industries

Special Investment Region -Dholera

- Dholera Special Investment Region is a flagship project of the Government of Gujarat within the Delhi-Mumbai Industrial Corridor. At present, allotment of land has been undertaken for industrial as well as non-industrial purposes. A total of 531 acres of land has been allocated for industrial as well as non-industrial purposes. A total investment of Rs.1.50 Lacs crores will be made in the industrial units set up on the said allotted land and an estimated 1 Lacs employment opportunities will be created in the coming years. It has been planned under Dholera Special Investment Region for 4,400MW solar park out of which 300MW solar park is operational. It characterizes the terminology of green industrialization.

PM Gatishakti

- With the Completion of two years of PM Gatishakti, Gujarat is the leading State in using good governance tool for taking data-based decisions on planning of physical and social structures launched by the Honourable Prime Minister. Gujarat has prepared more than 1100 data layers, 84 portal and 46 online NOC for inter-departmental co-ordination for the State Government. Gujarat is committed to effectively use this new tool ahead in Economic planning and governance.

Logistics Ease Across Different States (LEADS)

- Commerce and Industry Ministry, Government of India issues annual survey report on 'Logistics Ease Across Different States (LEADS)' for the benchmark performance in all the States since 2018. In December- 2023 Government of India has declared LEADS ranking for 2023. The States were classified into four groups, like coastal, land-lock, North-East and Union territory for the same among these groups, Gujarat has been ranked in the 'achiever' category among coastal States.

Startup

- Gujarat has been declared ‘Best Performer’ for the last 4 terms under ‘Startup Ranking Framework’ in the entire nation by the Government of India. In the last eight years, Gujarat has stood with pride before the world by developing a Strong Startup System. More than 9400 startups and more than 200 national level incubator centres approved by the Government of India has come into existence.

Mandal-Becharaji SIR

- Mandal Becharaji Special Investment Region has been emerging as Gujarat automobile hub with the establishment of international industrial units like Maruti Suzuki and Honda around it. The Government of Gujarat has allotted additional 50 acres of land in 2022 near MSIL to Maruti Suzuki India limited to establish EV battery plant of Rs.7300 crores and EV manufacturing plant of Rs.3100 crores which will generate estimated 1.25 Lacs direct and indirect employment.

Small, Micro and Medium scale Industries

- Provisions have been made by the State Government to provide assistance under various schemes including capital investment assistance, interest assistance to entrepreneurs under MSME under Mini Cluster Yojana, Plot and Shed Yojana, Market Development Yojana for Small, Micro and Medium Enterprises and In the current financial year, assistance of more than Rs.435 Crores under Industrial Policy 2015 as well as more than Rs.621Crores under Industrial Policy 2020 has been disbursed.

Gujarat Textile Policy

- Interest subsidy scheme and other incentives have been announced by the State Government to promote the units involved in the textile value chain under which an assistance of more than Rs.1000 Crores has been paid in current year.

Geology and Mineral

- A total of 422 mining leases and 7313 quarry leases exist in the State of Gujarat. Due to which, the State Government has generated revenue of Rs.2,072 Crores last year. A total of 18 blocks of major minerals lime stone and bauxite in mineral rich areas of the State have been allotted through e-auction as well as 1,950 blocks of minor mineral blocks have been successfully auctioned till date.

Tourism

- The State Government has completed works for Swadesh Darshan and other development works at Vadnagar at a cost of about Rs.100 Crores and works worth of Rs.50 Crores are currently in progress. Hill station Saputara, Sasan Gir-Devlia Park, Nada Bet, Dholavira, Upper Kot Fort reconstruction and conservation work has been undertaken. Tourism Information Center has been started in August-2023 at Varanasi and Ayodhya by Gujarat Tourism Corporation.

Development of Dharoi dam region

- The Government of Gujarat is developing Dharoi region as a world class tourist place. This project will act as an anchor for North Gujarat which will join nearby tourist places in 90 km radius to Dharoi. As an anchor Dharoi will act as a complete package of various Spiritual, cultural, heritage, eco and entertainment demands of the tourist with a nearby tourist place.

Health and Family Welfare

- Gujarat state is committed to move from a selective approach to health care to deliver comprehensive range of services spanning preventive, curative care to ensure ‘health and wellness’ of the people. Gujarat is leading in comparison to other states with 9231 sub centres, 1499 primary health centres, 365 community health centres and 104 hospitals.
- During the year about 4.57 crore patients were given OPD treatment and 50.67 Lacs patients were given IPD treatment at various hospitals and health centres of the State Government. In 892 Ayurved and Homeopathy hospitals about 56.27 Lacs patients were given OPD treatment and 2 Lacs patients were given IPD treatment.
- The State Government has provided medicines, medical instruments, surgical items etc. at the cost of Rs.621.42 crores till Dt.3/1/2024 in the year 2023-24 for various government hospitals and health centres.
- To strengthen health services the State Government has spent Rs.1474 crores till date in the year 2023-24 for constructing government hospitals, health centers, colleges, hostels etc. and it has been strengthened by infrastructure. New 203 ambulances have been added during the year.
- Out of the various targets of “Sustainable Development Goals”, the third goal is “Good health and well-being” and Gujarat has stood first in it in the entire nation.
- The State Government provides health cover upto 10 Lacs per family per annum for 2471 prescribed procedures under PMJAY scheme to make available security cover to the citizens’ health. Under this scheme, total 2.33 crore beneficiaries are registered and ayushman cards were given till 24.01.2024

- A total of more than 1.32 crore children aged 0-18 were screened by the end of December in the year 2023-24 under the School Health Check-up Programme. Since from the commencement of this program till date 226 kidney transplants, 28 liver transplants, 3012 cochlear implants, 198 bone marrow transplants, 1,49,599 heart disease treatments, 24,283 kidney related treatments and 16,624 cancer related treatments have been done free of cost from the state government budget.
- There are a total of 7050 seats with an increase of 700 seats in 6350 previous seats at the graduate level in government and private medical colleges in the state. There are a total of 2761 seats with an increase of 414 seats in 2347 previous seats at the post-graduate level in government and private medical colleges in the state.
- The civil hospital campus at Medicity Ahmedabad includes super speciality hospitals like GCRI Cancer Hospital, Kidney Hospital, UN Mehta and Mother and Child Hospital for the highest level of treatment besides treatment for organ Transplant, Cancer, and Cardiology. Works like renovation of trauma centre, 1200 bed hospital, nursing college, dental hospital and paraplegia colleges have been completed as per the master plan so that all types of diseases can be treated at one place at minimum cost and work of Rs. 60 Cr for special rooms and post-mortem rooms, work of Rs. 40 Cr for Renbasera as well as work of Rs. 50 Cr for girls hostels is in progress. Similarly, for the four zones of the state at Vadodara, Bhavnagar, Jamnagar, Surat, super specialty hospitals for mother-child, kidney, spine, cardiac etc. at the cost of Rs. 1950 Cr has been started to be developed.
- “Smart Referral System” (SRS) has been designed to provide urgent and best treatment in critical condition in top most hospitals in the state. It is being implemented in every primary health centre to medical colleges and hospitals.

Education

Education is one of the basic needs of the society. State Government has been educating millions of children for their holistic development by developing strengthened infrastructure of education in a better way to educate children from kindergarten to higher education in Gujarat under the guidance of the placid and firm Chief Minister Shree Bhupendrabhai Patel.

Primary Education

- It has been decided to recruit contractual 'Gyan Sahayak' on available vacancies in Government and grant-in-aid primary schools of the State, especially in selected schools in 'Mission Schools of Excellence' for the purpose of providing teachers per class. 15,000 posts had been

sanctioned by the State Government under the same. 9662 Gyan Sahayakas have been appointed at the end of first phase while the procedure of the second phase to fill remaining posts is under progress.

- Under the **National Education Policy-2020**, compulsory universal implementation of Balwatika has been started in all Government primary schools of the State from the academic year 2023-24. In which a total of 5,16,621 students have **got admission in Balwatika** in the State.
- The recruitment of principals in non-Government grant-in-aid secondary and higher secondary schools of the State has been conducted centrally and the recruitment process for 1441 principals has been completed.
- In the year 2023-24, work of a total of Rs. 3318.62 Crores has been undertaken for construction of 15,400 new classrooms in 3528 schools and for repairing work of 24,779 classrooms of 2403 schools.

Higher and Technical Education

Gujarat Public University Act 2023

- 'Gujarat Public University Act-2023' has been implemented in Public universities imparting higher education in the State from 09/10/2023 by revoking various laws to ensure quality administration, noble education, autonomy, adequate representation on democratic basis, participation of universities in social and economic sectors.
- With the main objective of getting all the information up to Enrollment to Employment, the education, knowledge and skills of the students can be systematically tracked from the time of admission to the higher education sector, the employability of the educated youth can be increased and the young technocrats can also set up their own enterprises and "Students' Academic Monitoring, All Round Review, Training and Hand Holding of Young Aspirants(SAMARTHYA)"(Samarthya Sansthan) scheme has been started by my Government with the aim of giving them an opportunity to use their complete potential.
- Under the New Education Policy, 2020, students had to pay different registration fees for admission to different universities. To reduce the burden of these fees on students and to avoid filling admission forms of different universities, "**Gujarat Common Admission Services Portal-GCAS**" has been launched under Samarthya Sansthan Yojana.

- **Under the Chief Minister Yuva Swavalamban Yojana (MYSY)**, assistance of Rs.375 Crores to total 72,500 students will be paid during 2023-24. An assistance of Rs. 2110.67 Crores has been paid to total 4,60,869 students so far under this scheme.
- **Under the Chief Minister Scholarship Scheme(CMSS)** assistance of Rs.30 Crores will be paid to total 2500 students during 2023-24. Assistance of Rs.102.92 Crores has been paid to total 13,202 students so far under this scheme.
- **Under Mukhymantri Kanya Kelavani Nidhi Scheme (MKKN)** assistance of Rs.553.23 Crores has been paid to 18,599 girl students till date in the year 2023-24
- **SHODH Scheme** – Under the Scheme of Developing High Quality Research financial assistance is given to the students who are doing research in Ph.D. course to attract them towards qualitative research of a higher level. Assistance of Rs.75.14 Crores to total 3546 students till date under this scheme.

Gujarat Gyan Guru Quiz (G3Q)

- My government is undertaking several innovative initiatives in the field of education. The Education Department has launched 'Gujarat Gyan Guru Quiz' (G3Q) for all the students studying from standard 9 to 12 and colleges as well as universities and all citizens of Gujarat with the aim that the students of the State become bright, talented, knowledgeable and they can be aware of the work done by the government for the people with all kinds of knowledge. Last year more than 25 Lacs people participated in this quiz and won prizes of Lacss. After this grand success, Hon'ble Chief Minister has launched 'Gujarat Gyan Guru Quiz (G3Q 2.0) from 24/12/2023. In which, the winners will receive prizes worth Rs.25 crores and study tours throughout the year.

Student Start-Up and Innovation Policy (SSIP2.0)

- Under G20 Summit, "New India Vibrant Hackathon 2023" was organized under SSIP 2.0 by Gujarat Knowledge Society, Education Department. In which 231 problem Statements have been received from Government departments, District Development Officer offices, Collector offices and Municipal Corporations, PSUs. 2062 teams had (10449 students) registered and 1463 teams had done the problem Statement selection in this hackathon 2023. 36 winning teams in 10 sectors were given prizes of total Rs.42 Lacs in this Hackathon.

Start-Up Conclave -2023

- Start-Up conclave and Start-Up exhibition were organized in the year-2023. In which more than 30,000 people visited about 280 stalls of various sectors set-up by the entrepreneurs.

Development of the Deprived

Pandit Din-Dayal Upadhyay said, "Our first target is the person sitting at the last line of the poverty." Therefore, My Government, which is constantly working for the development of the deprived people, has implemented several innovative schemes to bring about qualitative improvement in the lives of the underprivileged with the noble aim of giving equal opportunity, equal justice and even the human beings of last mile also can make a confident start on the path of development of the State.

Welfare of Developing Community

- **Rs.1478.37 Crores** has been spent against the provision of Rs.2599.49 Crores till the end of November 2023 for the overall development of socially and educationally backward classes, economically weaker sections, minorities and nomadic tribes of the States.
- **Scholarship of about Rs.172.13 crores** have been deposited to about 21 Lacs students of these castes studying in primary school under various educational schemes in the students' bank accounts through Gujarat Portal.
- **Rs.500 Crores** has been allotted for the implementation of the various educational and employment oriented schemes for Unreserved Classes by Gujarat Unreserved Educational and Economic Development Corporation.
- Loan of **Rs.55.03 Crores** has been given to 397 students of Socially and Educationally Backward class for higher studies in abroad as on Nov-23
- An assistance of **Rs.98.84 Crores** has been disbursed to 10,000 beneficiaries of the most backward, nomadic tribe, denotified tribe, socially and economically backward class and economically weaker section to construct house under Pandit Dindayal Upadhyay Aavas Yojana.
- Scholarship of Rs.369.10 Crores has been deposited in the bank account of 3 Lacs students under **PM Yashashvi** Pri-matric and Post-matric Scholarship Scheme.

Scheduled Caste Welfare

- **Rs.506.44 Crores** has been spent against the total budget provision of Rs.983.31 Crores for welfare of Scheduled Caste till November-23

- Scholarship of Rs.750/- to Rs.8000/- is given in **Pri-matric Scholarship scheme** (run by Central and State Government). Scholarship benefit has been given to 2,40,650 students as well as uniform assistance has been given to 1,42,289 students at the cost of Rs. 44.60 Crores till November-23 under this scheme.
- Approved education fees and approved non-refundable fees have been paid besides the scholarship (annual) of Rs. 2500/- to Rs. 13,500/- in the **Post-matric Scholarship Scheme**. The benefit of scholarship has been given to the 61,622 students by spending Rs. 115.18 Crores till November-23 in this scheme.
- Assistance of Rs.1,20,000 per house is given under **Dr. Aambedkar Aavas Yojana**. Assistance has been given to 11,556 beneficiaries by spending Rs.50.60 Crores to construct house till the end of November-23 in this scheme.
- A Loan of Rs. 15 Lacs at the rate of 4% is given for higher study in abroad under **Dr. Aambedkar Videsh Abhyas Loan Yojana**. Under which loans have been given to **660 students to study in abroad** by spending **Rs. 99** Crores till the end of November-23.

Social Security

- Assistance of Rs.75.93 Lacss has been given till the end of November to 4621 beneficiaries in the year 2023-24 under the Scholarship Scheme for the specially-abled.
- Assistance of **Rs.767.96 Crores** has been provided to **9,29,944** beneficiaries till November-2023 in the year 2023-24 under Indira Gandhi National Old Age Pension and Vay Vandana Yojana.
- Assistance of **Rs.40.87 Crores** has been provided to **19585** beneficiaries till the end of November 2023 in the year 2023-24 under Palak Mata Pita Yojana.

Scheduled Tribe

The aim of the State Government is to bring about overall development of the tribal groups and the area through various welfare schemes and infrastructural facilities for tribal development.

- A provision of **Rs.18,755.22 Crores** has been made under **Vanbandhu Kalyan Yojana** for the year 2023-24.
- A provision of **Rs.337.28 Crores** has been made under “**Gujarat Pattern**” for the current year 2023-24. 10107 works have been planned till November-2023.

Scheduled Tribe welfare Schemes :

- Under **Pre-SSC Scholarship Scheme** for students belonging to Schedule Tribes, **10.44 Lacs** students have been provided benefits of this scheme at the cost of **Rs.84.31 Crores** till November-2023 in the year 2023-24.
- 10.44 Lacs students of Halapati Tribe studying in Std. 1 to 8 have been provided assistance for uniform at the cost of Rs.93.87 crores till November-2023 in the current year.
- For the beneficiaries of Halapati Tribe, the process of 2481 houses has been completed and the process of 515 houses is in progress till the end of November-2023. As well as the process of 1215 houses under the personal housing scheme has been completed and 2189 houses are under progress.
- To assist for the **medical treatment and nutrition charges** to the patients suffering from tuberculosis, cancer, leukaemia, severe cases of maternity, etc. of the Scheduled Tribe communities total **10,686** patients have been provided benefit of assistance at the cost of Rs 5.78 Crores till November-2023.

Forest Right Act – 2006

- The residential rights as well as rights to cultivate land have been recognised for the Scheduled Tribes and traditional tribes for the land they owned under the Forest Right Act– 2006. Total 1,82,869 claims were received out of which 97,342 claims have been approved. Against total 7187 applications received under community claims, 4791 claims have been approved. Total 2,118 proposals were received for infrastructural facilities out of which 2,045 proposals have been approved.

Woman and child welfare

Woman means the pool of firmness with tenderness, strength with tolerance, charity with hard work, patience, sincereness, serenity and love. The State Government is continuously endeavoring for the best development of these qualities that nature has gifted to woman.

Take home ration

- Among the monthly take home ration given to the beneficiary under the ICDS scheme are 7 packets of Balshakti for normal weight children aged 6 months to 3 years, 10 packets of Balshakti for underweight children from 6 months to 3 years, 4 packets of Balshakti for underweight children from 3 years to 6 years, 4 packets of Matrushakti for pregnant and lactating mothers, 4 packets of Poorna shakti are given to teenager girls. Total beneficiaries of the Poorak Poshan are about to 26,86,000.

- For value addition in Take Home ration, ayurvedic herbs are given i.e. Balshakti are given to children + Matrushakti are given to pregnant and lactating mothers + (Rasayan Churn) in 7 districts (Narmada, Dahod, Bhavnagar Rural and Urban, Dang, Jamnagar and Devbhoomi Dwarka) as a pilot project from the year 2021-22. The benefit of this Scheme has been provided to 2,90,000 at the cost of Rs.11.49 Crores in the year 2023-24 .

Dudh Sanjeevani Yojana:

- Gujarat is the only State in the country, where fresh fortified pasteurized flavoured milk is provided daily under Dudh Sanjeevani scheme. 100 ml milk is given for 5 days a week to children from 6 months to 6 years while 200 ml milk is given for 2 days a week to pregnant and lactating mothers under Dudh Sanjeevani Yojana in 141 tribal and developing units of 20 districts of the State. The benefit of this Scheme has been provided to approximately 10,34,000 beneficiaries at the cost of Rs. 95 Crores in the year 2023-24 .

Mukhyamantri Matrushakti Yojana :

- Right from the first-time pregnant mother registers in the Anganwadi Center till the child reaches 2 years of age, the mother of the child is provided extra raw ration of 1 kg toor dal, 2 kg gram and 1 kg fortified groundnut oil every month. Rs. 114.36 Crores has been spent against the provision of Rs. 214 Crores for the 1,80,000 beneficiaries in the year 2023-24.
- **Vahali Dikari Yojana** is implemented to increase birth rate of girls and prevent child marriages in society and to strengthen economic and social status of girls. Under this scheme total **Two Lacs thirteen thousand one hundred thirty five** girls are given assistance till now.

Construction :

- The foundation stone has been laid for 286 Anganwadi Centres, 4 block Offices and 2 Seja Offices and inauguration of 49 Anganwadi Centres have been done from March-2023 to November-2023.

Achievements of the Nutrition Campaign(Poshan Abhiyan) :

- Infantometers, stadiometers, weighing scales for children and weighing scales for pregnant and lactating mothers have been purchased for all Anganwadis in the State at the cost of Rs.21.56 Crores. An entry of 44.87 lacs active beneficiaries of the State in the Poshan tracker has been done by the Anganwadi wokers.

Ganga Swaroopa Aarthik Sahay Yojana

- The assistance under this scheme was stopped when the son of the beneficiary woman turned 21. That condition is waived and lifelong assistance is provided. Assistance amount is paid by direct deposit in the beneficiary's account through DBT. Approximately 13.71 lacs beneficiaries of the State have been provided assistance till November 2023.

Mahila swarojagar mela/loan dhiran mela(Mudra Camp) scheme

- Mahila swarojagar mela is organized by the every district panchayats with the co-ordination of Corporation/ Municipality/ district panchayat Chambers of Commerce and other industrial organisation within the charge limit of Rs.2 lacs. **28** Mahila swarojagar mela have been organised till the end of November-2023 in the current year.

Exhibition-cum-Sale

- This scheme is in implementation to provide market facility to the various items produced by the women entrepreneurs of the state. **13** fairs have been organised till November-2023 in the year 2023-24. In which sale of **Rs. 311.07 lacs** has been done by total **651** women handicraft artisans.

Nari Adalat

- Nari Adalat is a informal justice system conducted by the women and for the women. Where women can solve their problems and can get justice free of cost. 270 Nari Adalat are functioning in every taluka and municipality. As many as 5067 cases have been disposed of through Nari Adalat in the last one year.

Urban Development and Urban Housing

Gujarat is one of the most industrialized and urbanized States in India when it comes to the urban development. Gujarat has witnessed significant urbanization in the last two decades. The State Government has taken inspiring steps to build housing with public participation so that the poor reside in urban areas get the facility of well-equipped houses.

Swarnim Jayanti Mukhyamantri yojana

- Under this scheme mainly works like physical infrastructure facilities, social infrastructure facilities, urban transport, city identity works, public participation scheme in private society etc. are undertaken. 1518 projects with a total amount of approximately Rs.5073.44 Crores have been undertaken against the grant allocation of Rs.7456.64 Crores for this scheme in the year 2023-24.

Smart City Mission

- Under the Smart City Mission, 351 projects worth Rs.11,443 crores have been undertaken for a total of 6 smart cities selected by the Government of India namely Ahmedabad, Surat, Vadodara, Rajkot, Gandhinagar and Dahod, out of which 309 projects worth Rs.9416 crores have been completed and 42 projects worth Rs.2026 crores are under progress.

GIFT City

- GIFT city developing as a global level financial Centre has provided Gujarat with enormous direct and indirect employment opportunities. At present, nation's first International Financial Services Centre (IFSC) is functioning at the GIFT city where two International Stock Exchanges; International Bullion Exchange; International, Public and Private sector Banks; Insurance companies, Global funds, Aircraft leasing companies and others are working. Besides, campus of two Australian Universities have also been established. Singapore Nifty has shifted its operation from Singapore to GIFT city having monthly turnover of US\$ 70 billion and financial transactions worth US\$ 431 billion have been carried out till now. The export from Special Economic Zone of GIFT city which was Rs.3402 crore in the year 2021-22 increased to Rs.12325 crores in the year 2022-23 and Rs.19317.19 crore till December 2023 in the year 2023-2024.

Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban)

- Work of total 71,396 houses have been completed in the year 2023-24 under Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban) by the State Government to provide housing to the homeless people living in cities.
- Work of 17,130 houses out of 56,955 houses sanctioned under in situ rehabilitation of slum dwellers through private participation under PMAY scheme has been completed, total 5,93,246 beneficiaries have been provided interest subsidy under Credit Linked Subsidy Scheme (CLSS). Work of 90,503 houses out of 1,42,733 houses sanctioned under Affordable Housing in Partnership (AHP) has been completed and work of 1,04,071 houses out of 1,56,978 houses sanctioned under Beneficiary Led Construction (BLC) has been completed.
- Construction of total 1891 houses existing houses at Ahmedabad, Surat, Bhavnagar and Jamnagar under re-development by Gujarat Housing Board is under progress.

Solid Waste Management

- 100% door-to-door collection of solid waste in 1387 wards of 165 local self-Government bodies of the State is done. About 84 percent of the 10,248 metric tons of waste per day collected from local self-Government bodies is processed.

Swachh Bharat Mission Urban-Gujarat

The Ministry of Housing and Urban Affairs of the Government of India holds Swachh Sarvekshan Competition in the entire India to promote cleanliness in the cities. I am glad to announce that in Swachh Sarvekshan – 2023:

- Surat Municipal Corporation was given the best Swachh city award jointly with Indore city and it achieved 7 star rating target in Garbage Free City (GFC) certification.
- Ahmedabad, Surat, Vadodara, Rajkot and Jamnagar municipal corporations achieved water+ certificate and target of 3-star rating in GFC.
- At the state level, Bantva stood first in the cities with less than 1 Lacs population and Vapi municipality in the cities having population between 1 to 10 lacs.

Future oriented urban planning and implementation

- Currently 400 Town Planning Schemes of the state are available online on portal with Google image and it is aimed to digitize 475 more TP schemes and made them available on the web portal by the end of the year.
- The State Government has sanctioned 1 Development Scheme, 23 Draft Town Planning Schemes, 16 Preliminary Town Planning Schemes and 12 Final Town Planning Schemes in the year 2023.

Fire prevention services

- With a view to make fire prevention services more strengthening and transparent for the process including safety certification and its renewal etc. Urban Development Department has launched an online e-portal “Gujarat Fire Safety Cop” on 15/12/2023.

“PM-Swanidhi - PM Street Vendors Atma Nirbhar Nidhi”

- The Ministry of Housing and Urban Affairs, Government of India has implemented the PM SVANidhi 100% Centrally Sponsored Scheme to provide working capital loans to street hawkers to start their business for livelihood. A total of 4,22,282 street hawker in the State have been provided loan assistance under this scheme.

Electricity Bill Incentive Scheme

- The State Government has made a provision of Rs.100 crores in the budget for the electricity bill incentive scheme for the year 2023-24 in order to enable the Municipalities of the State to pay their electricity bills regularly.

Panchayat

It is the aim of the State Government that the people from the last mile get the benefit of the Government schemes. The Government is taking various measures for the comprehensive development of villages by renovating Village, Taluka, District panchayat buildings, modernization of records and making maximum use of technology to strengthen the three-tier panchayat structure.

Human Resource Empowerment

- The Panchayat Department has given appointment letters for the total of 12,786 posts in 17 cadres of Class-III in the last two years in order to make the administrative work of Panchayati Raj more dynamic.
- In the current year, 6565 candidates have been appointed by the department through direct recruitment for the posts of a total 4 cadres of Class-III in Panchayat Service. This includes 1866 posts of Multi-Purpose Health Worker, 81 Posts of Gram Sevak, 3437 posts of Talati Cum Mantri and 1181 Posts of Junior Clerk.

15th Finance Commission

- A total amount of Rs.15,650 crores is to be received by the State from the Central Government in five years by the year 2025-26 under the 15th Finance Commission, out of which, the State Government has deposited a grant of Rs.9239.50 crores received by till now in the accounts of Panchayats. Out of which, a total of 34,000 works worth Rs.2200 crores have been inaugurated this year.
- All operations from planning to disbursement of the projects receiving grant from the Finance Commission are done "online" through "E-Gram Swaraj Portal". As many as 1,71,828 business firms have currently been registered on the E-Gram Swaraj Portal. Payments of a total of Rs.5775.93 crores have been made successfully by more than 14,530 panchayats of the State through E-Gram Swaraj Portal so far.

New Gram Panchayat House Scheme

- With positive approach to make panchayat houses available to 100 percent gram panchayats and to expedite the construction of building for the dilapidated gram panchayats and houseless gram panchayats of the State, all the powers have been given to the District Development Officer by decentralizing the authority. Under which a total of 5688 new Gram Panchayat Houses have been approved from 2016 to the current year: 2023-24, out of which 3305 Gram Panchayat Houses have been completed and 1707 Gram Panchayat Houses are under progress.

District / Taluka Panchayat Building Construction

- Construction of new buildings of 1 District Panchayat (Surat) and 2 Taluka Panchayats (Vapi and Santrampur) has been completed in the current financial year under this scheme.

Division of Gram Panchayat

- New Gram Panchayats have been created by dividing the large group of Gram Panchayats so that Government schemes are easily accessible in rural areas and the villagers do not have to travel far for work.
- 65 new Gram Panchayats have been formed by division of **29 group Gram Panchayats** from **August-2022 to December-2023** as per provision of section-3 of Gujarat Panchayat Act-1993.

Rural Development

Various programs of livelihood, skill development, social security and infrastructural facilities are being implemented by my Government in collaboration with the concerned departments to bring economic upliftment in the lives of the people living in the rural areas of the State.

Amrit Sarovar

- In response to the invocation made by the Hon'ble Prime Minister on 22 April 2022 on the occasion of Azadi Ka Amrit Mahotsav, the Government of India has decided to construct or renovate 75 Amrit Sarovars in every district of the country. Work has been undertaken for construction of 2649 Amrit Sarovars against the total target of 2475 Amrit Sarovars in the State of Gujarat. A flag hoisting ceremony was held in the presence of local leaders, freedom fighters, families of martyred heroes, elderly and villagers after completing of construction/renovation of all 2649 (107% of the target) Amrit Sarovars.

Pradhan Mantri Awas Yojana (Rural)

- A target of construction of total 6,06,041 houses have been set during the year 2016-17 to 2022-23 under the Pradhan Mantri Awas Yojana (Rural), out of which 6,04,567 houses have been sanctioned and out of which a total of 4,95,666 houses have been constructed.
- A total of 38 cluster-based biogas plants have been planned in 33 districts under “**Gobardhan Yojana**” in the State. A target of 7600 individual biogas plants has been set under this scheme and the work of 7600 biogas plants has been completed.

National Rural Livelihood Mission

- It is aimed to create self-help groups in rural areas and link them with livelihood oriented activities to achieve economic self-reliant for the social upliftment of women in rural areas, increase their standard of living and provide them with an economic self-reliant through the National Rural Livelihood Mission.
- 22,535 new self-help groups, 2,010 village organizations and 239 cluster level federations have been formed in the year 2023-24. Assistance of a total of Rs. 20.30/- crores has been provided to 7,013 Self Help Groups under revolving fund. Assistance of Rs.146.90/- crores has been provided to 15,583 self-help groups under Community Investment Fund. Credit of Rs. 997.48/- crores from the bank has been given to a total of 65,414 self-help groups under cash credit.

Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana

- A total of 8556 works of soil and moisture conservation, water storage and ground water recharge and 24,129 works related to livelihood enhancement have been completed in the year 2023-24 (at the end of November-2023). A total of Rs.120.56 crores has been spent for that.

Labour, Skill Development and Employment

- **Shram Setu Portal:** - Shram Setu Portal has been launched by the Department of Labour, Skill Development and Employment to address the issues of the workers. Under which the entire process of filing claims of the industrial workers under Payment of Gratuity Act, 1972 and applications under the Industrial Disputes Act, 1947 has been made online for disposing them quickly, easily and transparently.
- **e-Shram Portal:-** The Ministry of Labour and Employment, Government of India has launched eShram Portal for registration of unorganized workers. A total of 1 crores 14 Lacs unorganized labourers have been registered on the e-Shram Portal in the State by December-2023.

- Food Distribution Centres have been started in a phased manner over a total of 277 Kadiyanakas in 17 districts in the State under the **Shramik Annapurna Yojana**. A total of 60,27,679 meals have been distributed till December-2023 under this scheme during the year 2023-24.

Shramik Basera Yojana

- “Shramik Basera Yojana” has been implemented since Dt.01.09.2023 for providing facility of rented stay to the Registered Construction Workers in temporary dismantlable prefabricated houses with basic facilities in the areas having residential intensity (except construction site).
- The scheme has been implemented with a view to providing excellent and affordable cheap rented temporary houses with basic facilities to the Construction workers near their working place and improving their standard of living.
- **Mukhyamantri Apprenticeship Training Scheme:** -A monthly compensation is given to the units against the stipend paid by the units to the apprentices under the Mukhyamantri Apprenticeship Training Scheme (MATS). Which includes Rs.3000/- for recruitment of each graduate apprentice, Rs.2000/- for recruitment of each diploma apprentice and Rs.1500/- for recruitment of all types of apprentices below diploma level. Total 1,02,392 trainees are taking benefit of apprenticeship training as on 15.12.2023 in the year 2023-24.
- **Industrial Recruitment Fairs-Job Fair:** - 84,554 (eighty four thousand five hundred and fifty four) candidates have been provided employment by organizing 866 industrial recruitment fairs till the end of November-2023 in the year 2023-24.
- **"Anubandham" web portal and mobile app:** Job seekers and employers can register names online through this web portal. 3,84,233 job seekers and 46,626 employers have been registered on the Anubandham web portal.
- **Mega ITI(Mega Technical and Vocational Education Training):** It is necessary to increase the skills of the youth/trainee considering Industry 4.0 with the changing times to meet the needs of the industries in the State. The State Government has given an approval to develop five industrial training institutes namely **Kubernagar, Surat, Tarsali, Rajkot and Dahod** in the State as **Mega ITIs** in 2023-24 by considering advanced technologies like industrial automation, advanced welding, manufacturing technology, information and communication technology, internet of things (IoT) and artificial intelligence(AI) to meet this requirement in today's modern times.

- **Shikshan Sahay Yojana:** Educational assistance is provided in the range of Rs.1800 to Rs.2 lacs for studies from class 1 to Ph.D. for two children of construction workers registered under the Shiksha Sahay Yojana. Assistance of a total Rs.4030.40 lacs has been provided to a total of 46,100 workers as on 31.12.2023.
- **School of Drones:** School of Drones, Kaushalya the Skill University (KSU) is the first State university to get Remote Pilot Training Organization (RPTO) license from the Director General of Civil Aviation (DGCA). A total of 303 trainees out of the total candidates registered in the last two years have been issued drone pilot license till date.

Roads and buildings

- Roads and Buildings Department has completed the work of widening roads with a total length of 938.82 km in 4 lane / 10 meter / 7 meter at a cost of Rs.5,243.77 crores. While work of widening roads with a length of 1508.00 km. in 4 lane / 10 meter / 7 meter at an estimated cost of Rs.4413.15 crores is in progress.
- Construction of 27 bridges including Dabhoi-Shinor-Malsar-Asha road bridge over Narmada river, Kheda-Dholka road bridge over Sabarmati river and Hariyala-Radhwanaj croresoss road over Vatrak river at a cost of Rs.695.19 crores has been completed. While the work of 62 bridges at a cost of Rs.2,425.15 crores is in progress.
- It is planned to widen the roads of 237.10 km length passing through Narmada, Tapi and Dang Districts through Saputara – Shabridham – Songarh – Sherula - Zarwani to Statue of Unity by 10 meter in two phases. In the first phase, the work of widening the existing roads of 92.50 km length by 10 meter is under progress.
- Work of six-laning of existing four-lane road with multi-purpose pathway has been completed at a cost of Rs.443 crores in 61 km length of Mehsana-Palanpur road.
- **Mukhya Mantri Gram Sadak Yojana:** 921 Works of roads/bridges with a length of 2089 km at a cost of Rs.1119 crores have been sanctioned in the year 2023-24. The works are under progress.
- Government of India has sanctioned 304 works of widening the rural roads of 3015 km length by 5.50 meter at an estimated cost of Rs.1749.62 crores in the year 2021 under **Pradhan Mantri Gram Sadak Yojana Phase-3**. Out of which, 230 works of 2374 km length have been completed. While 66 works of 553 km length are under progress.

- The work of **Signature Bridge** connecting Okha and Bet Dwarka having a great importance for the development of a religious site of national importance as well as a tourist destination is in progress. Under which, the construction work of the four-lane cable stayed bridge including the approach road with a length of 4.56 km at a cost of Rs.962 crores is about to be completed.
- The construction of 2576 Government residential accommodations of various categories at an estimated cost of Rs.595.50 crores and the construction of Sadasya Niwas in Gandhinagar for Hon'ble MLAs are currently in progress at an estimated cost of Rs.290 crores.
- Works of 136 residences accommodations of various categories at Raj Bhavan at an estimated cost of Rs.60 crores are under progress.
- The construction of a cable-stayed bridge on Gandhinagar-Koba-Hansol(Airport) road at Rakshashakti Circle (Dholakuva) at an estimated cost of Rs.50 crores has been completed.
- The works of Guest House at Bharuch, Jamnagar and Godhra at a cost of Rs.13.90 crores have been completed while the works of Guest House at Bhavnagar and Porbandar at a cost of Rs.12.18 crores are in progress. Rest houses at Vijapur and Dhanpur at a cost of Rs.4.17 crores have been completed.

Transport

Gujarat Electric Vehicle Policy

- The Gujarat Government has always been serious about the environmental issue and that is why it has taken a very foresight decision by implementing an electric vehicle policy to promote electric vehicles instead of vehicles run by petrol or diesel. This policy will be functional for a period of four years. In which, subsidy will be given on approximately two Lacs electric vehicles.
- Scale of subsidy based on battery capacity of the vehicle to a maximum of Rs.20,000 for two-wheelers, Rs. 50,000 for three wheelers and a Rs.1,50,000 for four wheelers has been fixed.
- An amount of Rs.255.18 crores has been credited to the accounts of 97,594 people in the form of subsidy so far.

Vehicle Scrapping Policy

- Old unfit vehicles are a major cause of accidents and they also cause pollution. Hon'ble Prime Minister had unveiled vehicle scrapping policy at Gandhinagar on 13-August-2021 for proper disposal of such unfit vehicles. A total of five scrapping facilities have been sanctioned in the State under this policy. It has an annual scrapping capacity of 3 lacs vehicles.

PPP Based Automated Testing Station for fitness inspection of vehicles

- The State Government has implemented policy to set up Automated Fitness Centre on PPP basis as per Central Government guidelines.
- At present, final registration certificate has been issued to 25 automated testing stations and a total of 180 automated testing stations have been given conditional preliminary approval by the Commissionerate of Transport.

Launch of Faceless Services of ‘Vahan’ and ‘Sarathi’

- A total of 28 services the Transaction Department have been launched as faceless which include 20 services with the help of e-KYC and 8 services with the help of mobile OTP. With its implementation, a total of 3,04,767 people have taken benefit of driving license related services and a total of 1,94,435 people have taken benefit of ‘Vahan’ services by November-2023 in the year 2023-24.

Digital challan and smart enforcement

- The Ministry of Transport has procured a total of 35 ultra-modern interceptor vehicles in current year. Which have been equipped with speed guns, cameras and public address system for the purpose of smart enforcement. Intensive operation is done with this interceptor at a total of 58 check points in the State.
- A total of 9 units including bus stations at Surendranagar, Morbi (New), Dhanpur, Desar, Limkheda, Mahuwa, Rajkot (Satellite) Vaso, Chaklasi have been launched at an estimated cost of Rs.31.24 crores from 01.04.2023 to till date.
- The work of a total of 13 new bus stations at Kukarwada, Lodhika, Umargam, Suigam, Mata no Madh and Garbada, etc. at an estimated cost of Rs.28 crores and a total of 9 new depot-workshops at Vijapur, Harij, Chandola, Anjar etc. at an estimated cost of Rs.36 crores and 4 new staff colonies at Bhavnagar, Valsad, Krishnanagar-Naroda and Jamnagar at cost of Rs.32 crores is being carried out in the year 2023-24.

Ports

Development of ports

- Along with the development through private investment, Gujarat Maritime Board is also committed to develop existing ports.
- L.N.G terminal constructed at Chhara with private capital investment of rs.4293 Crores will be functioning in the year 2024. Moreover, a concession agreement for planning of estimated investment of rs.4024 crores for developing brown field port(C.N.G. terminal and other terminals) at northern part of Bhavnagar Port has been sanctioned.

Revenue management

- Messrs. Petronet L.N.G. has accorded in principle approval to the proposal for developing the third Jetty with private capital investment of rs.1700 crores as a part of expansion of port relating facilities at Dahej. Construction for developing the second Jetty at estimated cost of rs.1200 crores by Messrs. Gujarat Chemical Port Terminal (G.C.P.L.) is in progress.
- With a view to accelerating the fisheries activities, a project of developing the fisheries at Veraval, Madhvad and Sutrapada at the cost of rs.1300 crores have been undertaken.
- Instructions have been management circulated for offering the benefit of deemed N.A. permission under Section-65(b) of the Gujarat land Revenue Code to all projects of renewable energy being established in Gujarat State Vide the circular Dt.13.04.2023 of Revenue department. Moreover, policy regarding allocation of government surplus land on lease for generation of green hydrogen by using the non-conventional energy sources like wind/solar/wind-solar Hybrid energy has been framed vide the resolution Dt.08.05.2023.

Property card.

- 2,87,574 property cards have been issued in total 1849 villages of the state under Swamitva Yojana. 1,34,788 property cards under the scheme of making property cards and total 50,368 property cards under non-agriculture scheme have been issued in the urban and rural areas respectively. Thus, total 4,72,730 new property cards were issued to the property holders and granted titles/endorsements to their properties.

iMojni

- Total 3,06,021 measurement applications have been received on iMojni portal, out of which, 2,91,591 measurement applications have been disposed of.
- While making integration with iORA of iMojni Software, total 41,703 applications out 44,653 measurement applications being auto-generated Vide N.A. order till Dt.21.12.2023 in iMojni application have been disposed of.

Facility for obtaining certified copy of document at door step

- Facility on iORA portal has been availed from Dt.25.12.2021 so that the people can obtain the certified copy of document online at their doorsteps. Total 65,648 applications have been received from Dt.01.01.2023 to Dt.30.11.2023 and income of total RS.3,93,88,800 has generated under that.

Law and Order My government is committed to maintain harmony among the people, to make holistic development of the people, to create the atmosphere of peace and tranquility in the state, to Strengthen the bridge of trust between the police and public and to take up the constructive works of public welfare by preventing the crimes with mutual cooperation.

Strict implementation of Prohibition Policy

- It is the priority of my government to crack down the prohibition related crimes in the state. The government of Gujarat has undertaken a special drive to remove the addiction of intoxicated substances like cannabis, charas, opium, heroin etc. and also to nab the criminals addicted to this menace. As a part of which Gujarat police stayed vigil with the support the Indian Coast Guard and other investigating agencies to crack the nefarious intentions of neighboring countries smuggling narcotics in the state and registered 476 crimes under NDPS Act (The narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act) and arrested total 637 accused and recovered the cash property about rs.1506 crores and made a sustained effort to survive the youths of the country from the menace of narcotics.
- Special courts have been opened at Ahmedabad, Vadodara and Rajkot for the speedy disposal of the narcotic cases under NDPS in the state. Moreover, as an integrated effort ‘Anti-Narcotics Task Force’ has been constituted at state level.

Cyber Crime

- Economic crimes have spread widely in the country I4C (Indian Cyber Crimes Coordination Centre), NCCRP portal (National Cybercrime Reporting Portal) and Cybercrime helpline Number -1930 are executing effectively for redressal of economic crimes and cybercrimes related grievances.

Women Security

- Investigative units for crime against woman (I.U.C.A.W.) are active in women police stations in 26 districts from Dt.30-5-2017 for redressal of the cases committed against the women in Gujarat state.

- ITSSO portal (Investigation Tracking System for Sexual Offences) has been activated for framing the charge sheet in time and monitoring it with sensitive approach in investigation of Pocso cases regarding atrocity on women and children.

Suraksha Setu Society

- 91,384 women have been imparted self-defense training till October -2023 against the targets of total 1,39,100 women for the year 2023-24 under Suraksha Setu Society.
- Total 88,361 children have been imparted training and knowledge about traffic rules from April-2023 to October-2023 under Suraksha Setu Society.

Financial Management

Online Payment of Taxation

- Cyber Treasury Portal is active for online recovery of taxes for online recovery of taxes timely in the state.
- Facility of paying online taxes has been awaited to the tax-payers of the state through internet banking facility under the integrated financial management system. Presently, online collection of income namely. GST, Professional Tax, Royalty, Road Tax, Stamp duty etc. are worked out.

E-Payment

- All drawing and disbursing officer of the state are issued digital signature by which amount is directly deposited with the Bank account through e-payment.
- E-payment facility is implemented in all 33 district treasury offices of the state for depositing amount directly with the accounts of all employees, pensioners and concerned beneficiaries under IFMS.

Facilitation made for the pensioners

- Payment of pension is made through e-payment by the treasury offices to about 5,10,974 pensioners of the state.
- A separate pension payment office has been opened by the state government so that the pensioners may have not face the hardships in such districts wherein their numbers are more. Separate pension payment offices have been opened in the districts like Ahmedabad, Gandhinagar, Vadodara, Rajkot, Surat till now.

- A facility of “Life Authenticity Portal” has been availed for the pensioners so that they can verify their existence at doorsteps.
- Pensioners can obtain the online information of their detailed monthly pensions on pension portal Gujarat.
- By obtaining PRAN (Permanent Retirement Account Number) of 2,46,685 beneficiaries, their monthly contributions and state government’s contributions are deposited under the centralized scheme by Dt.30.11.2023 under the new added pension scheme.
- More than total 3.94 crores beneficiaries have been covered under the Gujarat community Group Accident Insurance Scheme.
- The Beneficiaries such as land-holder farmer, land-holder farmer’s husband or wife and their all children, unorganized labourers, students from primary to college of Gujarat, Police employees, widows, handicaps, diamond worker have been covered under this scheme.
- The state has got revenue of Rs.80,477 crores up to November-2023 during the current year in 2023-24.
- The Process of ‘Biometric Based Aadhar Authentication’ has been implemented in Gujarat state as a pilot project across the country with a view to make the whole proceedings transparent - easy to get the registration under GST Law, to encourage ease of doing business and to get registration speedily to the honest tax-payers. Creating GST Facility Centers at total 12 places in the entire state have been developed as ‘State of Art’, so as to registered applicant may not be required to go away from the owned business place. All these centers are equipped with ultra-modern technical equipments and experienced staff.

Sports And Cultural Activities

Along with awakening of grand historical, literacy and cultural heritage by the State Government, encouraging talented youths, artists, introducing them to country and world, multipurpose plannings have been implemented successfully.

- The State Government is organizing various competitions from rural level to state level every year under ‘Khel Mahakumbh’ began since 2010. About 66 lacs athletes have made registration enthusiastically in ‘Khel Mahakumbh 2.0’ begin in 2024. As per the approach of Government of India DBT (Direct Benefit Transfer), Payment will be made through RTGS to the winner athletes.

- Advancing a new approach of the Government of India, the celebration of the foundation day of all the states of the country is being celebrated at Gujarat Rajbhavan. The foundation day of 23 states has been celebrated till now in which cultural programmes have been presented inviting respective cultural groups at Gandhinagar.
- As a part of celebration of 75 years of Independence of India, the Government of India held various programmes under ‘Azadi Ka Amrit Mahotsav’ for 75 weeks i.e. 12th March 2021 to 15th August 2023 to spread patriotism in the countrymen. In these programmes, five pillars of 75 years of independence: Freedom struggle, Thoughts, Achievements, Works and Resolves were specially emphasized.
- Under “**Mari Mati Maro Desh**” campaign, Gujarat was the second among the top 3 states receiving “Azadi ka Amrit Mahotsav” award from Honourable Prime Minister at the grand programme held at New Delhi.
- The construction of New Smart Building of Government District/Taluka Libraries situated in Common areas and tribal areas of the state is in progress. The Government Libraries functioning at Vadodara, Anand, Jamnagar, Bharuch and Vyara to be developed them as smart libraries, and the modernization working of State Central Library, Gandhinagar is under progress.
- ‘Matrubhasha Mahotsav’ was organized on the day of World Mother Tongue Day by the Gujarat Sahitya Akadami under which more than 300 litterateurs were remained present at various places. Various programmes like poet convention, seminar were organized in Matrubhasha Mahotsav.

Science and Technology

To establish providing services companies and generation regarding information and technology and to extend established companies for encouragement and implementation of Science and Technology Policy of I.T./I.T.E.S. of the Gujarat State is being done by Science and Technology Department.

- The Central Government launched the Semiconductor Program in order to make India self-reliant in the semiconductor sector, under which, the Government of Gujarat introduced a unique Semiconductor Policy to attract investment for semiconductor manufacturing in Gujarat. Gujarat has become the first state in the country to formulate a separate semiconductor policy and mission, which is a matter of pride for us.

- Micron, the leading semiconductor memory manufacturing company of America has selected Sanand GIDC of Gujarat for its new semiconductor plant and the country's first semiconductor chip with the Semiconductor Assembly Test Marking Packaging (ATMP) project at an estimated project cost of twenty-two thousand five crore will be manufactured in Gujarat on commercial base from 2025. This project will create 5000 direct and 15000 indirect new employment opportunities with high skill in Gujarat.
- The establishment of this project will make Gujarat the first-choice destination for other supply chain industries related to semiconductor manufacturing.
- The facility of incubation to more than 100 Start-Up and Industry-entrepreneurs has been provided till now by Savli Technology and Business Incubator (STBI and MOU has been done for the purpose of co-operation with 11 institutions. As per the distinguished survey like Biospectrum, this institution has got position in five leading public bio-incubators of the country since three years.
- Gujarat Bio-technology Research Centre (GBRC) is conducting more than 45 projects with research fund Rs. 78 crores from various international, national and state agencies in last five and a half years.
- The flagship programmes of Government of India like Jinom India initiative, Indian SARS-COV-2 genome Sequencing Consortia, in which Gujarat Bio-technology Research centre is more contributing in TATVAM.
- Major attractions of Gujarat Science City are included of theme-based pavilion, grand 3-D I-Max theatre planate earth, nature park, life science park, multimedia lacer and fountain show, whole of science and spaces etc. Newly built aquatic gallery and robotics gallery at Science City have become the special attraction of pavilions. A number of visitors at Science City is increasing day by day to distinguished attractions.
- An assistance of total Rs. 136 crores has been paid to I.T.I. Units till now under IT Policy (2016-2021). New one lac employment will generate with I.T./I.T.E.S. Policy (2022-2027) and I.T. expert sector of Gujarat will reach up to 25 thousand crores by increasing 8 times.

- An assistance of total Rs.298.63 crores has been paid to the industrial units of electronic field till now under the Electronic Policy of the state.

Forest and Environment

A sole remedy of environmental issues is tree plantation. Programmes of tree plantation have been implemented under different schemes to cover more and more areas under green cover keeping our vital issues and requirements into mind. Besides, tree plantations, forest ponds and check dams are also built under the soil and moisture conservation scheme for inserting rainy water into soil and preventing the erosion. Climate and soil friendly trees are planted at desert border and the schemes like plantation of mangroves trees in the seaboard are also in force.

- As per the report of the Forest Survey of India of the year 2021, forest covered areas in Gujarat (forest area and out of forest area) have increased in comparison to the year 2019. Total forest-covered area was 14,857 sq. Km in the year 2019, which has happened to be 14,926 sq.km as per the report of the year-2021.
- With sustained efforts of the State Government for grass reformation programmes, a landmark success is achieved in grass production. Grass production has increased by 3.53 times in last ten years. Production of 239 Lacs kg grass was achieved in the year – 2022-23.
- With a view to increasing the availability of bamboos for the people living surrounding the forest areas and enhancing the sources of their employments, a project of bamboos reformation has been undertaken in 25,060 hectare land in the year 2021-22 and 2022-23. Resulting which, about 95 Lacs bamboos have been distributed free of cost among the locals living in the forests.
- Rs.10.40 crores saplings were planned to distribute in the State during celebration of ‘74th Forest Festival’, against which, 10.08 crores saplings have been distributed by November-2023.
- Against the planning of preparing 31 holy parks in the State in the current year, 12 parks have been prepared by November-2023. Against the planning of preparing 122 Forest Cottages, 40 Forest Cottages have been prepared by November-2023.
- A number of Asiatic Lions in the State was 359 in the year 2005, which has increased to 674 in the year 2020, in which, an increase of 29% is registered. 15.07 lacs visitors in the year 2021-22 and 19.70 lacs visitors in the year 2022-23 visited the Gir Sanctuary respectively.

Administrative Reforms   **Chintan Shibir**

- A state level 10th Chintan Shibir was held at Statue of Unity, Ektanagar in Narmada district of Gujarat during the period from 19 May to 21 May, 2023. Total 209 participants including the Chief Minister Shri Bhupendrabhai Patel, Cabinet Ministers, Ministers of State and numbers of celebrities as well as subject experts and guest speaker remained present in the Shibir (camp).
- Discussions and recommendations were made on health and nutrition, qualitative reforms in education, training and capacity building for the employees of autonomous institutions, infrastructure and capacity building in rural areas, urbanization and infrastructural development in the Chintan Shibir.

Sardar Patel Institute of Public Administration (SPIPA)

- Coaching is given at free of cost to the candidates preparing for UPSC Civil Services Examination at SPIPA. Total 16 candidates of SPIPA were succeeded in the final result of UPSC Civil Services Examination, 2022. Total 260 candidates have succeeded till today since the establishment of institution in the year 1992.

Planning   **Viksit Gujarat@2047**

- Gujarat State has published Viksit Gujarat @ 2047 report in the form of Vision Document on 10th January, 2024 in Vibrant Gujarat Global Summit 2024, which is the first in the country. This document has been prepared after discussions with Niti Aayog, various Departments of the State Government, organizations and other partners. Short-term and long-term (up to 2047) targets for various sectors such as health, nutrition, education, industry and infrastructure and other matters corresponding to the principles of "Living Well" and "Earning Well" of citizens have been set. Thus, this document will serve as a guide for policy formulation for the development of Gujarat in a specific direction within its time frame.

Information and Broadcasting

- With a view to availing the knowledge of various welfare schemes of the State Government to the people of interior areas, documentary films, special multi-media documentary films, T.V. short video clips and Radio zingal are produced by the Information Department. Information Department of Gujarat,

by proper using of media broadcasting at all levels has played a pivotal role for motivating the farmers of Gujarat for organic farming.

- Information Department has put the Community Group Insurance Scheme into force for the journalists. Eligible journalists aged between 25 to 60 years are covered under this scheme. Insurance coverage of Rs. 1 Lacs in the cases of natural death and Rs. 5 Lacs in the cases of accidental death are provided respectively under this Scheme. Total 1182 eligible journalists have been provided this insurance coverage under the Scheme.

Cottage and Rural Industries

- The purpose of ‘**One District, One Product**’ Program is to support the local economies by motivating the customers for purchasing the locally-produced goods, awakening them for enhancing the sales etc. ‘One District, One Product’ of the States was widely displayed in G-20 Summit.
- The aim of this new scheme ‘**PM-Vishwakarma**’ sponsored by the Central Government is to improve quality of productions and services of the workers and ensure that Vishwakarma gets connected with local and global value chains. The aim of this scheme is to provide overall assistance to Vishwakarmas i.e. workers and Handicraft artisans in advancing value addition chain in their trade and making them competent. Under this, the Government of Gujarat has broadly taken up verification of commercial workers in all the districts of the State and they will be imparted primary training in a short time so that the skill of entrepreneurship can be developed in them.

Civil Aviation

- 15 human organs with 10 medical flight patients have been reached successfully from January-2023 to December-2023 under the Air Ambulance Service launched from March 21, 2022 at health sector by the State Government. Helicopter Joy Rider Services have been launched at Sabarmati River Front and Dhordo during Kutch Rannotsav for fulfilling the air flying at tourism. Besides, flight services from the cities of Gujarat with other states have been launched under ‘Udaan’ Scheme.

Judiciary

- The department has set up a total of 20 virtual traffic courts to avoid inconvenience caused to citizens for e-challan issued by R.T.O. and traffic police for violators of vehicle laws.

- A total of 101 posts of District Judge, a total of 25 posts of Metropolitan Magistrate, a total of 05 posts of Civil Judge have been created to accelerate judicial proceedings in the State as per the recommendation of the Hon'ble High Court. Similarly, a total of 4726 new posts of staff have been created in subordinate courts to accelerate judicial proceedings.
- Foundation worship(Bhumipujan) has been done for the construction of buildings the office of the Joint Charity Commissioner of Charity organization and Registration Offices of Public Trusts in Surat, Bhavnagar, Patan, Devbhumi Dwarka (Khambhalia), Rajkot, and Vadodara.

Climate Change

- Additional wind-farms with the capacity of 583.37 megawatt have been activated by November-2023 under Wind Energy Policy-2016 declared by the State Government to encourage the clean and green energy generation in the State during the year-2023-24. Thus, total wind electricity generation capacity of the State has increased up to 10,382.525 megawatt.
- Solar Power Plants with total capacity of 1086 megawatt have been activated by November-2023 in the State during the year 2023-24. Thus, total solar generation capacity of the State has increased up to 10,031.30 megawatt.
- Solar Photovoltaic Rooftop Systems, with the capacity of 48.78 megawatt, have been installed at the cost of Rs.262.41 crores on total 2451 buildings like various government buildings, government colleges, court complexes, police stations, government civil hospitals, primary health centers etc. as on 30/11/2023 in the year 2023-24.
- Total subsidy of Rs.2.57 crores has been paid to the students studying in Std. 9 to 12 and colleges as on 30/11/2023 for battery-operated three-wheelers during the year 2023-24.

I am glad to address this August House of the 15th Assembly Session that my Government is determined with human sensitivity, economic progress and human resources development, holistic welfare of the common human-being and with the goal of public partnership in developing march of the State. The common people have realized themselves with the uninterrupted developing march of the State. My Government has fulfilled the promise of effective and sound accountability to realize the people that the Government stands by them. Gujarat is a growth engine of the country and it is our responsibility to strengthen it.

With the vigorous efforts made by the slogan of 'Inclusiveness, development, trust and effort to All' imbibing the resolution of public welfare, My Government has translated the spirit of 'Ownness for the Government' among the public. I wish you all will give your best dedications as the public representatives in this August House keeping with your public life's experiences and aspirations of the public minds. I wish my best regards to all of you for your active partnership in people-centric decisions for more than six crore Gujaratis' holistic development and their overall upliftment.

Bharat Mata Ki Jay.

Jay Jay Garvi Gujarat.

*****